LETO XXI. ŠT. 26 (990) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 30. JUNIJA 2016

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

20 let NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Slovenski predsednik Borut Pahor s svojimi kolegi iz sosednjih držav na slovesnem praznovanju 25. obletnice samostojnosti Slovenije na Kongresnem trgu v Ljubljani

Foto STA

POGOVOR Igor Švab in Valentina Repini

Dva slovenska svetnika na okopih

Dosedanji župan Roberto Cosolini je bil, kot znano, poražen na balotaži za upravne volitve občine Trst. Poleg 'makropolitičnega premika' v upravni usodi našega mesta prinaša njegov poraz še 'mikropolitične' novosti v naši manjšinski stvarnosti: namesto štirih občinskih svetnikov (kolikor bi jih bilo v primeru zmage Cosolinija) bosta v novem občinskem svetu sedela le dva, in sicer potrjeni Igor Švab iz vrst SSk in Valentina Repini, ki se je dobro uvrstila na listi Demokratske stranke. Povabili smo ju na pogovor, da bi podrobneje analizirala izid volitev, razloge za tak razplet in tudi njuna osebna pričakovanja.

IG

Foto damj@n

Slovenija praznovala, Evropa točila solze

Sen kresne noči

Praznovanje slovenskega srebrnega jubileja samostojnosti na dan, ko so podložniki Njenega veličanstva zapustili Evropsko unijo, je bilo, roko na srce, v številnih ozirih nenavadno. Zgubilo je prvotni smisel obeležitve okrogle obletnice zgodovinske odločitve Slovenk in Slovencev. Za evropske državnike, ki so se mudili v Ljubljani, je postala slovesnost maska veselja, za katero so skrivali izraz zgroženosti in globokega strahu. Kot bi bili v času Commedie dell'arte: slovesnost na Kongresnem trgu in svečan sprejem pri predsedniku Pahorju sta bila za Gaucka, Mattarello in Fischerja priložnost, da si pred evropskimi mediji nataknejo smejočo se harlekinovo masko, medtem ko so resnici na ljubo globoko v sebi doživljali moreči občutek prostega padanja s preprostim vprašanjem: "Kaj pa zdaj"?

Kafkizmi v Ljubljani

Gauck je dejal nekako takole: "Vesel sem, da dan po brexitu lahko praznujem slovenski praznik v Ljubljani, sredi države, ki je zvesta zagovornica evropske ideje". To je primer harlekinovstva. Vprašanje je, če je Gauck sploh verjel sam sebi. Ne, 24. junija se je na evropsko platno izrisala podoba stiske, s kakršno je svoje junake znal potlačiti Kafka. Šlo je za nezmožnost razumevanja aktualnih zgodovinskih dogodkov. V tem vzdušju je Slovenija praznovala. Čeprav je bilo za Slovence praznovanje iskreno, je imelo v širšem evropskem okviru pridih nadrealizma. In kljub temu je bilo praznovanje potrebno. Še toliko bolj zaradi brexita. 24. in 25. junija so širno Slovenijo preplavile besede z izrazito specifično težo.

/ str. 12

kil

www.parrucchelanza.com Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

PARRUCCHE Lanza

• KOZMETIKA ZA LASE
• PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE IN KOZMETIČARKE

Gorica
Ul. Garibaldi, 13
na vogalu na trgu pred občino
Tel. 0481 240078

**Odprto vsak dan
od ponedeljka do sobote
od 9.00 do 12.30
in od 15.30 do 19.30**

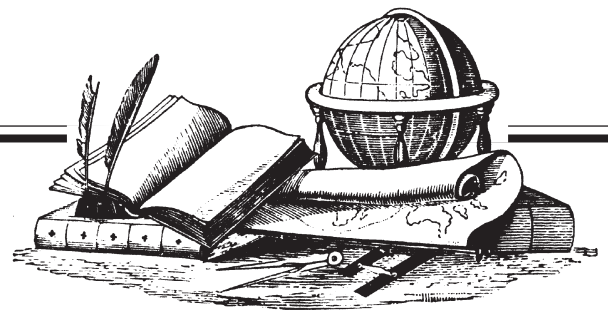

Smrt Georga Voinovicha, nekdanjega župana Clevelanda

Bil je politično sredinsko umirjen človek

V petek, 17. junija 2016, so se v Clevelandu poslovili od Georga Voinovicha, nekdanjega župana Clevelanda (1980-1989), guvernerja Ohia (1991-1998) in zveznega ameriškega senatorja (1999-2011) slovenskega in srbskega rodu, lahko rečemo zavednega in ponosnega Slovenca, ki je umrl v 79. letu starosti. Rojaki in številni drugi meščani iz tega največjega slovenskega mesta izven Slovenije so se od preminulega senatorja v velikem številu poslavljali že v sredo, ko je družina sprejemala sožalje v pogrebnem zavodu, kot je to v navadi v ZDA.

Pri omenjanju slovenskih korenin Georga Voinovicha pa nikakor ne gre le za bahanje Slovencev, ki bi si radi prisvojili uspešnega posameznika. Voinovich se je zelo jasno identificiral kot Slovenec. To ne nazadnje dokazuje dejstvo, da je prav dan pred smrtjo govoril na proslavi ob 25. obletnici samostojnosti Republike Slovenije v clevelandski mestni hiši.

Voinovich, po strankarski pripadnosti republikanec, je veljal za politično sredinskega in umirjenega človeka, zato je tudi bil eden najpriljubljenejših ameriških politikov svoje dobe. Lahko bi rekli, da je sredinskost in umirjenost Slovencem v ZDA skoraj v krvi – kot takšna slovita tudi politično najuspešnejši Slovenec v ZDA Frank Laushe (1895-1990), tudi iz Ohia, po čigar stopničkah je šel tudi Voinovich; in trenutna senatorka Amy Klobuchar iz Minnesote. Vse tri omenjene ameriške senatorje slovenskega rodu (ki pa nikakor niso edini rojaki, ki se jim je uspelo prebiti v vrh ameriške politike - trenutno je to npr. še republikanski kongresnik iz Arizone Paul Gosar – so pa najprepoznavnejši) pa druži še ena zanimivost: vsi trije so bili oz. so v igri za mesto ameriškega podpredsednika – demokrat Lausche kot podpredsedniški kandidat republikanskega predsedniškega kandidata Eisenhowerja (1952) (ni jasno, ali do ponudbe kasneje ni prišlo ali jo je Lausche celo zavrnil); Voinovich Roberta Dolea (1996), Klobucharjeva pa trenutne predsedniške kandidatke Clintonove.

Politično upokojeni Voinovich je še vedno ohranjal precejšen vpliv, bil je tudi delegat za osrednjo republikansko nacionalno konvencijo pred predsedniškimi volitvami, ki bo v Clevelandu konec julija. V Clevelandu je po Voinovichu poimenovanih kar nekaj mostov ter visokih zgradb, v mestu je torej pustil velik vtis in je njegovo ime splošno znano. Velja tudi za zaslužnega, da je Cleveland dobil zelo znani muzej oz. dvorano slavnih rock 'n rolla (Cleveland je obenem tudi edino mesto na svetu z muzejem oz. dvorano slavnih polke).

Čeprav Cleveland velja za največje slovensko mesto Voinovich do teh izvoljenih mest seveda ni mogel priti le s slovenskimi glasovi, ampak si je pridobil bistveno širšo podporo. Je pa zanimivo, da marsikateri Slovenec v Ohiu, ki se deklarira za demokrata, pravi, da je edinikrat naredil izjemo in volil republikanca, ko je bil kandidat Voinovich – pa temu ni bilo tako le zaradi porekla, ampak tudi politične drže.

George Voinovich je veljal za velikega prijatelja in podpornika Slovenije. V teh dneh v medijih omenjajo predvsem njegovo podporo priključitvi Slovenije zvezi NATO. Marsikateri Slovenec mu tega ne šteje v čast (kar je razvidno iz anonimnih komentarjev pod novicami), kar pa le kaže naše (pre) ozko gledanje in provincialnost. Prvo dejstvo je, da je Voinovich Slovenijo podpiral na vseh političnih tematikah, kjer je bila prisotna. Bil je redni sogovornik slovenskih državnikov ter v stiku z ameriškimi visokimi političnimi forumi. Drugo dejstvo, ki ga prepogosto ne razumemo, pa je, da se pri Američanih na splošno narodna in državna zavest ne izključujeta. Poleg tega, da je bil ponosen Slovenec, je seveda bil tudi ponosen in lojalen ameriški državljan (ter gotovo tudi zaveden glede svojih srbskih korenin). Tako je seveda deloval tudi v ameriških interesih, za katere pa se je trudil, da bi bili enaki slovenskim. Obenem pa je bil tudi renomiran politik, kar je pomenilo, da je do njega imel dostop omejen krog ljudi, še zdaleč ne tudi vsi Slovenci iz ZDA, obiskovalci iz Slovenije ali slovenski novinarji. Voinovih se je sicer občasno udeleževal tudi prireditev izseljenske skupnosti, spominjajo se ga tako na SNPJ Farm, kjer se družijo predvojni naseljenci in predvsem njihovi potomci; kot na Pristavi, ki je letovišče povojnih naseljencev (Voinovich je sicer bil - zanimivo, da enako kot vsi Slovenci, ki so uspeli v ameriški politiki - potomec predvojne migracije, ki je svoje življenje začela na dnu socialne lestvice, kot rudarji ali delavci v težki industriji, otroci pa so nato izpolnili "ameriške sanje").

Ker smo zgoraj omenjali politično uspešne Slovence, pa za konec dodajmo, da takih primerov nikakor nimamo le v ZDA. 2. julija bodo v Avstraliji parlamentarne volitve, kjer je namestnica vodje opozicijske laburistične stranke, ki naskakuje oblast, Slovenka Tanja Pliberšek (za razliko od omenjenih ameriških politikov pa je ona potomka kasnejše povojne migracije iz 50. let prejšnjega stoletja in tudi tekoče govori slovensko. Enako tudi občasno obiskuje slovenske prireditve). Pliberškova je bila že večkrat ministrica v avstralskih vladah – za ženske zadeve, za stanovanjsko problematiko, za socialne zadeve in za zdravje – tokrat pa bo v primeru zmage opozicije skoraj zagotovo zasedla prestižno mesto zunanje ministrice. V primeru poraza pa bo verjetno zasedla mesto vodje laburistične stranke in na naslednjih volitvah čez tri leta naskakovala mesto predsednice vlade.

Dejan Valentinčič

Slovenski maturantje iz Argentine pri nas

Spoznavajo slovensko stvarnost

Tudi letos so argentinski maturantje (Rast XLV) prišli k nam v zamejstvo za dva polovična dneva, ki ju je organizirala knjižnica Dušana Černeta. V petek, 24. junija, je 28 maturantov iz Buenos Airesa in ena maturantka iz Bariloč pristalo na ronškem letališču. Kasneje so se povzpeli na Sabotin. Na ogled jam in ostankov prve svetovne vojne sta jih vodila Renato Podberšič in Aleš Brecelj. V popoldanskih urah so si ogledali Novo Gorico in Gorico ter skupni Trg Evrope, sprehodili so se tudi po Ljudskem vrtu, v katerem stoji kip Simona Gregorčiča, nato so se odpravili v Kulturni center Lojze Bratuž. Tam so jih pozdravili predsednica KC Lojze Bratuž Franka Žgavec, pokrajinska predsednica SSO in predsednica ZSKP Franka Padovan, predsednik KTD Damjan Paulin, podjetnik in kulturnik Andrej Kosič ter predstavnik SSk Bernard Spazzapan.

V soboto pa so se argentinsko-slovenski maturantje mudili na Tržaškem. Zjutraj so si najprej ogledali Repentabor, nato je sledil ogled svetišča na Vejni. Od tod so se odpeljali v Mavhinje na kmetijo Pipan-Klarič, kjer je potekalo kosilo in vsakoletno tradicionalno srečanje. Tu so jih pozdravili glavni urednik Mladike Marij Maver, Ivo Corva, predstavnik SSO, Marija Brecelj, odbornica na občini Devin-Nabrežina, in predsednik Knjižnice Dušana Černeta Ivo Jevnikar. Na koncu so pripravili tudi krajši kulturni nastop; zapeli so dve slovenski pesmi, eno argentinsko in še pesem, ki so jo sami napisali. Popoldne so se odpravili v Ljubljano, prestolnico Slovenije, kjer bodo ostali približno dva tedna.

Z mladimi smo imeli krajši pogovor. Odgovarjali so petošolci Luciana, Tomi, Pavli, Majda in Maxi ter profesor Miloš Maurič. Na prvo vprašanje, od kod izvirajo njihove korenine in ali starši oziroma stari starši prihajajo iz Slovenije, smo dobili različne odgovore. Tomi je povedal, da njegovi stari starši, z mamine strani, prihajajo iz Ribnice, Pavli je razložil, da njegova mama prihaja iz Šentjurja pri Celju, oče pa iz Polhovega Gradca. Majda je povedala, da so njeni stari starši iz okolice Grosuplja, Maxi pa je razložil, da njegovi starši, z očetove strani prihajajo iz Štajerske, z mamine pa iz Notranjske. Povedali so nam tudi, kako poteka pouk slovenščine.

Slovenščino se učijo samo ob sobotah pet ur zaporedoma v bližnjih slovenskih domovih. V teh središčih imajo nedeljske sv. maše, pevske zbore, gledališke skupine, mladinske organizacije in razne kulturne in športne dejavnosti. Zanje je zelo pomemben Slovenski srednješolski tečaj ravnatelja Marka Bajuka, ki je lansko leto slavil že 55. obletnico – tu so se pet let izpopolnjevali v slovenskem jeziku, petju in spoznavali slovensko zgodovino ter lepoto Slovenije v verskem duhu. Šolski sistem imajo organiziran tako, da osnovna šola traja osem let, gimnazija pa pet. Učijo jih potomci Slovencev, saj so od druge generacije že rojeni v Argentini, dijake profesorji učijo prostovoljno. Med tednom poteka pouk samo v španščini. O krajih na Slovenskem pa so bili navdušeni. Menijo, da je tukajšnje okolje veliko bolj čisto; takoj si v stiku z naravo, narediš nekaj korakov in si že v parku ali celo v gozdu. To jim je zelo všeč in se jim zdi tudi zelo praktično. V Buenos Airesu imajo namreč samo betonske zgradbe, narava je zelo daleč...

Matej Kosmač

Zadovoljstvo Slovenske skupnosti

Obnovitev Narodnega doma pri Sv. Ivanu

Deželni odbor FJk je na svoji redni seji 23. junija na predlog pristojnega odbornika Peronija odobril preliminaren načrt za prenovitev Narodnega doma pri Sv. Ivanu. »Odobritev začetnega načrta je ključni korak na poti vrnitve Slovencem Narodnega doma pri Sv. Ivanu, ki nam je bil odtujen za časa fašizma in vse do danes nikdar vrnjen skupnosti, ki ga je bila zgradila v začetku minulega stoletja. Vrnitev poslopja je bila zapisana že v zaščitni zakon leta 2001. Prvi si je za uresničitev te pravice prizadeval pokojni deželni svetnik SSk Mirko Špacapan, ki je že za časa Illyjeve uprave dosegel formalni prepis lastništva imovine iz državne domene na Deželo FJk in od takratne odbornice Del Pierove tudi zagotovitev prvih denarnih sredstev. Krovni organizaciji sta medtem odborniku Antonazu bili posredovali prvi okvirni predlog namembnosti svetoivanskega središča. Nakar je načrt nekaj let poniknil, vse dokler sva z bivšim deželnim svetnikom Igorjem Kocijančičem v drugi polovici Tondove uprave dosegla od odbornice Savinove rezervacijo 1.700.000 euro za začetek obnovitvenih postopkov. Pomembno spodbujevalno vlogo je vseskozi odigraval tudi Paritetni odbor. Danes deželna uprava, ki jo vodi predsednica Debora Serracchiani, razpolaga z zadostnimi sredstvi, da se obnovitvena dela konkretno začnejo. Slednja naj bi zahtevala približno 3 milijone euro, od katerih je prva tretjina že konkretno uporabna, « poudarja deželni svetnik SSk Igor Gabrovec, ki se deželni upravi zahvaljuje za pomemben korak na poti spoštovanja obvez do Slovencev v Trstu.

Povejmo na glas

Velik udarec za našo prihodnost

Ni nobenega dvoma, da je zmaga brexita velik udarec za celotno Evropo in da je dan referenduma v Veliki Britaniji žalosten dan. Takojšnji padci na borzah in zmanjšanje vrednosti angleške valute so pokazali, da gre za dogodek večjih razsežnosti, za katerega se ne ve, kakšne posledice bo imel. Zagotovo negotovost v vseh smislih, nemirno dogajanje in pretrese, zaradi katerih bo potrebno precej časa, da se bodo zadeve umirile. Zatresel se je namreč svetovni trg, kar dokazuje, kako močan je angleški spodmik, če se lahko tako izrazimo. Večina izvedencev je mnenja, da bodo ob vsem tem najbolj oškodovani Velika Britanija in njeni ljudje, zato je vsekakor zanimivo pomisliti, zakaj je prišlo do takšne odločitve kljub rotenju predsednika v odstopu Camerona: da se bo namreč v primeru izstopa iz Evropske unije povečala brezposelnost, da bo manj denarja za socialne pridobitve in da bo pokojninski sistem doživel znatna krčenja. Toda oškodovane bodo tudi vse ostale evropske države, ki so zdaj postavljene pred res zahtevno preizkušnjo. Če pa ostanemo pri volivcih in njihovih razlogih, da želijo ponovno vzpostaviti angleško suverenost, ki naj bi bila zaradi Evrope menda bistveno okrnjena, naletimo na pomenljive podatke. London kot središče državne moči se je s 60% izrekel za Evropo, kar 75% mladih med 18. in 24. letom ravno tako in prav prepričanje mlade generacije je razumljivo izjemno pomembno in pove marsikaj. Poenostavljeno je mogoče trditi, da sta za Evropo ekonomska elita oziroma veliki kapital ter velika večina mladih, pri čemer pa se je mogoče istočasno vprašati, kdo so tisti, kateri sloj, katera generacija, ki so odločili izid referenduma. In tega sploh ni težko odkriti, to je starejši del nižjega srednjega sloja, ki je v prvi vrsti ogorčen zaradi pribežnikov in državne skrbi zanje, prepričan, da prav Evropa pooseblja takšen odnos do beguncev, ki gre na škodo domačemu prebivalstvu. To dodatno dokazuje, kako močno so pribežniki pretresli Evropo, in to predvsem zaradi njihovega zavračanja, ki je mnogokje udušilo etiko, brez katere prevladata strah in skrb zgolj zase, kar vodi v nehuman odnos do tistih, ki so pomoči najbolj potrebni. Je pa potem še drugi vidik, ki je posredno vezan tudi na etiko, namreč ta, da je Evropa dopustila obubožanje lastnega srednjega sloja in njegovega dna, kar je ravno tako nehumano in krivično. To je zagotovo krivda ekonomske elite oziroma velikih kapitalov, ki očitno tudi v Angliji živijo dobro, slej ko prej na račun vse večje revščine dela svojih ljudi. Ob vsem tem ostaja dejstvo, da je Evropa velika in enkratna ideja, brez katere se bomo pričeli pogrezati v preteklost, ki smo se je komaj dobro rešili. Dejstvo je nadalje, da po angleškem potresu Evropa še lahko najde pravo pot, seveda če bo bolj poskrbela za svoje revnejše sloje. V nasprotnem primeru se bodo dvignile ostre in grobe desne sile, ki bodo delovale rušilno in z vse bolj trdo roko.

Janez Povše

ZCPZ GORICA Predstavitev projekta o Emilu Komelu

Velik skladatelj in pedagog z majhnim egom

Albert Devetak, Dario Bertinazzi, Ivan Florjanc, Lucija Tavčar (foto dpd)

V četrtek, 23. junija, so v galeriji Ars na Travniku v Gorici predstavili zadnji podvig Združenja cerkvenih pevskih zborov Gorica, projekt *Opus Emila Komela, skladatelja in pedagoga.*

Na tiskovni konferenci, ki jo je povezovala Lucija Tavčar in sta se je med drugimi udeležila doberdobski župan Fabio Vizintin in ravnateljica SCGV Komel Alessandra Schettino, je predsednik ZCPZ Dario Bertinazzi o združenju povedal, da je bilo ustanovljeno leta 1973, njegov predhodnik pa je bilo Cecilijino društvo, ki je v Gorici delovalo od druge polovice 19. stoletja do začetka prve svetovne vojne. Primarna naloga združenja je ohranjanje in razvijanje slovenskega cerkvenega in posvetnega petja, glasbe nasploh ter kulturne dediščine v vseh njenih izrazih. Velik pomen dajejo včlanjenim otroškim in mladinskim zborom, prirejajo tečaje in seminarje za organiste ter zborovodje, zbirajo notno gradivo slovenskih - predvsem goriških - skladateljev. V prejšnjih letih so že zbrali opus Lojzeta Bratuža in Stanka Jericija, tokrat pa so predstavili še Emila Komela (1875-1960). "Vsi trije so del Goriške in njene zgodovine", je poudaril Bertinazzi. "To so osebe, ki so mestu dale slovenski pečat". Zato projekt ne osvetljuje le delo slovenskega skladatelja, "ampak del zgodovine mesta, ki v nekaterih primerih še vedno prezira našo skupnost".

O Komelovem življenju in vsebini projekta je bolj razčlenjeno spregovoril mag. Ivan Florjanc, ki poučuje na Akademiji za glasbo Univerze v Ljubljani. "Emil Komel je vedno bil na robu", je začel Florjanc. Zato tudi ni bil ovrednoten, kot bi zaslužil. Na hudomušen način je z "enačbo", ki jo pripisujejo Einsteinu, dejal: "Čim večje je znanje, tem manjši je ego. Čim manjše je znanje, tem večji je ego". Komel si je nabral ogromno znanja in velikokrat je stopil na stran. Oprijela se ga je oznaka, češ da je bil neodločen in zavestno nevtralen. Njegova "neodločnost" pa je bila prav v tem. Zaradi tega je imel tudi nekaj sporov, hodil je namreč v najrazličnejša okolja, ne glede na nacionalne ali ideološke opredelitve. Vedno je bil na obrobju, kar se tiče političnih, nacionalnih ali kakršnih koli delitev.

"Veličino kroga kaže oddaljenost od centra", je še dejal Florjanc. Kar se tiče družbenega statusa, je bil Komel "žareče jedrce na obrobju". Komu je pripadal, je bilo odvisno "od trenutne pameti tistega, ki se je imel za center". Bil je "zelo miroljuben in hkrati kompleksen". Poznal je zapleteno mrežo te stvarnosti in jo je tudi znal primerno vrednotiti. "Oko je zdravo, ko gleda navzven; ko gleda samo sebe, je bolno". Tudi s to prispodobo je prof. Florjanc poudaril, da je Komel gledal navzven, bil je zelo zdravo oko.

Komel se je rodil in umrl v Gorici. Oče Mihael je bil učitelj in glasbenik, mati iz Podbrja, plemenitega rodu. Prvi učitelj glasbe mu je bil Danilo Fajgel, oče pa ga je poslal študirat na agrarno šolo v Klosterneuburg, "da bi se naučil nekaj konkretnega za življenje". Glasbe se je učil tudi na Dunaju, "dokumente o tem še iščemo, imamo nekaj problemov z arhivi". Po študiju na Dunaju, kjer naj bi končal tudi kompozicijo, je šel študirat gregorijanski koral v Rim. "Tudi v Rimu še iščemo dokumente"... Med prvo svetovno vojno je bil kot vojak najprej v Srbiji, potem na Tirolskem.

Lik Emil Komela je v knjigi *Poglej me prav* zelo dobro orisala Tatjana Gregorič; gre za knjigo, ki je nastala po njeni diplomski nalogi; "to temeljito delo je še vedno zelo koristno in uporabno", je dejal Florjanc. Kot pedagog, zborovodja, organist, skladatelj, pianist, teoretik in pisec je bil Komel zelo "razsipen". Povsod se je razdajal. Ni bil neodločen, ampak je bil zdravo oko, ki je znalo videti potrebo in se ji je predal. Do leta 1945 je poučeval klavir, teorijo in harmonijo v društvu pri uršulinkah, noterdamkah, v Alojzijevišču, v malem in velikem semenišču. Po požigu pred Trgovskim domom leta 1926 se je dejansko umaknil v poučevanje na svojem domu na Placuti. Ves čas pa je bil prisoten - vse do smrti leta 1960 - v krogu Lojzeta in Jožkota Bratuža ter Vodopivca. Med njegovimi številnimi učenci naj bi bil tudi Marij Kogoj. Mnogi skladatelji so ga prosili, naj jim popravi skladbe, saj je imel znanje, ki ga drugi niso imeli. Ohranjena so pisma, ki o tem pričajo. Organist je bil že od osmega leta, ko je nadomeščal očeta pri orglanju v goriških cerkvah; aktiven je bil predvsem pri sv. Ignaciju na Travniku. Sedej ga je postavil tudi za škofijskega kolavdatorja.

Veliko njegovih zbranih - orgelskih in klavirskih - del so dali notografirati (in torej ne bo šlo za faksimile), da bi imeli na razpolago praktično uporabno, "izvajalcem prijazno" izdajo. Temeljno Komelovo delo *Harmonija* pa bo izšlo kot faksimile. Knjiga je bila sežgana in izvirnih izvodov je ostalo zelo malo. "S faksimilom popravljamo to škodo". Tako bo ostal dokument časa, po drugi strani pa bomo razumeli, kako se je harmonija pri nas razvijala. "V Sloveniji še nimamo zgodovine glasbene teorije", Komel pa je - po Foersterju - eden prvih, ki so uredili tak učbenik. Čeprav njegovo delo vsebuje zastarele izraze, so pa ti tudi lepi: "Naj jih kar vidijo slavisti in jih vključijo v slovarje". V drugi fazi bi lahko objavili delo z enako vsebino, le jezik bi posodobili in dodali opombe, je še povedal Florjanc. Sam Komel je zapisal, da je imel pripravljeni knjigi o kontrapunktu in kompoziciji, "nekje bi moralo to biti, morda pa je izgubljeno". Za vokalna dela bo narejen izbor najbolj značilnih skladb z različnih področij, vsa dela pa bodo digitalizirana, vse skladbe bodo skenirane.

Vodja projekta Albert Devetak je o opravljenem delu povedal, da so najprej sestavili seznam možnih lokacij, kjer bi lahko našli Komelova dela. Zbrani material so raziskali in digitalizirali, najpomembnejša dela notografirali. Predvidene so štiri knjige (orgelske in klavirske skladbe, vokalno-instrumentalna dela, faksimile Harmonije), vse gradivo pa bo posneto na DVD-ju, ki bo priložen knjigam. Septembra 2013 je ZCPZ za projekt vložilo prošnjo na Deželo, "postopek je bil dolg", pogodbo so podpisali komaj novembra 2014. Dela je bilo več, kot so predvidevali, projekt bo zato trajal do oktobra letos. Končal se bo "s skupno produkcijo, pri kateri bodo sodelovali včlanjeni zbori združenja". Dežela je dodelila nekaj več kot 32 tisoč evrov, kar pa za tako delo ni zadostovalo; kar bo še potrebno, bo dodalo ZCPZ. Ena strateških izbir združenja je tudi ta, da v delo vključijo čim več mladih, je dejal Devetak. V projekt o Komelu so bili vključeni Monica Quaggiato, Stefania Beretta, Lucija Tavčar, Luka Terčič, Elija Marušič, Andrej Čavdek, "v nadaljevanju bodo še drugi".

Na koncu predstavitve se je Alessandra Schettino, ravnateljica naše glasbene šole, ki nosi ime po Komelu, zahvalila ZCPZ-ju za opravljeno delo. "To je bila dolgoletna želja prof. Silvana Kerševana", njena uresničitev je tudi zato res velik dosežek.

ZCPZ vsekakor še naprej vabi vse, ki bi imeli kaj zanimivega gradiva o Komelu, naj se tako ali drugače javijo (marsikaj o projektu lahko najdete tudi na strani ZCPZ na Facebooku). Združenje se medtem že pripravlja na podoben projekt, posvečen drugemu goriškemu velikanu (in Komelovemu prijatelju) - Mirku Fileju. / DD

POGOVOR Filip Hlede, predsednik SKPD F.B. Sedej

Narodno-zabavna glasba je živa!

Pred nami je 46. festival narodno-zabavne glasbe Števerjan 2016, ki ga v briški vasi pripravljajo z velikim zagonom. O vrhuncu delovanja društva Frančišek B. Sedej smo se pogovorili s predsednikom Filipom Hledetom.

Koliko dela je za vami? Je vse pripravljeno?

Za nami je ogromno dela, najprej organizacijskega, nato pa še logističnega in praktičnega. Na prireditev se pripravljamo že osem mesecev, saj smo imeli prvo sejo oktobra lani. To je šesti festival našega odbora, delo v glavnem poteka po utečenih tirnicah; vseeno je vedno kaj novega, saj iz leta v leto želimo festival posodobiti in kaj spremeniti.

Kaj bo tokrat novega?

Spremenili smo sistem nagrajevanja. V pogovoru s člani strokovne komisije, katerih mnenja imajo za nas veliko težo, smo opazili, da so bili zadnja leta včasih v težavah, saj niso bili vedno nagrajeni vsi, ki bi si to zaslužili. Letos bomo zato imeli prvo, drugo in tretjo nagrado, ne glede na vrsto zasedbe, če je to trio, kvintet ipd. Tako bodo vsi ansambli "enakopravni". Ohraniti smo želeli nagrado za najboljšega debitanta, saj velja za "blagovno znamko" našega festivala, in pa nagrado občinstva.

Novo je tudi to, da občinstvo ne bo glasovalo samo v nedeljo, ampak tudi v petek in soboto. In ansambel z največ glasovi bo prepuščen v finale! To smo sklenili tudi zato, da bi se prireditve udeležilo več ljudi v petek in soboto. Videli bomo, če se bo kaj spremenilo, če bodo ansambli znali privabiti svoje "navijače". Narodno-zabavna glasba je namreč še živa, o tem smo prepričani! Letos se je prijavilo več ansamblov kot navadno.

In sicer?

Vpisalo se jih je trideset, to je res nadpovprečno! Ob 40. festivalu smo za jubilej imeli 40 ansamblov; res ne vem, kaj lahko čakamo za petdesetega... V zadnjih petih letih smo jih imeli največ 25, lani celo 21.

Problem je, ker se ansambli vpisujejo vedno zadnji trenutek, celo po roku. Letos je rok prijave zapadel 2. maja: od 30. aprila do 2. maja se je prijavilo 28 skupin! Števila smo bili iskreno veseli. Organizatorji se lahko trudimo, da pripravimo super festival, toda če se prijavi samo deset ansamblov, nas nekako spravijo v težave. Zato so tudi prvi meseci organizacije težki, saj je treba marsikaj pripraviti, do meseca maja pa ne vemo, s kakšnimi številkami bomo konkretno operirali. Ko smo prejeli vse prijave, smo bili zato resnično veseli.

V zadnjih letih aktivno spremljam sceno narodnozabavne glasbe tudi v Sloveniji in vidim, kako se ansambli "premikajo". V Števerjan prihajajo dobre skupine, pa tudi mladi ansambli. Mi namreč nimamo "predizbora", kdor želi se pokazati, lahko nastopi na našem festivalu; ta pa ni veselica, na kateri igraš in te ni mar, če kaj zgrešiš. Festival je festival, nekaj moraš dokazati. Če se izkažeš, te strokovna komisija tudi nagradi.

Po festivalu je najlepše, ko do nas pridejo ansambli in nas pohvalijo za organizacijo. Letošnje število potrjuje, da smo na pravi poti. In zato mislimo po njej še hoditi, zadovoljni s pohvalami, pa tudi pripravljeni sprejeti kakšno utemeljeno kritiko, saj samo tako lahko rastemo.

Že spet se ni prijavil noben zamejski ansambel...

Zamejski ansambli obstajajo, jih ni veliko, nekaj pa jih je. Res ne vem, zakaj se bojijo nastopiti v domačih krogih. Osebno pojem v zboru in zame ni nič lepšega kot peti doma, v cerkvi ali na domačih odrih. Ljudje te seveda poznajo, zato te lahko še bolj kritizirajo, pa tudi še bolj pohvalijo. Zato res ne razumem, zakaj se zamejski ansambli ne udeležujejo našega festivala in po večini niti drugih.

Napovedovala bo Tjaša Hrobat.

Zavedamo se, da so trije dnevi festivala velik napor za eno samo osebo, a že lani smo videli, da Tjaša odlično zmore biti kos tej nalogi. Seveda smo iskali osebo, ki bi stala ob njej, a ni lahko najti primernega človeka. Glede tega vidim veliko pomanjkanje v zamejstvu in tudi v Sloveniji. Žal je malo voditeljev in še manj takih, ki bi se dobro spoznali na narodnozabavno glasbo.

Koliko oseb je bilo zraven pri organizaciji festivala?

V celotni pripravi je okrog 20 oseb, ki stalno pomagajo; za fastival pa dela okrog 50 oseb. Seveda so tu pretežno člani društva, a ne samo. Za festival dejansko "diha" z nami ves Števerjan.

Kaj pa "tehnična" ekipa?

Vodi jo tonski mojster Vasja Križmančič, pravi genij na svojem področju; moram reči, da so delovni odnosi prerasli v pravo prijateljstvo. Odlično je spoznal naš svet, naš način dela. Radi se slišimo in tudi srečujemo. Scenografijo je pripravil Aleksander Starc že za prejšnje izvedbe, platno in nekaj drugih elementov smo odkupili, tako da ohranjamo nekaj stalnih točk.

Posebno zahvalo dolgujem tajnici društva Katji Dorni. Ona je tista, ki nosi največje organizacijsko breme, ima vpogled v vse dokumente. Za vse to sem ji iskreno hvaležen.

Letos boste imeli na razpolago tudi obnovljeno dvorano...

Uradno še ni bila odprta, sicer pa je že uporabna; čakamo še zadnje "papirje". Uradno odprtje naj bo, ko bo vse nared. Sicer smo jo že "krstili" lani, in sicer prav za festival, ko se je v petek ob obisku predsednika Boruta Pahorja vlil dež. Med letom smo jo že uporabili, pripravljena bo tudi za festival. Letos imamo torej na razpolago kar tri prizorišča: dvorano, prostor med Borovci in šotor med Borovci. Ob upoštevanju vremena bomo odločili, kje bo festival potekal. Na vaškem trgu pa bo okrepčevalnica, odprta vsem, ki bi želeli priti v Števerjan, torej brez vstopnine. Ko smo imeli tako oder kot okrepčevalnico pod Borovci, smo se čutili malce utesnjene, tako pa bomo lahko imeli več prostora za vse, ki želijo priti zraven, niti ne samo za poslušanje ansamblov.

Ob prvi obletnici smrti Slavka Avsenika ste letos povabili nič manj kot Slovenski oktet.

Njegova smrt lani tik pred festivalom nas je hudo prizadela. Za nas je namreč prava ikona. Iskali smo nekaj posebnega. Vedeli smo, da bomo v treh dneh festivala itak slišali veliko njegovih polk in viž. Tako smo preko Vladimirja Čadeža izvedeli, da ima oktet del programa z Avsenikovimi skladbami. Rešitev se nam je zdela najboljša za naš nedeljski dan, ko se bomo lahko na drugačen način spomnili Avsenika. To bo lepa priložnost, da naši ljudje slišijo Slovenski oktet v naših krajih, pa čeprav z nenavadnim programom.

Bo tudi ta festival medijsko dobro krit kot po navadi?

Snemal ga bo deželni sedež Rai, ki nas zvesto spremlja že 20 let, ima stike z RTV-jem in si z njim tudi izmenjuje oddaje. Videti Števerjan na nacionalki je za nas razlog za ponos! Zadnja leta iščemo tudi stike z narodno-zabavnimi radijskimi postajami, v Sloveniji jih je ogromno; letos smo imeli 6 oz. 7 takih intervjujev.

Festival zahteva gotovo ogromno energij, kljub temu ste nedavno imeli tečaj javnega nastopanja, avgusta pa bo prvič stekel niz gledaliških večerov...

Energije tudi zmanjkajo, nas je pa dovolj, da si lahko odlično porazdelimo delo. Za omenjeni tečaj moram pohvaliti dramsko družino, ki je imela idejo in verjela v projekt; ta se je izkazal za fantastičnega za vse udeležence. Naslednje leto bi radi poleg takega tečaja organizirali še nadaljevalnega, saj primanjkujejo strokovno podkovane osebe v javnem nastopanju. Niz Gledališče na ocvrtem *pa je nastal zato, ker naša dramska družina večkrat nastopa drugod, zdaj pa si bomo lahko tudi mi privoščili, da povabimo v goste druge skupine. Med letom tega nismo utegnili narediti, zato smo pomislili na čas ob koncu poletja. Tudi za to izkušnjo smo "v letu 0". Upamo, da se bo niz oprijel in postal lepa tradicija. / DD*

GORICA Predstavitev knjige o s. Mihelangeli Maraž ob 20. obletnici smrti

Slovenska "mati Terezija" s čutečim srcem in darežljivimi rokami

Obstajajo osebe, ki za sabo puščajo sledove, ki dišijo po svetosti... Ena takih je gotovo redovnica, po rodu iz Števerjana, Marijina sestra čudodelne svetinje s. Mihelangela Ana Maraž, ki je v duhu karizme sv. Vincencija Pavelskega posvetila vse svoje življenje služenju trpečim in pomoči potrebnim. "Koliko je vredno, če imajo roke čuteče srce in če ima srce darežljive roke", je rada pravila redovnica, ki je živela v Gorici, delovala pa predvsem na področju matične Slovenije.

Rodila se je v preprosti briški družini julija 1938, umrla pa sredi junija pred 20 leti. Ker je spomin nanjo živ, so nekateri njeni invalidi, sodelavci, mladi, ki jih je ona sama navdušila za sodelovanje in nesebično služenje, ob obletnici "rojstva za nebesa" zbrali svoje spomine in pričevanja. Pri založbi Ognjišče je izšla skoraj 300 strani debela in s slikovnim gradivom bogato opremljena knjiga *Sestra Mihelangela. Njena življenjska daritev*, ki pripoveduje ne le o velikodušnosti redovnice v služenju bolnikom, invalidom, revnim in odrinjenim na rob družbe, temveč tudi o njenih izrednih organizatorskih sposobnostih, o formaciji mladih in vplivu, ki ga je imela nanje.

Knjigo so v soboto, 25. junija, predstavili v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici njena sosestra Edith Metelko in sodelavci. Popoldansko srečanje, ki se ga je udeležilo lepo število prijateljev s. Mihelangele iz osrednje Slovenije, je vodil in povezoval Danjel Vidmar, tudi sam eden izmed mladih, ki jih je s. Mihelangela za vedno zaznamovala. Prebral je nekaj misli iz spremne besede Janeza Grila, ki se spominja svojih srečanj z redovnico, sploh pa mu ob prebiranju spominov prihajajo na misel papeževe besede iz okrožnice Veselje evangelija, ko pravi, da smo kristjani poklicani, "da ozdravljamo rane, gradimo mostove, navezujemo odnose in pomagamo drug drugemu". Ko je šlo za trpeče, se je vedno mudilo, še piše Gril. S. Mihelangela je bila "prva redovnica na kolesu, prva redovnica, ki je naredila šoferski izpit". Bila je med prvimi, ki je v 70. letih na Slovenskem organizirala duhovne vaje za dekleta. Vidmar je tudi prebral nekaj krajših odlomkov iz "živih zgodb", vsebovanih v knjigi, ki govorijo o številnih srečanjih, obiskih, letovanjih, romanjih, dopisovanjih, duhovnih vajah in skrbi za uboge. Branje se je prepletalo s pričevanji nekaterih gospe, ki so obudile živi lik pokojne redovnice, njene poteze in besede.

S. Edith se je s s. Mihelangelo prvič srečala preko pisem. "Dala mi je močan pečat, ki me ni zapustil... Potem ko sem jo spoznala, nisem več imela prostega časa". Dve leti kasneje je tudi sama stopila k sestram; veliko let ji je bila ob strani, nato pa v bistvu nadaljuje njeno delo z najrevnejšimi. Ga. Vesna Drnovšek je obudila spomine na doživete duhovne vikende, "pravi magnet", razstave bolnikov in invalidov itd. "Od nje sem se marsikaj naučila, bila mi je velik vzor... Zame je še vedno živa. Naučila me je vztrajnosti, potrpežljivosti, iskrenosti, znati poslušati in odpuščati". Dala je zgled, da je življenje kljub trpljenju lepo, "ne smeš obupati"! Cele noči je pisala pisma, čez dan pa je bila aktivna. Za mnoge je s. Mihelangela prava slovenska "mati Terezija". Potem ko je mlada flavtistka Ema zaigrala valček, je ga. Zinka povedala, kako je s. Mihelangela vztrajala na tem, da se morajo bolni med sabo povezovati, drug drugega bodriti in si pomagati. Bolnim je pomagala premagovati strahove in komplekse. "Življenje je križ, a treba je iti naprej. To, kar je ostalo, je treba razdati". V človeku ni gledala bolnega ali revnega, ampak predvsem človeka. "Bila je žena, ki jo je lepo srečati". Ga. Mira je obudila spomin na duhovne vaje, na sestro Mihelangelo, ki je mesec pred smrtjo bila na papeževem obisku v Postojni, na hribolazenja in dopisovanja. S pismi je povezovala in "načrtno vzgajala žene, stebre slovenskih družin". Ga. Zdenka je spregovorila o sodelovanju Karitas s s. Mihelangelo v času vojne v Bosni, o begunskih centrih v Sloveniji, o obisovanju bolnikov na Vipavskem. "Otroci ne smejo biti lačni", je vedno naročala in ponavljala: "Ljubezen je tista, ki ostane". Danjel Vidmar je spoznal s. Mihelangelo kot mlad fant. Še danes mu je vzor jasnosti, razlikovanja in vztrajnosti. "Danes se o njej premalo govori. Ni šla po ustaljenih poteh, ampak po svoji poti. In ta ji je dobro uspela". Ga. Majda Mežan je odpela Ave Marijo, nato vsi skupaj redovničino priljubljeno Mrzel veter. O s. Mihelangeli bi lahko še marsikaj napisali in povedali, je dodala s. Imakulata iz Gorice, ki je med drugim omenila njeno skrb za nerojene otroke.

Ali ni že čas, da v osebnosti pokojne s. Mihelangele prepoznamo kreposti, ki presegajo človeške moči, se v spremni besedi sprašuje Gril. / DD

Papežev obisk Armenije

Da bi armenski narod našel pravičnost in mir

Sveti oče je med povratnim letom iz Armenije, kjer je bil minuli konec tedna na odmevnem tridnevnem pastoralnem obisku, odgovarjal na vprašanja novinarjev, ki so ga spremljali med njegovim 14. mednarodnim apostolskim potovanjem. Armenskemu narodu je zaželel, da bi v prihodnje našel pravičnost in mir. V preteklosti je veliko trpel, pa vendar je pogumen narod. Papež je spomnil na predsednikove besede med pozdravnim nagovorom, ki so se nanašale na Turčijo: "Sporazumimo se, odpustimo si in glejmo v prihodnost"! Med trpljenjem je Armence pokonci držala le vera. Prvi krščanski narod so postali zato, ker jih je Gospod blagoslovil, ker so imeli svetnike, mučence. S svojo vztrajnostjo je narod dobil tako rekoč "kamnito kožo", a obenem ni izgubil "nežnosti materinskega srca". Med ekumenskim molitvenim srečanjem je papež mlade spodbudil, da bi bili "ustvarjalci sprave s Turčijo in Azerbajdžanom". Azerbajdžance bo papež čez nekaj tednov tudi obiskal. In govoril jim bo o resnici, o tistem, kar je videl; prav tako jih bo spodbudil; rekel jim bo, kar bo tisti trenutek čutil v srcu, toda nedvomno v pozitivnem smislu, v iskanju rešitev, ki vodijo naprej. Za mir je treba delati.

Papež Frančišek s katholikosom vseh Armencev Karekinom II.

Eno izmed vprašanj se je nanašalo na papeževo odločitev, da uporabi besedo "genocid". Le-ta se je v Argentini vedno uporabljala. V katedrali v Buenos Airesu so na enega izmed stranskih oltarjev postavili kamniti križ, da bi spominjal na "armenski genocid". Papež druge besede ni poznal, vedno je govoril o treh velikih genocidih preteklega stoletja: armenskem, Hitlerjevem in Stalinovem. Po prihodu v Rim so mu rekli, da je ta beseda žaljiva. Ko jo je lani, navajajoč sv. Janeza Pavla II., vseeno uporabil, je Turčija nekaj dni zatem odpoklicala svojega veleposlanika.

Pravico do ugovora imajo vsi, je komentiral sveti oče. A tokrat jo je v svojem govoru dodal, potem ko je slišal ton predsednikovega govora in glede na svojo preteklost s to besedo, ki jo je že javno uporabljal. Toda poudariti je želel nekaj drugega: da so velike mednarodne sile gledale drugam. "To je treba poudariti in zastaviti zgodovinsko vprašanje: zakaj tega niste storili"? Papež je še pojasnil, da besede genocid nikoli ni izrekel v žaljivem duhu, temveč objektivno.

Vsepravoslavni koncil je za papeža Frančiška "korak naprej". Tudi razlogi štirih Cerkva, ki se koncila niso udeležile, so stvari, ki se sčasoma lahko razrešijo.

Nanašajoč se na brexit, je sveti oče zatrdil, da v Evropi že poteka vojna in da je duh ločitve že prisoten, tudi v posameznih državah. Omenil je pojava zahteve po neodvisnosti zaradi emancipacije in secesije, ki je dala izvor političnemu izrazu "balkanizacija". V ozadju so lahko kultura, način mišljenja, zgodovina, nesporazumi. Za papeža je bistveno, da je enotnost vedno nad konfliktom. Bratstvo je boljše od sovraštva ali oddaljenosti. Mostovi so boljši od zidov. Korak, ki ga mora narediti EU, da bi ponovno našla moč, ki jo je imela v začetku, je korak ustvarjalnosti in tudi "zdrave neenotnosti". To pomeni dati več samostojnosti in svobode posameznim državam. "Besedi ustvarjalnost in rodovitnost sta danes ključni za EU in sta njen izziv.

Za dialog danes je pomembno "moliti skupaj" in "delati za uboge, za preganjane, za mnoge ljudi, ki trpijo, za begunce".

Prejeli smo

Še enkrat o vinskem oglaševanju...

"Pijanec se spreobrne, ko se v jamo zvrne!"

In nomine Domini, naj začnem ta zapis.

Na dan sv. Kozme in Damijana, že globoko v času vinske trgatve, čeprav se je včasih začenjala šele za sv. Mihaela, sem zopet zgrožen, iz tira. Še vedno imam v glavi nezaslišano dejanje vrlih urednikov našega verskega tednika z datumom 14. junija letos, kjer prostodušno oglašujejo: kaj drugega kot VINO. Sprašujem se, ali so uredniki tega tednika popolnoma zgubili moralno-etični kodeks. Sprašujem, ali ni zavajanje v greh – pohujševanje bralcev kaznivo dejanje?! Torej, verski časnik Družina oglašuje vino, kot da je to popolnoma nedolžna pijača. Ali sploh nimate več nikakršnega moralno etičnega čuta, ali so pastirji duš postali pohujševalci, zapeljevalci v zlo? Ali ne veste, da je alkoholizem, slovenska večstoletna v nebo vpijoča zabloda, in da vino in alkoholne pijače, ki povzročajo vsaj na Slovenskem po resnih podatkih 900 mrtvih letno. Povzroči nič koliko zastrupljenih človeških eksistenc, uničenih človeških tkiv, razpadlih družin, pretepenih žena, prometnih nesreč, pobojev in samomorov ter da je alkoholizem v Evropi še vedno ena največjih družbenih ran. Nezaslišanih razsežnosti. Kje je sploh še v vas kaj občutka za čast, ponos, dostojanstvo in predvsem razsodnosti in zdrave pameti. Ne morem dojeti. Ali s tem početjem oglaševanja vina, zanikate vsa abstinenčna gibanja slovenskih katoliških prosvetljencev, kot so Slomšek, Jeglič, Mrkun, Kalan, da ne govorimo o socialističnem Janezu Ruglju. Gorje vam! Tudi vi podlegate vplivom hudičevega uživaškega liberalizma, ki uničuje našo civilizacijo. Namesto da bi vzgajali ljudi v odpor do uživanja, jih zavajate v popivanje! Sramota! Alkohol je težka, pretežka droga, ki možgane in živce razkraja in uničuje! Kje je vzdržnost od strupa?! Dovolj te nespameti in nemorale! Zahtevam pojasnilo oz. opravičilo uredništva Družine!

Ogorčeni Pavel Bračko

P. S.: "Mojo dušo žeja po Bogu, živem Bogu". Preklet dan, ko sem izpil prvi kozarec vina! Moralni nihilizem – celo v Družini?!

Pavel Bračko
Trst, dan svetega Barnaba

SPRAVA, EDINOST, SREČA (6)

Primož Krečič

KRŠČANSKE SKUPNOSTI V SLUŽBI EDINOSTI

Jezus Kristus je prišel na svet, da bi spravil človeštvo z Bogom in med seboj. Sam je želel občutiti človeško krhkost, nemoč in greh ter jo vključiti v brezmejno Božjo ljubezen. Zato je tudi poslanstvo Cerkve v povezovanju sveta in ljudi. Cerkev je poklicana k edinosti in spravi, vse drugo je odmik od njenega poslanstva, izdaja in polom. Kristjani smo policani k povezovanju in pomoči tudi za ceno naporov in žrtve. Vedno bolj povezane in zedinjene krščanske skupnosti so zgled in motor širšega povezovanja v družbi in domovini. Dialog med krščanskimi skupnostmi je vedno bolj očiten in dejaven. To smo pokazali pri obrambi človeškega življenja in promoviranju dostojanstva. Tudi pri molitvi in postu za domovimo se vsako leto zberejo predstavniki katoličanov, pravoslavnih, evangeličanov, pridružijo se nam tudi muslimani. Skupaj se pogovarjamo o velikih obvezah in vrednotah, ki zahtevajo skupno življenje v naši domovini.

Rimski škof Frančišek in moskovski patriarh Kiril sta se srečala na Kubi in posredovala svetu novo spodbudo za edinost med kristjani in med vsemi ljudmi dobre volje. Poudarila sta, da želita združiti moči in prizadevanja za preseganje zgodovinskih razhajanj ter skupaj odgovoriti na izzive sedanjega sveta. Še posebej sta dvignila glas za pomoč preganjanim kristjanom in zaustavitev vojn, ki divjajo na Bližnjem vzhodu in v Afriki. Prav tako sta prosila mednarodno skupnost, da združi vse napore za prenehanje terorizma. Povabila sta k medverskemu dialogu, saj razlike v verovanju ne bi smele preprečiti mirnega in skladnega sobivanja. Nobenega slabega dejanja ni mogoče storiti v imenu Boga, ki ni Bog nereda in sovraštva, ampak Bog miru. (1 Kor 14,33) Truditi se moramo za versko svobodo in odpravljati omejevanje pravic vernih, ki se lahko prelevi v diskriminacijo in vir nemirov. Kristjani tudi ne smemo biti ravnodušni do migrantov in beguncev, pomagati jim moramo v njihovih stiskah, prav tako pa se zavzeti za vse, ki trpijo in so brez zavetja. Posebno pozornost potrebujejo naše družine in zdravo odraščanje otrok. Cerkve in velike religije bi se morale združiti v skrbi za zdravo življenje in trdne družine. Uporabiti bi morali vse moči in sposobnosti, da bi uresničili načrt Stvarnika z nami in z njegovim stvarstvom. Edinost in sodelovanje med Cerkvami ter religijami povezuje svet in ga dela bolj človeškega in odprtega za življenje.

Tretje državno srečanje katoliških časnikarjev v Grottammareju in Offidi

Na resničnost je treba gledati z očmi upanja!

"Ob tretjem nacionalnem srečanju katoliških novinarjev, ki poteka v Grottammareju na temo 'Pripovedovati o gozdu, ki raste', v kontekstu izrednega jubileja usmiljenja, sveti oče papež Frančišek organizatorjem, predavateljem in udeležencem namenja svojo misel in dobre želje".

Okrogla miza vatikanistov in odg. urednika TGR Morganteja o časnikarskem poklicu danes (foto JMP)

S temi besedami se je začelo pismo, ki ga je podpisal vatikanski državni tajnik, kardinal Pietro Parolin. Naslovljeno je bilo na msgr. Carla Brescianija, škofa v San Benedettu, Ripatransoneju in Montaltu. Kongres za urednike katoliških tednikov, a ne samo zanje, je bil v mestecu Grottammare od 16. do 19. junija, kot edini slovenski tednik se ga je udeležil tudi Novi glas.

Sveti oče je izrazil prisrčno bližino preko približno 200 zbranim italijanskim katoliškim novinarjem oz. vsem, ki se soočajo z izzivom komunikacije v Cerkvi, ki je poklicana živeti usmiljenje kot prepoznavno potezo vsega svojega delovanja. In sicer tako, da sodobnemu človeku pomaga usmerjati se h Kristusu, živemu utelešenju usmiljenega Boga. Papež je še povabil, da bi moč za obravnavanje zadev sveta črpali iz duhovnih izvirov in da bi na vrh postavljali Boga. Tako bo dediščina vrednot, ki je bila posredovana preko stoletij, prihodnost naše družbe lahko še naprej navdihovala in oblikovala s sijajem resnice.

Izbrana tema za srečanje časnikarjev v Grottammareju je imela namen spodbuditi premišljevanje o konstruktivnem novinarstvu, ki na resničnost gleda z očmi upanja. Program so tako zaznamovala posamezna tematska področja, med katerimi so bila na primer: Geste in besede, ki so spremenile zgodovino; Način italijanske komunikacije v časih papeža Frančiška; Odnos med nacionalnimi in lokalnimi mediji, v katero smer?; Gozd, ki raste. S srečanjem pa je bila povezana tudi novinarska nagrada 'Romarji v cyber svetu', ki se podeljuje v štirih sekcijah: novinarski, grafični, video in fotografski.

Italijanski naslov kongresa je bil Pellegrini nel cyberspazio, Romarji v kibernetskem prostoru, kar že samo po sebi pove, da se je govorilo predvsem o novih izzivih, ki jih pred vse nas postavlja predvsem pojav svetovnega spleta, na katerem moramo biti dejavni vsi, tudi slovensko govoreči in pišoči ljudje.

Prvi dan, 16. junija, so po uvodnih pozdravih spregovorili na temo Informacija družbe RAI v jubilejnem letu direktor TGR RAI Vincenzo Morgante, ki je odgovoren tudi za naš Radio Trst A in pozna našo slovensko stvarnost, vatikanista Fabio Zavataro ter Enzo Romeo in pater Gianni Epifani. Predstavili so predvsem delo družbe RAI pri poročanju o papežu Frančišku, Morgante pa je poudaril, da velja za vse papeževo navodilo, da moramo vsi "oditi na obrobje, na periferijo in dišati, se pravi: smrdeti po ovcah".

Simone Incicco, odg. urednik tednika Ancora in organizator posveta, na trgu v Offidi (foto JMP)

V lepem obmorskem mestecu zraven mesta San Benedetto del Tronto se je v treh dneh zvrstilo veliko predavateljev in je bilo veliko okroglih miz, govorili so tudi o pripovedovanju zgodb in seveda o trženju, predvsem pa o vse večjih uporabah in zlorabah tako imenovanih "big data", se pravi o vseh tistih podatkih, ki jih vsi uporabniki prenosnih telefonov in samega spleta nehote pustimo na spletu. Gre za sledi, ki so izjemnega pomena, saj je znano, da je vsak dostop na internet zaznamovan, vedno na spletu ostane naša sled. Vse te podatke imenujejo "big data" in jih predvsem velika družbena omrežja, telekomunikacijske hiše ter seveda podjetja, da ne govorimo o tajnih in drugih službah, skrbno preučujejo in uporabljajo ter seveda tudi zlorabljajo. Seveda ti podatki, do katerih imamo dostop tudi sami, zahtevajo veliko znanje s področja matematike, informatike in statistike, a prof. Alessandro Chessa nam je nazorno pokazal, kako lahko v ZDA s temi podatki do minute natančno ugotovijo, v katero trgovino bo šel posameznik, kaj bo kupil in tudi zakaj bo to nabavil. Dejstvo, da ti podatki služijo predvsem trgovinam, nas časnikarje ne sme zavesti, saj se podobno obnašamo vsi, tako pisci člankov kot tudi naši bralci, v dobro se to lahko koristi predvsem z namenom, da se doseže večja odmevnost z medijskimi in drugimi objavami. Kako pomembni so danes "big data" in njihova uporaba, je bilo pričevanje enega od predavateljev, ki je nazorno prikazal, kako so v ZDA pri neki verigi prodajaln njegovega kolega obvestili, da pri njih lahko nakupuje ceneje hrano za nosečnice in to ponudbo so mu poslali, tako so mu zapisali v sporočilu, zato, ker je njegova hčerka noseča. Presenečenje je bilo popolno, ker dotični profesor ni vedel ničesar, njegova hčerka pa je izvedela novico o blagoslovljenem stanju, v katerem je že bila, prav tako od iste nakupovalne verige. Še isti dan je naredila preiskavo nosečnosti in presenečenje je bilo popolno, saj je bila zares noseča, njeno stanje pa je prodajalna veriga ugotovila tako, da je skrbno preučila vse njeno obnašanje in predvsem njeno premikanje, njene nakupe, dobesedno vse njeno življenje. Ne smemo namreč pozabiti, da "big data" sledijo vsemu našemu življenju, tudi takrat, ko nimamo vklopljenega telefona in GPS funkcije, to je priznal prvi predsednik omrežja Facebook, ki del svojih podatkov lahko deli tudi z nami, samo vprašati jih je treba.

Študentki Ludovica Pelizzari in Eleonora Vescovini sta skrbeli za informacije (foto JMP)

Seveda se je govorilo tudi o krizi tiskanih medijev, časopisov, ki so na razpotju, saj se po eni strani še vedno ukvarjajo s papirjem, po drugi strani pa so in smo vse bolj prisotni na spletu.

Kaj lahko kot Novi glas naredimo v teh globalnih spremembah medijskega sveta? Veliko, predvsem to, da ostanemo zvesti naročnikom in nagovarjamo mlade z vsebinami, ki jih sami iščejo na spletu. Poudarjeno je bilo, da nobena novica, nobena dobra novica ni zastonj, časnikar je še vedno časnikar, vse bolj beremo predvsem verodostojne ljudi, ljudi, na katere se "lahko zaneseš", saj se v poplavi lažnih novic uporabniki svetovnega spleta vse bolj zatekamo k tistim, ki jim verjamemo.

Presenečeno smo ugotovili, da naše medije, slovenske v Italiji, pozna večina kolegov iz vsedržavnega združenja FISC (Zveza italijanskih katoliških tednikov), še večje presenečenje pa je bilo dejstvo, da so med njimi predvsem mladi raziskovalci, ki z občudovanjem gledajo na naše delo, poznajo Novi glas, tudi berejo naše vsebine, pomagajo si s spletnimi slovarji!!!, kar kaže, da naše delo le ni tako zaman, kot se včasih v "zamejski gluhi lozi zdi"!

Jurij Paljk

Cerkveni in družbeni antislovar (23b)

V kot VERA 2

Zadnjič smo končali z verskim relativizmom, načeli pa smo vprašanje vere. Že smo pisali o veliki nevarnosti relativizma, ko smo navajali Fabricea Hadjadja. Francoski katoliški filozof pa sicer omenja še več drugih nevarnih ideologij, pravi pa tudi, kako se v marsikaterem pogledu vračamo k starim zablodam, ki so bile celo obsojene kot prava, pravcata krivoverstva. Vsekakor za vero, ki temelji na določenih temeljnih resnicah verovanja, končno pa na Resnici kot osebi, saj je končna resnica v Bogu, in to celo je Bog: "Beseda je bila pri Bogu in beseda je bila Bog..." (Jn 1,1-14), relativizem in historicizem sodobnega sveta predstavljata velikansko oviro in jo zastrupljata. Da ni nobene prave resnice oz. da se spreminja, privede do tega, da ni več nobene prave avtoritete, posledično pa nobene prave in resnične morale. Lahko se začne pri zavračanju Cerkve, velika nevarnost pa je, da potem pride do nepriznavanja tudi tiste končne in dokončne avtoritete, Boga samega. Če je resnica relativna in subjektivna, kakor pravi relativizem, in če se spreminja, novo pa je vselej bolj resnično od starega, kakor pravi historicizem, potem je omenjena nevarnost zelo aktualna. Vsakdo namreč lahko postane razsodnik, in sicer celo pod pretvezo svobode, tega, kaj je resnično in kaj je dobro, v končni fazi tudi tega, kdo je Bog. Bog torej ni tisti, ki se je razodel in spregovoril po prerokih, nazadnje pa po Sinu, ki potem še naprej govori po svoji Cerkvi, kateri radovoljno pošilja Svetega Duha, ampak tisto, kar si vsakdo izoblikuje sam. Čisto normalno je tako, da je vse tisto, kar je bilo prej, torej sveto izročilo, vredno izredno malo ali nič, veljavno pa postaja tisto, kar je pač trenutno v modi, kar čutim kot posameznik, da je prav ... Celo tisto, kar je naravno, se spreminja oz. naj bi se. Kakor jaz mislim, je tudi prav, zato je tudi pravo verovanje takšno, kakor pač jaz mislim, da je prav. Tisto, kar so nekoč bile presežnosti biti – eno, resnično, dobro in lepo – sedaj ne velja več oz. je relativno oz. se spreminja. Vse je postalo tekoče, tudi vera, kakor je lepo označil sociolog Bauman. In tako se vsakdo poda sam tudi na notranje potovanje, ki pač vodi tja, kamor si vsakdo sam določi, vladati mora namreč neka svoboda (čeprav le navidezna ali utopična). Nič ne de, če ta relativna svoboda velikokrat za tiste ob nas potem postane absolutna, kakor velja tudi za resnico in drugo. Se pa v tem ne oddvajamo samo od struktur katoliške vere, temveč tudi od drugih struktur zahodne civilizacije in človeštva, ki so bile postavljene, da bi regulirale, urejale, klasificirale – sodobna miselnost namreč pravi, da vse to škodi svobodi posameznika, da posameznika zatira in ga dela nesrečnega. Kaže, da je tako ali tako končni cilj danes le to, da bi bili srečni, pa naj pomeni karkoli že. Če hočemo namreč zares zaživeti, se je treba prebuditi, se vaditi v krepostih, se odpraviti na osebno popotovanje, v iskanju nekega svetega Graala. Tako namreč želijo vsi tisti, ki izvajajo kontrolo nad tem tekočim verovanjem – da ima namreč človek občutek neke navidezne svobode, vendar pa oni skrbno nadzorujejo, da vse poteka v (njihovih) začrtanih mejah. Človek vedno nekomu služi, vprašanje samo komu, v tem primeru zagotovo komu ustreza, da smo sužnji strasti, pa čeprav se na prvi pogled propagira zavračanje le-teh in oddaljevanje od njih. Pridemo tako do tega, da živimo glede na trenutni položaj, živimo za ta trenutek, za danes, nimamo pa neke morale, odgovornosti in stremljenja k večnosti. Večnost je nekaj oddaljenega oz. je najbrž niti ni, zato je treba uživati danes, ne ozirajoč se preveč na jutri. Zadovoljujemo svoje primarne nagone in nas ne zanima bližnji, pa ne le v podobi brata ali sestre svetopisemskega spomina, temveč tudi v podobi lastnih otrok. Pomembno je, da se uresničim jaz, da se spočijem jaz. Postali smo sužnji "carpe diem" in absolutne svobode, kar se posledično še kako pozna na družbi. Ta se je spremenila v neprestani karneval, mrzlično iskanje ugodja in užitkov, kakor tudi le tistega, kar trenutno koristi posamezniku ali ozki skupinici posameznikov. Vidimo lahko, da v resnici gre pri družbeni krizi še kako tudi za versko krizo, ki potem prerase - oz. je že - na vsa druga področja, tudi na gospodarsko.

Fabrice Hadjadj

Andrej Vončina

Svetovni dan mladih (SDM)

Od ponedeljka, 25. do nedelje, 31. julija 2016, bo v Krakovu na Poljskem potekal Svetovni dan mladih (SDM) pod geslom Blagor usmiljenim, kajti usmiljenje bodo dosegli (Mt 5,7). Vrhunec in sklep SDM bo nedeljska sveta maša, ki jo bo daroval papež Frančišek v krakovskem parku Blonia in na kateri pričakujejo dva milijona ljudi. Od 20. do 25. julija 2016 bo potekal pred-program svetovnega dneva mladih, t. i. dnevi po škofijah. Vsaka škofija pripravlja za romarje, ki bodo prišli s celega sveta, poseben program. Mladi bodo spoznavali poljsko kulturo, različne skupnosti, prebivalce; sprejele jih bodo gostiteljske družine. Tako se bodo tudi družine udeležile veselega praznovanja skupaj z mladimi s celega sveta. Vsaka škofija ima svoje posebno ime, vzeto iz Svetega pisma. Imena predstavljajo lokalno Cerkev in prav ta poseben del države, hkrati pa oznanja sporočilo, ki ga gostitelji želijo deliti z vsemi nami. Za imenom škofije se skriva tudi izkušnja Božjega usmiljenja, ki se je na tem območju dogodila v zgodovini Poljske. Prav zato se tudi celotna Poljska imenuje "Kamp Usmiljenja – Campus Misericordiae".

PD ŠTANDREŽ Štiri predstave v Gledališču pod zvezdami

Modrica Talija se je razživela pod štandreškim zvonom

Gledališče pod zvezdami, niz predstav ljubiteljskih gledaliških skupin, ki si ga je zamislilo Prosvetno društvo Štandrež in ga vsaki dve leti ponuja vsem, ki se radi osvežijo ob bistri dramski studenčnici, ko se modrica Talija ne mudi na mavhinjskem festivalu amaterskih dramskih skupin, je letos razvedrilo srca od četrtka, 16., do nedelje, 19. junija. V soorganizaciji Zveze slovenske katoliške prosvete, ob podpori Dežele FJK in pod

Namišljeni zdravnik (foto DP)

pokroviteljstvom Fundacije Goriške hranilnice so letos sedmič uresničili to predpoletno komedijsko dogodivščino neutrudni in gledališču povsem predani člani štandreškega dramskega odseka, katerega duša je zavzeti, zmeraj prijazno razpoloženi Božidar Tabaj, ki, v sklopu PD Štandrež, kateremu zvesto predseduje Marko Brajnik, vselej skrbi tudi za nepretrgane stike z ljubiteljskimi gledališkimi skupinami z raznih koncev Slovenije.

Prva predstava letošnje ponudbe *Gledališča pod zvezdami,* **v četrtek, 16. junija 2016**, se je zaradi oblakov, ki so prekrivali nebesni lok, morala zateči v župnijsko dvorano Anton Gregorčič. V njej se je zbralo kakih šestdeset gledalcev, ki jim očitno ni kdo ve kaj mar za tekme letošnjega evropskega nogometnega prvenstva in so med raznimi sočasnimi kulturnimi dogodki izbrali sprostitven večer v družbi igralcev Amaterskega gledališča Vrba iz Vrbja, dolgoletnih prijateljev štandreških igralcev, ki so že nekajkrat nastopili na štandreškem odru, štandreški komedijanti pa so že mnogokrat razveselili njihovo občinstvo. Solidna ljubiteljska gledališka skupina se je predstavila s komedijo avstrijskega avtorja Hansa Weigla (1908-1991), *Namišljeni zdravnik*, v režiji dobro poznanega igralca Gojmirja Lešnjaka Gojca, ki tudi sam zna zelo duhovito zaigrati na komedijske strune. Gojc je podpisal tudi scenografsko podobo predstave, ki v klasičnem slogu prikazuje sprejemnico bogatega meščanskega stanovanja. Pisec se je - vsaj pri izbiri naslova – naslanjal na Moliera, a kot je zapisal Gojc v gledališkem lističu, v razpredanju vsebine gotovo ni tako spreten kot slavni francoski komediograf. Če smemo biti malce kritični, tudi sam režiser predstave ni izrabil vseh humornih odtenkov, ki jih vsebuje delo, in ni ubral malce bolj pospešenega tempa, da bi se komedijski splet bolje razživel. Nastopajoči so sicer dobro obvladali dodeljene vloge, čeprav bi nekateri lahko dodali še kakšno značajsko nianso prikazanim likom – v tem so bili spretnejši štandreški igralci, ki so to "veristično komedijo" odigrali v sezoni 2000/2001 v režiji Emila Aberška in ob strokovni pomoči odličnega igralca Janeza Starine - . Izmed devetih nastopajočih – tri igralke so "sinhronizirano" upodobile služkinje Mimice, a tudi te figure so bile bolj malo komično osvetljene – naj omenimo Frenka Železnika, ki je odigral protagonista Haryja Holta, zavarovalnega zastopnika. Ta se po spletu naključij oz. zamenjavi osebe znajde v vlogi znanega in cenjenega psihiatra dr. Hladnyja. Tega so pričakovali v premožni družini Mlinarič, da bi rešil njihovega sina Frenka duševnih motenj. Namišljeni zdravnik tako spretno obvlada nastalo situacijo, da reši "duševnega" bolnika vseh stisk, nastalih zaradi nepoštenega dela v družinskem podjetju, in ozdravi tudi strahove ostalih članov, izvirajoče iz banalnih malenkosti. Vsi, razen skeptične hčere Pigi, ne verjamejo, da Hary ni slavni zdravnik Hladny, niti ko jim ta iskreno razkrije resnico. Komedija, napisana l. 1961 – takrat je bila tudi prevedena v slovenščino –, kritično postavlja ogledalo tudi današnjemu človeku, ki rad naseda šarlatanom in noče spregledati, da se je ujel v lastno zablodo, iz katere bi si lahko sam pomagal se izvleči.

Butalci (foto DP)

V petek, 17. junija 2016, je mesec sijal na dokaj jasnem nebu, zato se je dogajanje preselilo pod zvezde na oder, nameščen v štandreškem župnijskem parku pod lipami, ki so s svojim cvetjem širile omamen vonj, tako da je bilo še prijetneje spremljati vrtoglavo komedijo sodobnega angleškega komediografa Rayja Cooneyja (1932) *Funney Monney* iz l. 1994. Komedijo v slogu briljantnih del francoskega dramatika Georgesa Feydeauja je za igralsko gledališko skupino KD Domovina Osp priredila, jo dramaturško obdelala in zrežirala Edita Frančeškin. Nastala je zelo zabavna, delno v narečje prestavljena uprizoritev oz. kriminal-istič-na komedija pod naslovom *Plešejo z d'narjem.* Kaj se navadnemu uradniku zgodi, če se v njegovih rokah namesto lastnega kovčka z osebnimi drobnarijami znajde kovček z bajno vsoto denarja? Po precejšnji zmedi, ki nastane najprej v njegovi glavi, nato še v domači hiši, kjer zaradi te nenadne najdbe iz vznemirjenosti in strahu žena seže globoko v kozarec, policajka zahteva podkupnino, izve se tudi za umor domnevnega lastnika kovčka in sliši se usodno ulično streljanje ..., se kot v dobrih komedijah vse zgladi in vsa nastopajoča druščina se strumno odpravi na letalo za polet v daljne, sanjske dežele lepšemu življenju naproti, brez vsakdanjih skrbi za preživetje ...

Pod čvrsto in naoljeno taktirko režiserke Frančeškinove je Cooneyjevo delo zablestelo v vseh domiselnih humornih odtenkih, tako da so si situacije, preobrati, zasuki, zmeraj nove in nove mastne laži sledili brez predaha in nudili kopico smeha ter gledalcem darovali izredno prijeten komedijski večer. Nastopajoči, Matjaž Skončnik – Jovani Piškavec, Darija Krkoč – Julija Piškavec, Mitja Cunja - Tonin Boškarin, Nadja Mršnik - Beti Boškarin, Jana Tavčar – narednica Narobnik, Nina P. Kočevar - inšpektorica Slamar in Dario Degrassi - taksist Rudolf Valenti, so se dobro znašli v svojih vlogah. Še posebno vživeto in naravno sta svoja lika, kot glavna protagonista, zarisala Skončnik in Krkočeva, ki je vešče stopnjevala Julijino obnašanje, močno izkrivljeno zaradi prekomerno zaužite žgane pijače. Predstava se je odlikovala tudi po premišljeno zasnovani scenski podobi prizorišča, sodobno opremljenega stanovanja; pri tem, kot pri skrbno izbranih kostumih, so prevladovale bela, rdeča in črna barva, tako da je bilo videti vse harmonično usklajeno. Svoje delo so nadvse dobro opravili Franc Kramperšek (scena), Ronald Franzutti (likovna oprema), Miro Slavec (luč), Miranda Resinovič (ton) in Metka Krašovec (inspicientka). Gabrijel Križman je bil glas iz ozadja.

Zadnji dve srečanji *Gledališča pod zvezdami* so izoblikovali mladi gledališki navdušenci, ki jim je odrska umetnost vir veselja, navdiha, pa tudi upravičenega ponosa ob uspešno izpeljanih uprizoritvah.

V soboto, 18. junija 2016, je na odru pod milim nebom zakraljevala Gledališka skupina O'Klapa iz Gorice, ki deluje od l. 2010 pod okriljem Skupnosti družin Sončnica. V začetku letošnjega maja se je pred občinstvom na velikem odru Kulturnega centra Lojze Bratuž predstavila z "družinskim mijauziklom" *Obuti maček*, ki ga je z duhovitim vpletanjem bodic na rovaš današnje družbe po znani pravljici slovitih bratov Grimm izvezel pisatelj, igralec in še marsikaj Andrej Rozman Roza, zrežirala pa zelo mlada dijakinja Sanja Vogrič, ki je že nekajkrat izkazala svoje gledališke talente in ambicije. Ob zanesljivi strokovni pomoči režiserja Franka Žerjala in zagnane, skrbne mentorice skupine O'Klapa Katerine Ferletič se je rodila bleščeča, dodelana uprizoritev z izvirno, zelo posrečeno glasbo Patricka Quaggiata, ki je zanjo uporabil različne ritme. Na te so ubrani posneti songi, ki skupaj s koreografijo - podpisala jo je Sanja Vogrič, ki se že od mladih nog ukvarja s plesom – pestrijo odlično zaokroženo, živahno in razgibano celoto. Vsem poznanega obutega

Plešejo z d'narjem (foto DP)

mačka je v prebrisano zvijačnost, iznajdljivost in seveda pogum učinkovito odela Kea Vogrič in pritegnila pozornost gledalcev tudi s svojo vitko, gibko postavo in krasnimi lasmi. Ubogega mlinarjevega sina, ki venomer vzdihuje zaradi svoje usode, je prepričljivo odigral Patrik Cingerli. Ema Terpin je upodobila uporniško kraljično Marjetico, povsem "sodobno" dekle, ki sovraži lov in dvorni protokol ter hoče uveljaviti svojo voljo. Njen oče, nečimrno napudran, domišljav, a v bistvu nemočen kralj je bil Manuel Persoglia. Kraljici je pravšnje poteze razvajene, koketne oblastnice dala Sanja Vogrič, Simon Čavdek je orisal strašljivega grofa Brdavška, ki ga tako zlahka spelje na limanice premeteni maček. Lenart Vogrič je nastopil v dvojni vlogi sodnika, ki po svoje tolmači pravo in zakone, pa še ustrežljivega paža. Iris Gulin se je izkazala kot pomočnica in dvorna dama. Mladi igralci, ki so posebno pažnjo namenili pravilni, jasni izgovarjavi teksta, so z vrsto izredno delavnih zakulisnih pomočnikov, med katerimi je bila kot mentorica petja Franka Žgavec, izdelali čudovito predstavo, ki jo bogatijo tudi živobarvni, domiselno izdelani, zelo funkcionalni scenski elementi, pa še stilni kostumi iz fundusov SNG Opera in balet Ljubljana ter Kulturnega centra Lojze Bratuž, ki je bil soustvarjalec te z vseh vidikov mladinske predstave. Uprizoritev so z gromkim ploskanjem sprejeli tudi gledalci, ki so napolnili "dvorano" pod zvezdami in navdušeno ritmično ploskali tudi med spevnimi refreni. Kot na premieri je bilo tudi tu občutiti pravo zmagoslavje mlade, sveže ustvarjalnosti.

Sklepne akorde letošnjega *Gledališča pod zvezdami* je zaradi temnih oblakov, ki so se v vetrovnem večeru podili po nebu, zaigrala štandreška mladina. V letošnji sezoni je z zagnano navdušenostjo oživila Mladinski dramski odsek PD Štandrež ob mentorjih, Danieli Puja, ki se v društvu vsa leta ukvarja z mladimi, in ob žlahtnem komedijantu, izrednem Talijinem častilcu, Božidarju Tabaju. V režiji Emila Aberška, ki je svoje umetniško znanje velikodušno razdajal mladim igralcem Amaterskega mladinskega odra, Gledališča na vrvici, pa še marsikateri drug ljubiteljski gledališki skupini, otroški in odrasli – naj spomnimo, da je bil četrt stoletja tudi "hišni" režiser štandreškega dramskega odseka -, so na oder postavili *Butalce* Frana Milčinskega. Z Aberškom so odbrali nekaj zgodb iz butalskega sveta, ki ima kar nekaj vzporednic z današnjim, in jih postavili na oder kot smiselno izoblikovano celoto. Zgodbe prepredajo songi, kritično naperjeni tudi proti sodobnim družbenim razmeram, z izvirno glasbo Mateja Petejana, zvestega Aberškovega glasbenega sodelavca. Vzklila je všečna predstava, s katero so mladi prebili led v upanju, da bodo vztrajali na gledališki poti in se pridružili "starejšim" igralcem dramskega odseka PD Štandrež, ki jih bodo ljubeznivo sprejeli pod svoje okrilje kot nujno potreben podmladek. Lorenzo Marussi - župan Milan Turkavidel, Virginia Braini - njegova žena Štefka, Pietro Grauner - policaj Jaka Prismuk, Alberto Medeot – župnik don Lokar, Ester Sclauzero - Anica Meketačeva, Butalka, Christian Zavadlav - pek Grega Brezhlačnice in Gabriel Braini - razbojnik Cefizelj, so na tokratni ponovitvi nastopili veliko bolj samozavestno in razgibano; dobro so obvladali besedilo ter se imenitno odrezali tudi v živo zapetih songih, kar je vredno velike pohvale.

Butalci kratke pameti in njihove dogodivščine so krepko pozabavale zbrano občinstvo, ki je mladim ustvarjalcem prisrčno zaploskalo in jim s tem zaželelo še veliko uspešnih nastopov na odrskih deskah.

Iva Koršič

Obuti maček (foto DP)

Goriška SSk zadovoljna z izidom referenduma v Laškem

Stranka SSk na Goriškem izraža zadovoljstvo ob izidu referenduma v Laškem. Volivci treh občin Ronk, Štarancana in Tržiča so se zelo odločno opredelili za ohranitev sedanje občinske razdelitve in upravne avtonomije. To kaže na navezanost ljudi na lastne zgodovinske institucije, kar je potrebno spoštovati. Občine so namreč osnovna institucija, kjer se upravlja z javno dobrino in pri tem so občani tudi najbolj soudeleženi. Stranka SSk se zaveda, da so reforme potrebne, vendar to ne pomeni, da je potrebno posegati proti občinam. Možne so drugačne oblike uvajanja reform, ki so spoštljive do krajevnih javnih uprav, njihovih občanov ter avtonomije. Večje upoštevanje pa si zasluži tudi dejstvo, da je potrebno spoštovati prisotnost slovenske narodne skupnosti in zaščitnih določil, ki jih predvidevajo mednarodne pogodbe in državna zakonodaja.

Goriška SSk pričakuje, da bo ob izidih referenduma in občinskih volitev nastopil čas za razmislek glede izvajanja reform. Jasno je, da rezultat kaže na nezadovoljstvo, ki ga nikakor ni mogoče spregledati. To pa je še toliko bolj pomembno, če upoštevamo, da bodo čez slabo leto pomembne volilne občinske preizkušnje. Nedeljski izidi pa predstavljajo v tem smislu zelo glasen alarmni zvonec.

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

Gost večera bo

DEJAN VALENTINČIČ

S sliko, besedo in videom bo spregovoril na temo MED SLOVENCI V ZDA IN V KANADI

Kulturni center Lojze Bratuž

četrtek, 7. julija 2016, ob 20.30

GORICA MePZ Lojze Bratuž na prazniku farnega zavetnika pri sv. Ivanu

Tudi sveti Janez Krstnik navija za nas ...

Na praznik sv. Janeza Krstnika, farnega zavetnika duhovnije sv. Ivana, je bilo v goriški cerkvici, kjer se zbirajo slovenski verniki, posebno slovesno.

V uvodu večerne maše je g. Marijan Markežič poudaril, da si veliko število svetnikov, ki so se nabrali skozi dve tisočletji, predstavlja na veliki tribuni: "Gledajo nas, ki se borimo v tem življenju. Svetniki, ki so že dosegli tribuno, Božjo bližino, navijajo za nas, da bi tekmo življenja čim bolje odigrali, koristili sebi in drugim". Počastimo sv. Janeza Krstnika in ga prosimo, "naj dovolj glasno govori na ušesa in srce, da bi slišali, kar nam želi Bog preko njega povedati za danes, za našo večno srečo", je dejal mašnik. V homiliji je poudaril, kako smo kristjani skozi stoletja na različne načine skušali izražati svojo vernost. Danes je od zunanjih oblik pomembnejša globoka vera, vera v Božjo dobroto. Za marsikaj nimamo več časa, "ne smemo pa izgubiti izpred oči jedra naše vere: zaupanja v Božjo ljubezen, njegovo dobroto, njegovo usmiljenje". Kjerkoli smo, smo poklicani, da po Janezovem zgledu tudi mi pripovedujemo o Jezusu, pričujemo o Božji ljubezni, o tem, da nas Bog dviga in ne pusti samih, daje našemu življenju smisel in smer. "Za vsakega izmed nas ima Jezus delo v svojem kraljestvu". Ob prazniku sv. Janeza Krstnika, je še dejal g. Marijan, "obudimo hvaležnost do vseh, ki so nam z besedo in življenjem posredovali vero in nam vcepili ljubezen do Kristusa in njegove Matere", še zlasti v cerkvi sv. Ivana. Pripravljajmo pot Jezusu v naših srcih in v srcih sodobnikov, ki dostikrat ne vedo, da morejo najgloblje želje potešiti samo v Bogu. Svetniki, Božji prijatelji, nam na tej poti pomagajo.

Ob koncu maše se je mašnik zahvalil vsem sodelavcem in podpornikom v duhovniji, zvesti župnikov pomočnik Elia Bastiani pa se je pri mikrofonu obrnil na g. Marijana, ki letos praznuje 40. obletnico duhovniškega posvečenja. To je jasen znak, da je "mogoče živeti za ideal in za to, da bo nekdo imel boljšo prihodnost". Njemu in Bogu je izrazil hvaležnost, "da imamo še možnost imeti ob sebi duhovnika, ki izpričuje Kristusovo ljubezen". Bog naj ga ohrani pri zdravju in v milosti ter ga blagoslavlja "vsaj še drugih 40 let". G. Marijan je odvrnil, da je "župnik lahko župnik samo tedaj, ko ima župljane", zato se je zahvalil Bogu in posredno vsem župljanom.

Večerno mašo je z mogočnim in občutenim petjem s kora obogatil Mešani pevski zbor Lojze Bratuž pod taktirko Davida Bandlja. Po čudoviti uvodni pesmi v čast Janezu Krstniku, ki jo je na besedilo Ljubke Šorli uglasbil Stanko Jericijo, so peli Vodopivčevo mašo v čast Mariji Devici, za obhajilo koral, za konec pa čudovito Lepa si Marija. Takoj po maši so na travniku za cerkvijo popestrili prijetno praznovanje v toplem poletnem večeru s pesmimi, ki so jih pripravili za koncert ob koncu sezone. Sestav s 30 pevci - in zelo dobrimi solisti - je odpel izbor pesmi Patricka Quaggiata, Andreja Makorja, Stanka Jericija, Pavleta Merkuja, Mirka Fileja, Nataše Kocijančič, Ubalda Vrabca in Mirka Slosarja. Nato so fantje prižgali "simbolični" svetoivanski kres in številni zbrani so ob bogato obloženih mizah nadaljevali družabnost, kot se spodobi za take praznike. / D

Kresovanje v Laškem

Tudi letos je uspelo kresovanje, ki sta ga priredili društvi Jadro in Tržič na nogometnem igrišču parka v Selcah. Tu skozi vse leto potekajo društveni prazniki. Tradicionalni čarobni svetoivanski kres je spet zagorel in dim se je vil proti zahodu. Na lepem večeru je sodeloval zbor staršev otrok vrtca in OŠ iz Romjana. Venčkov je bilo 25; izdelovalcem sta se pridružila tudi italijanski in slovenski vrtec iz Romjana. Otrokom so pomagale plesti venčke gospe iz obeh društev v jutranjih urah. Prva nagrada je šla v Štarancan, drugo in tretjo sta si zaslužila italijanski in slovenski vrtec iz Ronk. Nagrade je izročal tudi odbornik za socialo občine S. Kancijan Sergio Cosolo. / KM

Literarni natečaj haikujev za osnovnošolce

Nagrajeni tudi 3 učenci OŠ Abram iz Pevme

Osnovna šola Josipa Abrama iz Pevme že vrsto let sodeluje na literarnem natečaju haikujev, ki ga že vrsto let razpisuje Osnovna šola Franceta Bevka iz Tolmina, letos tudi pod okriljem Zavoda RS za šolstvo predvsem po zaslugi gospe magistrice Mirjam Podsedenšek, svetovalke za slovenski jezik. Učenci četrtega in petega razreda so sestavljali kratke poezije brez rim na temo Veselje, smeh, vedrina. Organizatorji so izbrali najlepše, najbolj izvirne, najbolj prepričljive, najbolj iskrive in jih objavili v haiku zborniku z naslovom *Dobra volja je še vedno najbolja*. Vanj se je uvrstilo preko 300 otrok iz Slovenije in zamejstva. Knjiga je polna veselih utrinkov, radostnih domislic in zanimivih občutkov, ki se otrokom, ko so v svojem elementu, dogajajo neprestano.

Zbornike so podelili na končni prireditvi, ki je bila 2. junija v Tolminu. Vodja natečaja, Jože Štucin, je povedal, da postaja ta natečaj hud najstnik, star je namreč že 14 let. Dodal je tudi, da v vsem tem obdobju so in smo prešli mnogo razvojnih faz: na začetku smo se ukvarjali celo z vprašanjem, kaj je to haiku pesem, toda z leti se je marsikomu posvetilo, da je haiku kot dihanje, vdih in izdih. Utrinek, ki se zgodi v zunanjem svetu. Ko ga vdahnemo, se nekje v globinah domišljije in kreativnosti preoblikuje v pesem in izleti iz nas kot metulj s tremi krili. Lahko bi rekli, da se nekaj našega svobodno poda v svet v upanju, da bo srečalo občutljivo dušo, ki bo znala prebrati zakodirano vsebino. Trenutek bo tako osmišljen in približamo se popolnemu doživetju. Haiku je lučka, haiku je (s) misel trenutka, haiku je del nas.

Letošnja novost pa je bila v tem, da smo v februarju sodelovali na svetovnem haiku natečaju za otroke JAPAN AIRLINES FOUNDATION s tematskim naslovom Jutro, na povabilo tolminske OŠ, ki je postala soorganizator in glavni zastopnik za Slovenijo. Natečaj Jutro je bil likovno-literarni. Otroci so ustvarjali haiku pesem in njeno vidno (slikarsko) podobo. V resnici gre za formo, ki se ji strokovno reče haiga, kjer sta združena pesem in slika. Glavna kriterija pri izbiri pa sta bila vsekakor sožitje slikarskega in literarnega dela in pa seveda izvirnost. Rezultati so presegli pričakovanja. Na naslov natečaja je prispelo 507 del, od katerih je strokovna žirija izbrala 10 glavnih nagrad in 43 nagrad. Vsa nagrajena dela so poslali na Japonsko, kjer bodo objavljena na njihovi spletni strani, nekatera natisnjena v njihovem zborniku in drugih gradivih, nekateri haikuji pa se bodo z letalsko družbo JAPAN AIRLINES prevažali po svetu kot del njihovega promocijskega gradiva. Haiku natečaj namreč podpira glavna japonska letalska družba – in kar logično se zdi, da haiku, ta drobceni in breztežni utrinek lebdi nekje na nebu in se dotika popolnoma slučajnih ljudi. Za nagrajene so japonski organizatorji poslali lepe diplome in izvirna darila. Ponosno lahko izjavimo, da so med petstosedmimi deli izbrali tudi prispevke treh naših četrtošolcev; zmagovalci so: Čavdek Marta, Devinar Peter in Lodi Petra. Iskrene čestitke in naj bo vsak uspeh tudi spodbuda za nadaljnji trud in novo ustvarjanje.

SG

Obvestila

Zveza slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica obveščata, da bo urad od 1. julija do 31. avgusta deloval od 8. do 14. ure, od ponedeljka do petka. Popoldne bo urad zaprt.

MEDNARODNI POLETNI JEZIKOVNI KAMP 2016: DC Hiša pravljic v sodelovanju z Jezikovnim centrom Poliglot iz Nove Gorice vabi otroke od 4. do 13. leta na jezikovne počitnice v Novo Gorico in Doberdob. Ponujamo kakovosten in pester program. Termini: Peter Pan in morska pustolovščina 4.7. – 16.7. (5-8 let, Nova Gorica), 22.8. -2.9. (4-6 let, 6-13 let, Doberdob). INFO: ivanasolc@gmail. com ali +38640225226.

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorčič vabita v četrtek, 30. junija 2016, ob 20.30 na Srečanje pod lipami, kjer bo predstavljen zbornik o Ani Praček Krasna z naslovom Ameriška Slovenka iz Vipavske doline. Zbornik je uredila časnikarka in zgodovinarka Dorica Makuc, s katero se bo pogovarjala slovenska literarna zgodovinarka, pisateljica in slovenistka Marija Mercina ob sodelovanju ostalih avtorjev. Večer bo v prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž, drev. 20. septembra 85 v Gorici.

SPDG načrtuje v avgustu tridnevni izlet v Dolomite, v skupino Pale di San Martino. Predvideno je od 4 do 7 ur hoje dnevno. Zaradi pravočasne rezervacije prenočišča je potrebna predhodna prijava. Informacije daje Vlado tel. 3317059216.

Občina Sovodnje ob Soči sporoča, da bo občinska knjižnica zaprta zaradi selitve v nov sedež na Prvomajski ulici št. 42 (Butkovičeva hiša) do petka, 16. 9. 2016 (ukrep župana št. 3 z dne 31. 5. 2016).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v soboto, 16. julija, izlet v Planico za ogled skakalnice, muzeja in doline Vrata. Vpisujejo po tel. št.: 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v soboto, 6. avgusta, tradicionalni piknik z izletom v Slovensko Istro za ogled Sečoveljskih solin in obisk zgodovinske ter moderne oljarne (Tonina hiša). Sledilo bo družabno srečanje. Vpisujejo po tel. št.: 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Info tel. 340 9248297.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Potrebujem delo in bi z veseljem pomagala v gospodinjstvu ali pri skrbi za ostarelega ali bolnega človeka. Čakam vaš klic na 00386 41 936 652 – Darja.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. 00386 41 390 244.

Gospa s triindvajsetletno izkušnjo udi dnevno varstvo otrok ali oskrbo starejših oseb, potrebnih pomoči. Tel. 00386 41 548537.

Profesorica slovenščine išče delo (tudi inštrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386 40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31 449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. štev. 00386 40 484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjskih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. štev. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoči potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na štev. 040 621 424 (v poštev pride celotno primorsko in goriško območje).

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 1.7.2016 do 7.7.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 1. julija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 3. julija, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Ponedeljek, 4. julija (v studiu Andrej Baucon): Narodnozabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 5. julija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 6. julija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: V poletno noč odmeva pet jedi - Izbor melodij.

Četrtek, 7. julija (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

Dragocenost za zbiratelje in ljubitelje

V obtoku novi spominski kovanci Republike Slovenije

Vsako leto izdaja Republika Slovenija nekaj posebnih evrskih kovancev, ki so namenjeni prodaji in tudi obtoku in imajo na državni strani različno podobo od običajnih evrov. To so zbirateljski in spominski kovanci, ki so tudi zakonito plačilno sredstvo po njihovi nominalni vrednosti v državi izdajateljici, drugod pa predstavljajo numizmatično vrednost. Običajno izdaja Banka Slovenije (ki spada v Evroobmočje) vsako leto serijo zbirateljskih kovancev iz vrednejših kovin (zlatnike in srebrnike) in posebne kovance vrednosti 3 evrov, ob teh pa tudi enega spominskega (izredno tudi dva na leto), to je kovanec vrednosti 2 evrov, ki je po vrednosti, teži, velikosti in sestavi kovine popolnoma enak vsem evrskim novcem dveh evrov, ki so že v obtoku; je uporaben in ga lahko potrosimo po vsem evroobmočju in zamenjamo v druge valute po celem svetu. Posebna komisija izbira motive, ki krasijo take posebne kovance. Letos so vse take posebne kovance izdelali prej kot ponavadi, saj so na razpolago od preteklega ponedeljka, 20. junija 2016. Za letos so se namreč odločili, da bodo spominski kovanec posvetili 25. obletnici osamosvojitve Republike Slovenije, prelomnega dogodka v zgodovini slovenskega naroda. Zanimiv je tudi dizajn, ki krasi kovanec, saj so izbrali originalni Prešernov zapis iz Zdravljice, slovenske himne, kjer s svojo pisavo največji slovenski pesnik preročno zapiše "dočakat dan". Avtor motiva je Jernej Kejžar iz Kranja. Kovanec so uresničili v IPZS – Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato v Rimu, kjer razen lastnih kovancev kujejo tudi za druge države. Slovenija pač nima lastne kovnice, (ker bi bila baje nerentabilna), zato se poslužuje tujih podjetij, ki imajo dovoljenje za kovanje denarja (večkrat so svoje novce Slovenci kovali na Nizozemskem, na Slovaškem, na Finskem ipd.). V obtok je bilo izročenih milijon takih kovancev vrednosti 2 evrov, ki bodo ves svet opozarjali na četrt stoletja dolgo samostojno pot demokratične suverene Republike Slovenije.

Razen spominskega kovanca so istega dne izročili v prodajo tudi zbirateljske kovance, ki so letos posvečeni 150. obletnici Rdečega križa na Slovenskem. Kot rečeno, imajo taki kovanci določeno nominalno vrednost, ki se krepko odteguje od realne vrednosti novca, saj jih Banka Slovenije prodaja po mnogo višji ceni od tiste, ki je na samih kovancih izrisana (zlatniki so nominalne vrednosti 100 evrov, prodajajo jih po 320,00 evrov, saj že vrednost vsebovane žlahtne kovine krepko presega ceno stotih evrov; srebrniki pa so naprodaj po 40,00 evrov, nakovana vrednost pa je 30 evrov). Slovenija pa vsako leto izdaja tudi zanimivost, saj imamo v isti seriji zbirateljskih kovancev tudi dvokovinski novec vrednosti 3 evrov, ki je zakonito plačilno sredstvo po celi Sloveniji in ga daje Banka Slovenije v obtok po nominalni vrednosti. Take kovance lahko najdemo torej tudi v rednem plačilnem prometu, saj če so zlatnikov nakovali le 1000 kosov in srebrnikov še enkrat toliko, je trievrskih kovancev kar 114.500 kosov. Kovanec v čast organizacije Rdečega križa na Slovenskem je narisal Gregor Ivanušič iz Vinice pri Črnomlju, kovala pa ga je italijanska državna kovnica iz Rima, upodablja pa mrežo, ki ponazarja delo prostovoljcev pri Rdečem križu in nosi tudi simbol križa, ki daje humanitarni organizaciji ime in predstavlja ljubezen prostovoljcev do vseh potrebnih, ne glede na njihov družbeni status, vero, spol, jezik, raso ali stan. Slovenija je edina država v evroobmočju, ki daje v obtok kovance vrednosti 3 evrov (čeprav so uporabni samo na ozemlju Republike Slovenije).

Banka Slovenije je za numizmatične navdušence dala v ponedeljek v prodajo tudi zbirko vseh slovenskih evrokovancev navadne izdelave z letnico 2016 in nekaj priložnostnih kovancev skovanih v tehniki visokega sijaja ("proof" tehnika, praktično se pri takih kovancih kovina zrcalno svetli).

Petindvajseto obletnico osamosvojitve Republike Slovenije bomo torej v soboto, 25. junija, poleg z raznimi proslavami, prireditvami, koncerti in razstavami proslavili tudi z izdajo posebnih spominskih kovancev, ki bodo vse potrošnike opozarjali na slovensko suverenost.

Mitja Petaros

Zgodbe čeških samostanov (3)

V središču češkega baroka

Mariánská Tynice

Zgodbo o nekdanjih čeških samostanih nadaljujemo s cistercijanskim samostanom, danes muzejem Mariánská Tynice. Od benediktinskega samostana Kladruby prek Plzna do cisterc Plasy in Mariánská Tynice smo prepotovali manj kot sedemdeset kilometrov po gričevnati in skrbno obdelani pokrajini.

"Metternichovo" pivo

Samostan Mariánská Tynice, kot ga vidimo danes, datira na konec 17. stoletja. Ustanovljen je bil kot proštija, neke vrste pomožna, gospodarska podružnica dvanajst kilometrov oddaljenega samostana Plasy. Opat Tyttl, zaslužen za baročno obnovo Plasov, je nato leta 1711 dal v Mariánski Tynici položiti še temeljni kamen romarske cerkve Marijinega oznanjenja.

Pravzaprav bi na novem cilju lahko nadaljevali pripoved kar z izjemnimi stvaritvami, ki smo jih spoznali že doslej, v samostanu Plasy (in Kladruby), s stavbarjem Santinijem pa s kanclerjem Metternichom. Na zemljevidu je treba poiskati kraj Mariánsky Tynec ali bližnje mesto Kralovice, smerniki ali GPS pa nas bodo od "Metternichove" restavracije in pivovarne v mestecu Plasy pripeljali naravnost pred osamljeno, veličastno in slikovito stavbo sredi širokega polja. Zaradi živo rdečega opleska, ki nekoliko spominja, recimo, na pročelje frančiškanske cerkve na ljubljanskem tromostovju, je stavba s cerkvenim zvonikom vidna že od daleč.

Spet - baročna gotika

Kladruby, Plasy in Mariánská Tynice se ponašajo s posebno različico baročne arhitekture. Stavbarska dela je namreč povsod vodil v Pragi rojeni Jan Blažej Santini-Aichel (1677–1723), iz znane družine italijanskih kamnosekov, slovit po izvirnem, osebnem slogu, ki mu češki umetnostni strokovnjaki pravijo kar "baročna gotika", kot smo že zapisali.

Nova razstava o baroku

Skozi zgodovino so bili vsi trije omenjeni samostani večkrat popolnoma uničeni, z jožefinskimi reformami (konec 18. stoletja) so bili ukinjeni, nekaj let je z njimi upravljal cesarski cerkveni fond, potem pa jih je prodal. Tako so postali zasebna last in od tedaj nikoli več niso služili prvotnemu namenu. Pogosto so se menjavali tudi njihovi lastniki in upravljavci.

Dvesto let propadanja

Obe posesti s samostanoma Plasy in Mariánská Tynice vred je leta 1826 kupil kancler Metternich (1773–1859). Niti on niti njegovi dediči niso bili ne prvi ne zadnji, ki s to svojo lastnino sploh niso ravnali primerno ali vsaj obzirno. Čudovit baročni kompleks je celih dvesto let propadal. Metternichom so bila pomembna okoliška prostrana polja. Stavbe Mariánske Tynice so uporabljali kot hleve, v njih imeli kaščo za zrnje, tja so spravljali seno in slamo, služile pa so jim celo kot vir gradbenega materiala za bližnje Plase, kamor so odpeljali tudi kipe in slike.

Na začetku prejšnjega stoletja so Metternichi kompleks Mariánská Tynice prepustili različnim – danes bi rekli iniciativnim skupinam, ki so stavbam skušale vrniti nekdanji sijaj in oživiti romanja v cekev Marijinega oznanjenja. Dogajanja so hotela, da ti poskusi niso mogli biti uspešni. Najprej je vmes posegla prva svetovna vojna, po njej je kljub obljubam zastala državna pomoč, cerkvene nabirke in zasebni darovi pa niso zadoščali niti za vzdrževanje. Med drugo svetovno vojno je nemški okupator prepovedal ne le romanja, pač pa vsakršno skrb za objekt Mariánská Tynice. Prosovjetska češkoslovaška komunistična oblast je s tako "politiko" nadaljevala. Mariánská Tynice je sicer že leta 1952 postala krajevni muzej. Toda v večini objektov, kolikor so še bili uporabni, je armada imela skladišče ... in tako imenovani rezervni položaj raketnih enot iz bližnje vojašnice. Razen nekaterim posameznikom pač nikomur ni bilo mar, da se zidovi rušijo, ker nekatere objekte zaliva voda iz nevzdrževane kanalizacije, kaj šele, da se je porušil cerkveni strop.

Lepotica sredi obnove

Danes je Mariánská Tynice skoraj v celoti obnovljena. Še dolgo pa ne bo do konca urejena romarska cerkev Marijinega oznanjenja, ki jo je zasnoval Santini-Aichel, saj so posledice zaradi podrtega stropa prehude. Strop je seveda nov, zato cerkev spet lahko deluje. Po tlorisu spominja na grški enakokraki križ. Tudi baročni oltarji potrebujejo še precej dela. Cerkveni zidovi so več ali manj goli, saj so freske uničene ali vidne le v fragmentih. Obnovljene pa so na zunanjem križnem hodniku, kolikor ga je še ostalo na samostanskem vrtu.

Po muzeju in cerkvi se lahko sprehodimo z vodičem ali pa sami. Na ogled je stalna domoznanska in etnografska zbirka, likovna galerija sodobne umetnosti z občasnimi razstavami. Zelo zanimiva je tudi zbirka starih tiskov. Prav pred kratkim pa je Mariánská Tynice postala sedež Centra češkega baroka, nemenjen zbiranju, proučevanju in predstavljanju dediščine tega obdobja. Kajti že samostan Mariánská Tynice sam je zgleden primer baročne arhitekture.

Peter Kuhar

Kratke

Umrl je akademski slikar, grafik in kipar Vladimir Makuc

V 92. letu je 25. junija 2016 umrl akademski slikar, grafik in kipar Vladimir Makuc, so za STA sporočili iz Galerije Prešernovih nagrajencev. Za svoje dosežke je leta 1979 prejel Prešernovo nagrado in odlikovanje red dela z zlatim vencem, leta 1987 pa nagrado Riharda Jakopiča. Lani je za življenjsko delo prejel Župančičevo nagrado in srebrni red za zasluge.

Vladimir Makuc se je rodil leta 1925 v Solkanu pri Gorici. Po šolanju na goriškem učiteljišču je odšel v partizane, po vojni pa je končal Šolo za umetno obrt, doštudiral na ljubljanski likovni akademiji ter po diplomi opravil še specialko za restavratorstvo.

Izpopolnjeval se je pri grafiku Johnnyju Friedlaenderju v Parizu. Četrt stoletja se je posvečal predvsem grafičnemu ustvarjanju, pozneje pa tudi slikarstvu in snovanju tridimenzionalnih objektov.

Njegova umetnost izhaja iz njegove navezanosti na primorski oziroma mediteranski svet v najširšem smislu. Makuc se je v svojem ustvarjanju posvetil različnim tehnikam ter ikonografskim in simbolnim motivom. Značilnosti njegovega ustvarjanja sestavljajo prizorišča in bitja iz narave, prostori in navade odmaknjenega, podeželskega življenja in starodavne tradicije. Umetnik je raziskoval različne grafične pristope, lotil pa se je tudi slikarstva, kiparstva, tapiserije in keramike. Veliko je razstavljal doma in v tujini ter prejel vrsto nagrad, med njimi malo in veliko Prešernovo nagrado in Jakopičevo nagrado ter glavno nagrado na bienalu slovenske grafike. Leta 1959 je dobil tudi prvo nagrado za grafiko na bienalu v Aleksandriji. Lani je za življenjsko delo prejel Župančičevo nagrado, ki jo podeljuje Mestna občina Ljubljana, predsednik republike Borut Pahor pa ga je odlikoval s srebrnim redom za zasluge.

Kot so v predsednikovem uradu zapisali v obrazložitvi, je Makucu, ki je eden najbolj prepoznavnih slovenskih umetnikov z izvirnim in izpiljenim likovnim svetom, namenil odlikovanje za izjemen opus in neumorno iskrenost izvirnega ustvarjalnega izraza.

Dobitnik zlatnika poezije 2016 je Marko Kravos

Letošnji prejemnik zlatnika poezije je pesnik, pisatelj in urednik Marko Kravos. Priznanje za pesniški opus, prispevek k slovenski kulturi in literaturi ter za vzpostavljanje mostov med kulturami mu bodo izročili na prireditvi ob podelitvi Veronikine nagrade, ki bo 30. avgusta na Starem gradu v Celju.

Kot piše v utemeljitvi, si je Kravos posebno mesto v slovenski poeziji utrdil s svojo poetiko med modernizmom in novimi smermi, a v izrazito pogovorni, razumljivi in humorni formi. Njegov opus je eden osrednjih v slovenski poeziji.

Kravosov pesniški opus opazno določa rodno okolje - je tržaški Slovenec, pripadnik slovenske manjšine v Italiji. V utemeljitvi nagrade so kot posebnost njegove poezije izpostavljeni humornost, satiričnost in pikrost ter pesnikovo sproščenost v jeziku in metafori.

Enega izmed prvih vrhuncev svojega ustvarjanja je Kravos doživel s pesniško zbirko Tretje oko. Kritika jo je uvrstila med pomembne dosežke literarnih izdaj tistega časa, njegov pesniški polet pa kot izviren, simpatičen, blagodejen, kot svež korak na slovenski pesniški oder.

Po zbirki Tretje oko so izhajale nove in nove knjige: Ko so nageljčki dišali, Potrkaj na žaro, Krompir na srcu ter več izborov, med njimi Med repom in glavo in ob njegovi 70-letnici V kamen, v vodo.

Kravos ves času soustvarja duhovni utrip Trsta in Ljubljane. V Trstu kot dolgoletni urednik Založništva trškega tiska, kot soustanovitelj revije Zaliv, v vodstvu Slovenskega kluba in v Zvezi slovenskih kulturnih društev. V Ljubljani pa je bil tudi tajnik Društva slovenskih pisateljev in predsednik Slovenskega centra PEN.

Zlatnik poezije podeljuje Fit media - tudi pobudnik in organizator Veronikine nagrade - od leta 2005. Doslej so ga prejeli Ciril Zlobec, Tone Pavček, Kajetan Kovič, Ivan Minatti, Miroslav Košuta, Neža Maurer, Veno Taufer, Svetlana Makarovič, Niko Grafenauer, Tone Kuntner in lani Gustav Januš.

SSG / 'Polemično' v novo sezono 2016-2017

V ospredju posameznik in njegov negotovi korak ... sem pa tja

Sezona 2016/17 Slovenskega stalnega gledališča se je začela s kritično noto igralskega ansambla, ki je z izjavo za javnosti ostro kritizirala politiko umetniškega koordinatorja Eduarda Milerja: igralci SSG se namreč ne strinjajo z Milerjevimi "nesprejemljivimi in za igralski ansambel žaljivimi odločitvami" za novo sezono. Še več: Miler v štirih projektih "ne zna in noče" zasesti sedmih igralcev iz ansambla... Mnenja so, da je gledališče za vlogo koordinatorja postavilo človeka, "ki po lastnih besedah razume to funkcijo zgolj kot koordiniranje in sestavlja repertoar mimo umetniškega ansambla, ki ga ima". To zato, ker naj bi bil Milerjev namen "do skrajnih meja zreducirati umetniško jedro tega gledališča in ga po principu osebnih zamer in lastnih privatnih interesov moralno in socialno diskreditirati": s tem obnašanjem tvegamo, da "čez stodesetletna tradicija slovenskega gledališča v Trstu ugasne" – beremo v noti.

Foto damj@n

Dan zatem pa je Miler kritikam odgovoril s pismom, v katerem opredeljuje nestrinjanje igralcev ansambla na dejstvu, da bodo igralci za razliko od preteklih sezon tokrat imeli pogodbe samo za čas, ko bodo angažirani. "Torej, glavni motiv medijskega napada nekaterih igralcev SSG Trst je izguba zagotovljenega angažmaja v SSG Trst in s tem ekonomske varnosti", pojasnjuje Miler. V nadaljevanju umetniški koordinator dodaja, "da pričakovanja nekaterih igralcev, da so stalno zaposleni v SSG Trst in da imajo nekakšno lastniško pravico do gledališča, so neosnovana in programsko ter umetniško sporna"; da ga je pri načrtovanju gledališkega programa SSG Trst za sezono 2016/17 izrecno zanimala kakovost gledališke produkcije, pri tem se ni oziral na zahteve določenih posameznikov, ki ravnajo zgolj iz osebnih interesov. Miler se sicer strinja, da gledališče potrebuje igralsko jedro, to pa se mora v času tudi spreminjati.

Baletna predstava Doktor Živago SNG Opera in balet Ljubljana

"Vsi mi, ki opravljamo umetniško delo v gledališču, smo po zakonu v državi, v kateri delujemo (Italija), pa tudi povsod drugod, pogodbeni sodelavci. Umetniški program se oblikuje za vsako sezono posebej in vsaka sezona zahteva fleksibilnost pri izbiri igralskih zasedb. Torej angažma ni samoumeven, temveč se pridobi na podlagi profesionalnih in umetniških sposobnosti igralcev". In še: "Dobil sem številne pripombe nekaterih koprodukcijskih hiš, režiserjev ter zunanjih sodelavcev, ki niso bili zadovoljni z delom nekaterih igralcev SSG Trst. Očitki so analitični ter argumentirani. V veliki meri je tudi to botrovalo, da nekateri igralci niso dobili take pogodbe, kot so pričakovali". Igralci obenem, ki v tokratnem primeru sebe imenujejo 'ansambel SSG Trst', se po Milerjevem mnenju velikokrat obnašajo lastniško do SSG-ja in pričakujejo, da jim je zagotovljena služba v 'njihovi' hiši in če se to ne zgodi, izvajajo pritisk na umetniškega koordinatorja ali grozijo z 'javnostjo', hrati pa obtožujejo umetniškega koordinatorja za pomanjkljivo skrb do SSG-ja in za neopravljanje svojih delovnih obveznosti v SSG. V SSG Trst se podobni napadi na delo umetniškega koordinatorja ponavljajo iz leta v leto. Še posebno so agresivni igralci, ki nastopajo v različnih televizijskih nadaljevankah. Umetniški koordinator je mnenja, da se število angažiranih igralcev v pretekli in naslednji sezoni v SSG Trst ni zmanjšalo. "Nasprotno. Korak, ki sem ga storil že v prejšnji sezoni, hočem nadaljevati. Na našem odru so nastopili novi obrazi, novi vrhunski igralci, posebno tržaški, italijanski in slovenski".

Svoje stališče je v bran umetniškemu koordinatorju zavzela tudi predsednica upravenga odbora SSG Breda Pahor. Predsednica z obžalovanjem opaža, da so igralci medijem poslali protestno pismo prav na dan uradne razgrnitve gledališke ponudbe za naslednjo sezono. Poudarila je, da si upravni odbor prizadeva, da bi še okrepili in pomladili igralski ansambel. Med drugim bodo vključili mladega igralca, tako se bo skupno število povečalo na osem igralcev. "Vsekakor bodo vsi pogodbeno vezani in nihče ne bo izključen", je zagotovila. Spomnila je še, da mora SSG nenehno iskati ravnovesje med italijansko in slovensko ureditvijo gledališke dejavnosti.

ODRSKO DOGAJANJE V NOVI SEZONI ... SEM PA TJA

Ne glede na to, kako se bodo polemike razpletle, se je nova sezona SSG začela s predstavitvijo repertoarja, ki je bila v sredo, 22. junija, v sugestivnih prostorih Železniškega muzeja pri Marsovem polju. Koordinate ponudbe so med starodavnimi lokomotivami *en plein air* predstavili Valentina Repini, Rossana Paliaga in sam umetniški koordinator Miler. Slednji je za geslo sezone izbral moto **Sem pa tja**: gre za naslov ene od letošnjih hišnih uprizoritev, komedije reškega dramatika madžarskega izvora Ödöna von Horvátha, ki jo bo na oder SSG postavil prav Miler. Umetniški koordinator je namreč želel v tej sezoni postaviti v ospredje današnjega zbeganega, neodločenega posameznika in njegov negotovi korak, polni strahu. "Na igriv, duhovit način bomo postavili zrcalo, v katerem vidimo slepoto in nedejavnost kritičnega uma", je dejal Miler. Sezono bo namreč zaznamovalo vsebinsko nenehno gibanje idej, umetniških pristopov, sporočil, estetskih prijemov, kar bo prikazala sama uprizoritev hrvaškega dramatika: ta govori o izgnancu, ki mora zaradi obmejnih formalnosti živeti na mejnem prehodu med dvema državama in postane projekcija duhovne omejenosti človeka. S tem delom želi Miler poudariti tri glavne smernice tržaškega gledališča: pozornost do avtorjev alpe-jadranskega območja (v tem primeru z večnarodnim značajem državljana nekdanjega avstro-ogrskega cesarstva), vpetost v prostor oz. redna sodelovanja s krajevnimi ustvarjalci in ustanovami (uprizoritev bo nastala v sodelovanju z zadrugo Bonawentura-gledališčem Miela), ne nazadnje upoštevanje aktualnih vprašanj sodobne družbe, v tem primeru s sladkogrenkim obravnavanjem teme državnih meja.

Prizor iz predstave Ondina iz SNG Nova Gorica

/ str. 11

Po raznih virih IG

VIPAVSKI PRIIMKI (10)

Tino Mamić

SORČ

Priimek Sorč ima staroslovenske korenine, saj izhaja iz osebnega imena Zor. Stari Slovani ali Sloveni, če uporabimo lep izraz Frana Saleškega Finžgarja iz romana Pod svobodnim soncem, so tako ime dali novorojenčku, ki se je rodil zgodaj zjutraj. O svitu oziroma o zori. Veliko bolj poznano ime je za deklice: Zora. Slednje je bilo med ljudmi tako priljubljeno, da je kot eno redkih imen "preživelo" stoletja, ko v Cerkvi ni bilo dovoljeno otrokom dajati nesvetniška imena.

Veliko bolj pa so se ohranili priimki iz teh dveh imen, ki jih je kar nekaj: Zorn, Zorko, Zornik, Zorman, Zore, Zorc, Zorič in Zorč. Slednji priimek se je ohranil v dveh oblikah, Zorč in Sorč. Sorče najdemo pri Stomažih (da, res je, Stomažani ne rečejo v Stomažu, ampak pri Stomažih). Na Vipavskem je to precej redek priimek, zato se seveda takoj postavlja vprašanje, ali gre morebiti za priimek, ki je prišel z Bovškega, kjer jih najdemo kar precej. A že na pokopališču ugotovimo, da gre sicer za redkejši, a vendarle star stomaški priimek.

Nekoč, pred več kot 600 leti je živel Zor, katerega otroci so postali Sorči. Njihovi moški potomci so nato priimek Sorč ohranili vse do danes. Zapisovali so ga različno: Sorz, Shorzh, Sortsch, Sorč, Zorč...

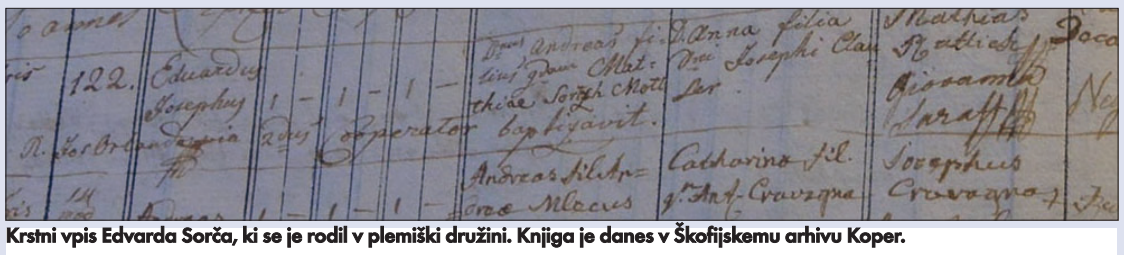

Krstni vpis Edvarda Sorča, ki se je rodil v plemiški družini. Knjiga je danes v Škofijskemu arhivu Koper.

Med znanimi Sorči Primorski biografski leksikon omenja dva: teologa dr. Cirila Sorča in tržaškega podjetnika Edvarda Sortscha (1815-1871). V medijih pa zasledimo še mlajšo, mezzosopranistko in operno pevko Barbaro Sorč, ki izvira iz Cerkna, danes pa živi v Kranju. Duhovnik Ciril Sorč (68) je po rodu Stomažan. Živi v Ljubljani, kjer je bil pred upokojitvijo profesor za dogmatično teologijo na Teološki fakulteti, danes pa veliko piše in objavlja. Edvard Sortsch pa je bil narodnjak, predsednik tržaške Slovanske čitalnice. Rojen je bil v Bovcu, s priimkom Sorč, njegova starša pa sta bila plemiča. V Trstu si je priimek spremenil v nemško obliko, Sortsch. Zanimivo, da so bili njegovi otroci vzgojeni v italijanskem duhu. Eden je postal celo garibaldinec, Arturo Sortsch. Kot mnogi Tržačani 19. stoletja je imel slovenske korenine, italijansko ime in ponemčeni priimek. Radovednost nam seveda ne da miru in se zakopljemo v matične knjige, da bi ugotovili, če niso Sorči v dolino Vipave vendarle morebiti prišli iz doline Soče. In po pregledu nekaj knjig kmalu ugotovimo, da je bila radovednost upravičena. Cirilov ded Franc, ki se je poročil pri Stomažih z domačinko Karlo Klemenčič, je imel na dan poroke stalno bivališče v Ajdovščini. Njegova mama pa se je pisala Černuta, kar še okrepi sum, da gre za posoški rod. In res, kmalu najdemo potrditev, da je Franc Sorč prišel iz Bovca. Tam je bil rojen leta 1868. Verjetno sta oba Sorča tudi daljna sorodnika, kar pa bodo ugotovile nadaljnje raziskave.

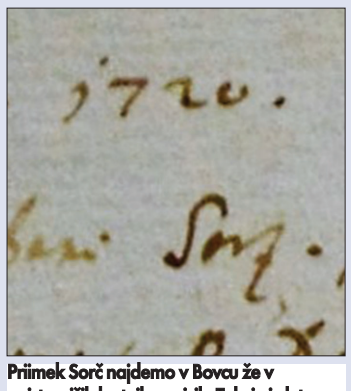

Priimek Sorč najdemo v Bovcu že v najstarejših krstnih zapisih. Tale je iz leta 1720. Krstna knjiga je danes v hrambi Škofijskega arhiva Koper. Zadnja fotografija Cvetke Frelih (1932-1958)

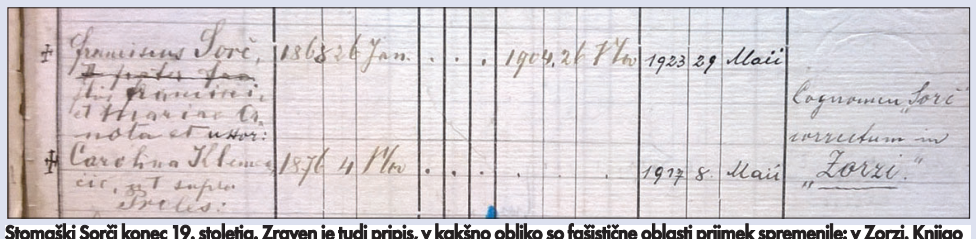

Stomaški Sorči konec 19. stoletja. Zraven je tudi pripis, v kakšno obliko so fašistične oblasti priimek spremenile: v Zorzi. Knjigo hrani Škofijski arhiv Koper.

V Sloveniji živi trenutno skoraj 200 Sorčev. 140 se jih piše Zorč, 44 pa Sorč.

S 1. strani

Dva slovenska ...

Dolgoletni svetnik **Švab** ne skriva razočaranja nad izidi občinskih volitev in zmago Dipiazze. *"Seveda že po prvem krogu se je nakazovala pot, za katero so se odločili volivci, bodisi tisti, ki so se volitev udeležili, bodisi tisti, ki so ostali doma. Če si v opoziciji, lahko imaš svoje delo za lažje, saj lahko izvajaš neko vrsto kontrole dela, ki ga opravljata večina in odbor: v mojem primeru pa gre za dodatno in pomembno odgovornost, saj predstavljam tudi slovensko narodno skupnost in prav gotovo s tega vidika naloga in delo ne bosta lahka. Dobro je, da nisem sam, saj si bova s kolegico Valentino Repini prizadevala, da problemi naše skupnosti ne bodo ostali na mrtvem tiru. Če bi zmagal Cosolini, bi pa bili seveda v občinskem svetu kar štirje Slovenci".*

Za **Valentino Repini** je to prva politična izkušnja, politične dinamike v mestu pa ji niso bile nikoli tuje. *"Naj povem, da sem politiko spremljala od zunaj in z zanimanjem. Za korak sem se odločila, ker mi ni vseeno, v kakšnem mestu živim, in menim, da se moramo v času, ko so ljudje vedno bolj jezni in kritični do politične scene in se ji umikajo, kar je razvidno že iz izredno nizke udeležbe na volitvah, tisti, ki smo angažirani in verjamemo v družbo in njeno socialno tkivo, kdaj tudi izpostaviti. Zato sem se kot članica civilne družbe odločila za tak korak".*

Švaba smo vprašali, kateri 'odprti računi' oziroma projekti, ki čakajo na udejanjanje, bodo z novo upravo postavljeni na kocko. Kako lahko Dipiazza in njegova ekipa izjalovita določene pozitivne doprinose Cosolinjeve uprave? "Cosolinijeva uprava je veliko storila za našo skupnost, premaknila je pomembne mejnike, upam, da teh ne bo skvarila nova uprava: mislim namreč na dokončno ureditev spominskega parka openskega strelišča, z novim šolskim letom pa tudi na uvedbo novih pošolskih dejavnosti v šoli pri Sv. Jakobu. Omejil sem se samo na dva pomembna projekta. Upam, da bo župan Dipiazza lahko v določeni meri ohranil neko avtonomijo pri odločanju in da ne bo talec raznih političnih igric znotraj večine".

Igor Švab: Volivci niso odločali za župana, ampak so se hoteli izreči o državni politiki in delu vlade

Bili ste vedno luciden komentator Cosolinjeve politike: kaj je v obdobju njegovega županovanja bilo dobrega, kaj pa slabega?

Uprava, ki je izšla iz volitev leta 2011, se je znašla v najtežjem trenutku gospodarske krize, ki ni bila samo italijanska, ampak svetovna, ko se je država znašla na robu finančnega zloma, skratka, ko je bilo težko upravljati občino zaradi pomanjkanja finančnih sredstev oziroma, ko sredstev sploh nisi mogel uporabljati zaradi t. i. pakta stabilnosti, in ko je bilo hkrati potrebno pomagati tistemu delu

družbe, ki je bila najbolj v stiski. Cosolinijeva uprava si je prizadevala prav za to, saj je naše mesto na vsedržavni ravni največ investiralo v socialne storitve. Tudi šolstva ni zanemarila, niti kulture, gospodarstva in športa, skratka, gledala je v prihodnost za razvoj mesta in njegovega območja.

V zadnjih petih letih ste bili dejavni član Cosolinijeve večine. Kako si razlagate polom leve sredine na zadnjih upravnih volitvah?

Kot sem že večkrat izjavil, so te upravne volitve imele neko posebnost: volivci niso odločali za župana, ampak so se hoteli izreči o državni politiki in delu vlade, saj so rezultati volitev v Turinu in Trstu dejanski pokazatelj mojega razmišljanja. V omenjenih primerih so dosedanji župani dobro opravili svoje delo, niso bili pa za to "nagrajeni"; obenem se je ponovno uveljavil val t. i. antipolitike, ki je že dolgo časa prisoten v javnem mnenju. Dodal bi še problem priseljencev, varnosti in tudi socialne krize, ki so jo nekatere politične sile znale dobro izkoristiti. Po drugi strani pa moram tudi priznati, da je Cosolinijeva uprava naredila morda preveč, dotaknila se je določenih 'sensibilnosti' in vsega ni znala na pravi način komunicirati in unovčiti svojega dela.

Cosolini bi brez 7. okrožja na balotaži premagal Dipiazzo: jedro 7. okrožja je namreč Škedenj ... Sklepamo lahko, da je bila potemtakem Cosolinijeva politika glede tega obrata neučinkovita za tamkajšnje prebivalstvo?

Mislim, da so zadevo okrog škedenjske železarne določeni krogi močno strumentalizirali; tu bi rad omenil le, da se je v devetdesetih letih, v obdobju Illyjevega županovanja, mesto uprlo zaprtju železarne, danes pa se isti občani borijo in nočejo zaprtja škedenjske tovarne. Cosolinijeva uprava si je prevzela veliko odgovornost glede problematike reševanja onesnaženja, in to bi bilo potrebno priznati. Gledala je tudi v prihodnost industrijskega razvoja in zaupala industrijcu, ki je bil in je pripravljen investirati v škedenjski obrat, ter seveda tudi na številu zaposlenih. Prepričan sem, da danes lahko skupaj sobivata tako industrija kot okoljski vidik. Žal pa se je bilo z nekaterimi akterji nemogoče pogovarjati. Sprašujem se tudi, kdo je dovolil v sedemdesetih letih gradnjo stanovanjskih hiš prav v bližini obrata, takrat se o zaprtju sploh ni govorilo.

Kaj se odslej obeta tržaški stvarnosti zlasti glede na izzive, ki so v zadnjem obdobju našli 'aktualizacijo': poleg železarne mislim še na staro pristanišče.

Upam, da bo sedanja uprava gledala odgovorno na razvoj našega mesta, načrti za prihodnost našega pristanišča so jasni. Upam, da vse, kar je bilo storjeno dobrega in lepega, ne bo zavrženo.

Kaj lahko slovenska narodna skupnost pričakuje od 'tretjega Dipiazze'? Kaj tvegamo?

Upam, da bo - kot sem že na začetku rekel - Dipiazza znal pravilno presojati in da bo imel do naše slovenske stvarnosti pozitiven odnos, da se ne bo vse končalo z objemi s koprskim ali ljubljanskim županom, saj so zadeve danes drugačne kot pred desetimi leti: zgodovina je namreč šla na novo pot, ki je ne smejo obremenjevati pogledi v preteklo oziroma polpreteklo zgodovino.

Kakšno politiko boste kot svetnik usklajevali s SSk?

Vedno sem na politiko gledal z veliko resnostjo in odgovornostjo, brez demagoških predsodkov; gledal sem na realnost problemov in jih skušal reševati. To so dokazali rezultati zadnjih volitev, saj so me volivci nagradili, kljub drugačnim dinamikam v vodstvu stranke, ki ni znala vedno pravilno ocenjevati mojega opravljenega dela.

Valentina Repini: Še bolj kot Dipiazza me skrbijo nekateri vidni predstavniki njegove koalicije

Kakšen odnos in mnenje ste si izoblikovali, zlasti kot delavka na kulturnem področju, do tržaške občinske politike zadnjih desetletij, odkar namreč delujete kot organizatorka gledališkega življenja našega teatra?

Kot kulturna delavka in vodja organizacije SSG se mi je od nekdaj zdelo pomenljivo ustvarjati plodne odnose s političnimi institucijami, od katerih smo odvisni. Predvsem pa z najožjimi sogovorniki, ki so odborniki za kulturo v mestni, pokrajinski in deželni javni upravi. Dejstva pa dokazujejo, da so se sogovorniki desnosredinskih javnih uprav pogosto umikali dialogu, medtem ko je bilo soočanje z odborniki levosredinskih uprav možno.

Kako ocenjujete delo Cosolinijeve uprave na kulturnem področju? Ali menite, da tega resorja dosedanji župan ni vzel dovolj v poštev?

Za korak v politiko sem se odločila tudi zaradi tega, ker sem kot kulturna delavka in občanka mesta Trst začutila, da je Cosolinijeva uprava omogočila mestu večjo odprtost in pokazala naklonjenost do multikulturnega dialoga, kjer smo bili Slovenci vključeni kot aktivni sooblikovalci tržaške zgodbe. Zelo jasen primer na kulturnem področju je bilo odpiranje možnosti sodelovanja med našim gledališčem in Stalnim gledališčem FJK-Il Rossetti, kar se je seveda udejanjilo s predsedništvom Miloša Budina v Gledališču Rossetti.

S kakšnimi željami in upi ste sprejeli volilno preizkušnjo, ki vas je osebno nagradila z lepim številom preferenc?

Volilno preizkušnjo sem sprejela z željo, da bi lahko predvsem na kulturnem področju prispevala k plodnim povezavam in sodelovanju z regijami, ki mejijo na naš prostor, za kakovostno življenje in socialno kohezivnost. Verjamem v ustvarjalnega in razmišljujočega posameznika ter zdravo družbo, ki ju lahko dosežemo tudi z zagotavljanjem kakovostnih kulturno-umetniških vsebin.

V zvezi z izidom volitev moram priznati, da nisem pričakovala takega velikega števila preferenc. Zavedam sem, da sem bila kot edina slovenska kandidatka previlegirana glede na to, da so volivci lahko na občinskih volitvah oddali dvojno preferenco, za moškega in žensko. Vsekakor gre moja zahvala vsem, ki so glasovali zame. Naredila bom vse, kar je v mojih močeh, da bom upravičila zaupanje volivcev.

Nedvomno bo vaš doprinos v občinskem svetu okrnjen glede na to, da boste svoje ideje prinašali iz vrst opozicije: kako bi usmerjali in izvajali svoja prepričanja v primeru, da bi na volitvah zmagal Cosolini, kako pa jih boste v opozicijskih okoliščinah?

Žal mi je, da je mesto izgubilo priložnost za odprto, široko in napredno prihodnost in se raje usmerilo v bolj pasivno in zaprto držo. Tudi Slovenci smo zamudili enkratno priložnost, ker bi ob Cosolinijevi zmagi lahko zagovarjali potrebe in zahteve naše narodnostne skupnosti kar štirje slovenski svetniki. In verjetno bi lahko marsikaj dosegli.

V vrstah opozicije bo gotovo težje.

Kako boste vzpostavljali dialog z večino, ki pripada h kulturnemu milieju, ki je čisto drugačen od vašega: ne mislim le na element narodne pripadnosti, ampak na neko širše kulturno izhodišče.

V prvi vrsti naj povem, da me zelo tolaži dejstvo, da ne bom v svoji prvi preizkušnji sama. Sodelovala bom z izkušenim svetnikom Igorjem Švabom, ki ima za sabo zavidljivo politično kilometrino, pri kateri se je izkazal kot resna in profesionalna figura. Verjamem, da bo iskanje dialoga z večino zahtevno in nelahko, vsekakor sem prepričana, da bova s Švabom delala složno in se bova trudila prispevati h konstruktivni opoziciji.

Česa se najbolj bojite glede novega Dipiazzovega županovanja? Kakšna bo prihodnost našega mesta?

Kar me najbolj skrbi, ni župan Dipiazza, ampak nekateri vidni predstavniki njegove koalicije, ki so pravi mojstri pri širjenju govoric ustrahovanja in sovraštva. Trdno sem prepričana, da tega Trst ne potrebuje.

Tržaško knjižno središče

Prva obletnica s priložnostno razstavo

V četrtek, 23. junija 2016, so na točni datum prve obletnice poslovanja Tržaškega knjižnega središča v prostorih na Oberdankovem trgu odprli razstavo *Les25*. To je strnjeno prikazan izbor sodobnega slovenskega oblikovanja v lesu, s katerim sta želela Generalni konzulat Republike Slovenije v Trstu in podjetje TS360 (ki je lastnik knjižnega središča) obeležiti konec prvega leta delovanja. Razstava *Les25* je potujoča razstava, ki so jo najprej odprli v Ljubljani v prostorih Ministrstva za kulturo 7. junija, potovala pa bo po diplomatsko-konzularnih in drugih predstavništvih Slovenije. Naročili so jo ob 25. obletnici samostojnosti Slovenije, saj se je zdelo primerno, da razna praznovanja in prireditve na poseben način obeležijo tudi z lesom, kajti celih 60 odstotkov površine slovenske države je pogozdenih. V Sloveniji imamo povrhu tega še vrhunske oblikovalce s to naravno surovino.

Na četrtkovem odprtju razstave je najprej spregovorila generalna konzulka Republike Slovenije v Trstu Ingrid Sergaš, ki je poudarila, kako je lepo, da tako razstavo gostijo prav v Tržaškem knjižnem središču na vigilijo praznovanja srebrnega dneva samostojnosti Slovenije, saj je to tržaško središče že od nastanka dalje želelo biti okno v svet tudi za promocijo slovenskega gospodarstva in slovenskih izjemnosti. Besedo je nato prevzela avtorica razstave Barbara Predan in razložila, kako je do razstave prišlo in kateri so bili kriteriji, s katerimi so izbirali predmete in oblikovalce: vrhunsko načrtovanje, smiselnost izbire, oblika in funkcija, ki se kaže skozi formo. Te so predstavili na primernih razstavnih panojih, nekateri predmeti pa so bili na razpolago gledalcem. Prisotni so bili skoraj vsi avtorji projektov, ki so na razstavi predstavljeni, vključevali so se tudi v pogovor in razlagali, kaj jim pomeni uporaba take surovine, kot je les, in kako je mogoče z inovativnimi prijemi ustvarjati predmete in stvari, ki so lahko zanimivi po celem svetu. Odprtju je sledila še prijetna zakuska, ob kateri so si lahko prisotni ogledali razstavljene predmete in jih občudovali. Razstava bo gostovala v Trstu do srede, 29. junija.

Tržaško knjižno središče deluje torej že leto dni. Če je taka doba prekratka, da bi lahko dajali ocene o delovanju in o tržni donosnosti tako zamišljene knjigarne in kulturnega centra, lahko vseeno potrdimo, da je bila v samem jedru Trsta očitno velika potreba po takem središču. Uradna lastnika podjetja TS360, tržaški založbi Mladika in ZTT, sta preko svojih predstavnikov na prvem občnem zboru po odprtju središča z veseljem ugotavljala, da je bilo po prvem letu delovanja, ko so morali v izredno težkih pogojih ponujati knjige (še posebno v časih, ko se odpirajo šole) odjemalcem, odprtje trgovine gotovo velika pridobitev. A na Oberdankovem trgu niso samo prodajali knjige (čeprav je bila to prva skrb v prvem letu poslovanja), dogajalo se je tudi mnogo kulturnih in drugih dogodkov, skratka, Tržaško knjižno središče je dobro zaživelo. Spet je v polno zaživela ponudba Kava s knjigo, ko ob kavici predstavljajo nove knjižne izdaje s celega slovenskega ozemlja (odlično kavo prijazno ponuja priznano tržaško podjetje Primo Aroma). Ob teh so v TKS prirejali tudi različne dogodke, v sodelovanju z ZSŠDI so predstavili nov športni avtobus, imeli so v gosteh razstavo o slovenskih olimpijcih, predstavili so slovenske udeležence na znameniti Barkovljanki (Barcolana, vsakoletna najbolj množična regata za profesionalce in amaterje na svetu, ki jo prirejajo v Tržaškem zalivu) itd. Skratka, celoletno delovanje je bilo dokaj živahno.

Foto damj@n

Tržaško knjižno središče je dobro zaživelo in velika zahvala gre prizadevanju vsem, ki so vključeni v ta projekt: ob obeh založbah, ki sta od celega začetka ponujali strokovno pomoč v knjigotrštvu in izkušnje svojih uslužbencev in sodelavcev v tem segmentu, do Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je konkretno podprl projekt s prepotrebnimi finančnimi sredstvi, pa do krovnih organizacij SSO in SKGZ, ki bliže sledita uspehu središča. Vsi pa so mnenja, da bo po prvem letu dobrega obratovanja potrebno prostoru dodajati nove vsebine, ki so bile vedno v načrtu: približati središče mladini s projekti, ki so jim blizu; intenzivneje promovirati slovensko gospodarstvo in še posebno slovenske turistične ponudbe, stremeti po tem, da bi Slovenci z obeh strani nekdanje meje našli v TKS stično točko, kjer bi se lahko bliže spoznavali in si delili izkušnje in nasvete. Po začetnem navdušenju in zagnanosti si moramo vsi zainteresirani prizadevati, da bomo središču dodajali nove vsebine, ki presegajo le knjigarno in jih ostala naša slovenska kulturna društva v mestu ne ponujajo. TKS je nastalo za vse, ki si želijo, da je tudi v Trstu znamenje slovenske prisotnosti, a ne samo zgodovinske, TKS naj opozarja na slovenske izjemnosti v sedanjem času. Vsi imamo priložnost, da se takega središča poslužujemo za promocijo naše različnosti in edinstvenosti. Še na mnoga leta, Tržaško knjižno središče!

MAP

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV O Izidorju Cankarju

Bil je ena najpomembnejših osebnosti naše kulture!

Društvo slovenskih izobražencev je ponedeljkov večer, 20. junija 2016, namenil eni izmed najbolj markantnih osebnosti slovenske kulture prve polovice 20. stoletja.

Izidor Cankar, deset let mlajši bratranec slavnejšega Ivana, se je rodil kot prvi od sedmih otrok Andreja in Marije, rojene Huber. Izidorjeva mati je bila sremska Nemka iz premožne družine. Gibal se je v krogih bogatih družin sremskih Nemcev, kar je vplivalo na njegov kasnejši življenjski slog. O Izidorju Cankarju beremo, da se je slovenščine naučil šele po prihodu v Ljubljano, leta 1897, kamor je prišel s pomočjo bratranca Ivana Cankarja. V Ljubljani je končal klasično gimnazijo in študij bogoslovja. Nato je študiral estetiko na univerzi v Louvainu in umetnostno zgodovino na Dunaju, kjer je 1913 doktoriral. V letih 1914–1919 je bil urednik revije Dom in svet, nato za leto dni pa glavni urednik časnika Slovenec. Leta 1923 je bil izredni profesor na univerzi v Ljubljani. Ob razpadu Avstro-Ogrske je dejavno sodeloval pri združitvi južnoslovanskih narodov monarhije v državo SHS. Številnim piscem je pomagal do veljave, bil je angažiran politični aktivist, položil je vogelne kamne mnogim slovenskim ključnim ustanovam. Leta 1920 je namreč na Ljubljanski univerzi utemeljil katedro za umetnostno zgodovino, na kateri je predaval do vstopa v diplomatsko službo, v naslednjih letih pa je ustanovil Umetnostnozgodovinsko društvo in Zbornik za umetnostno zgodovino. Reorganiziral je Narodno galerijo in dal pobudo za ustanovitev Moderne galerije. Leta 1926 je opustil duhovniški poklic zaradi nestrinjanja z institucijo celibata. Istega leta se je poročil s hčerko mecenskega podjetnika, od katere se je kasneje ločil. Od leta 1936 do 1944 je opravljal službo poslanika kraljevine Jugoslavije v Argentini in Kanadi. Leta 1944 je postal za krajši čas minister v vladi Ivana Šubašića v Londonu: v istem času se je povezal z OF. Po vojni je nadaljeval službovanje v diplomaciji in bil jugoslovanski poslanik v Grčiji. Leta 1947 se je upokojil. Priznali so mu samo profesorsko pokojnino, ne pa ministrske: že to kaže, da je bil v povojnih letih odrinjen na rob družbenopolitičnega dogajanja. Osamljenost je postala stalnica v njegovem življenju, a tik pred smrtjo se je s pomočjo Frana Saleškega Finžgarja zopet vrnil k veri. Umrl je 22. septembra 1958.

Foto damj@n

Življenje Izidorja Cankarja in nekatere njegove ključne vidike so v Peterlinovi dvorani poglobili Aleš Maver, Irena Mislej, Bernard Nežmah, to je skupina avtorjev, ki je v sodelovanju z nositeljico in urednico založniškega projekta, raziskovalko Alenko Puhar, sestavila knjigo z naslovom *Izidor Cankar: mojster dobro zasukanih stavkov* (Založba Mladinska knjiga). V knjigi, v kateri je zbranih tudi več kot 200 fotografij in ki vsebuje bogato dokumentirano biografijo, je Puharjeva napisala najobsežnejšo razpravo. Puharjeva, ki je svoje izvajanje osnovala tudi na knjigi *Listi z roba*, v kateri je zaobjeto dopisovanje med slikarjem Venom Pilonom in Izidorjem Cankarjem med letoma 1950 in 1957, je v Peterlinovi dvorani poudarila zlasti značajsko razsežnost Izidorja Cankarja. Že v dijaških letih je bil nekonvencionalna osebnost z veliko mere notranje svobode in to držo je ohranil vse življenje, kar je naposled plačal v jugoslovanskem režimu. Njegova osebnost je prišla zlasti do izraza glede celibata – je bil na večeru DSI mnenja Aleš Maver, ki je med drugim poudaril, da duhovniški poklic za Cankarja ni bil primarna izbira. Cankarjev odnos do Cerkve je v tem primeru tako načet, da je iz ustanove celo izstopil: njegova izbira pa ni sprožila navala kritik tudi zato, ker je Cerkev te poteze reševala s pragmatičnim molkom, sam Cankar pa je imel take vezi, ki so sprožitev kritik zajezile. Irena Mislej se je v monografiji posvetila diplomatski izkušnji Izidorja Cankarja, ki se je zlasti v Argentini zavzemal za pravšnje razmerje do tam živečih Slovencev pretežno primorskega porekla: vse do mere, da je Cankarjev lik ostal pri naših rojakih v lepem spominu dolgo let po njegovem odhodu. Bernard Nežmah je občinstvu spregovoril o Cankarjevih časopisnih besedilih, v katerih je kot tankočuten publicist intervjuval tedanje velikane slovenske kulture časa: vsak pogovor je bil do potankosti premišljen, njegovo pero se ni predajalo površinskim tekstom, pač pa je kot slikar z vsako besedo upodobil vsestransko razsežnost sogovornika.

IG

Obvestila

Društvo slovenskih izobražencev vabi na predstavitev knjige kapitana Bruna Volpija Lisjaka Ruska flota dve leti v Trstu (založba Mladika). Sodelovali bodo avtor spremne besede Jože Pirjevec, Ivana Suhadolc in avtor. Srečanje bo zadnje v sezoni 2015/16, v prostorih TPK Sirena v Barkovljah pri Trstu, v ponedeljek, 4. julija, ob 20.30.

Slovesnost na čast sv. Cirilu in Metodu na Vejni bo v nedeljo, 10. julija, ob 17. uri. Somaševanje z duhovniki jubilanti bo vodil letošnji novomašnik g. Janez Jurij Arnež. Sodeloval bo Združeni zbor ZCPZ. Vljudno vabljeni!

V torek, 12. julija 2016, bo v Rojanu na praznik zavetnikov sv. Mohorja in Fortunata ob 19.30 dvojezična sv. maša. Po maši bo procesija po rojanskih ulicah; Slovenci se bodo zbrali za banderom Marijine družbe. Vabljene narodne noše in skavti!

Darovi

V spomin na ljubljene starše Vojko in Ivana darujeta Drago in Sonja Ukmar 30 evrov za rojanski cerkveni pevski zbor.

Ob poimenovanju dvorane Marijinega doma pri Sv. Ivanu v Trstu po gospe Marti Požar daruje Grazia Gerdol v ta namen za Marijin dom 50 evrov in za sklad Marta Požar-Narodne noše 50 evrov.

Z 9. strani

V ospredju posameznik ...

OSREDNJI PROGRAM

Tudi letošnja sezona bo zelo bogata na področju abonmajskih in izvenabonmajskih sodelovanj. Obsegala bo dve koprodukciji v glavnem programu, od katerih bo prva na sporedu novembra. Mestno gledališče ljubljansko in Slovensko stalno gledališče bosta skupaj uprizorili dramo **Zimski sončev obrat** Rolanda Schimmelpfenniga v režiji Juša Zidarja. Sezono bo zaključila nova koprodukcija s Stalnim gledališčem Furlanije Julijske krajine, tokrat na besedilo tržaškega pisatelja Marka Sosiča z naslovom **Srhljiva lepota**. Režiser Matjaž Farič, ki je v prejšnji sezoni prepričal z zanimivo uprizoritvijo sodobne simbolične drame Pes, noč in nož, se bo v tem primeru soočil s temo gorskih izzivov. Besedilo tematizira in reflektira konflikt, ljubezen in grozo človeka v spopadu z gorami, ter filozofijo, s katero hrani svojo voljo, moč in hrepenenje v težnji preseganja najtežjih in najnevarnejših izzivov, predvsem pa je poklon življenjskim zgodbam tržaških in slovenskih plezalcev.

Predstava bo imela dvojno različico, v slovenščini in v italijanščini, zato izjemoma ne bo potrebovala nadnapisov. Za vse ostale hišne in gostujoče predstave pa bo gledališče kot vedno poskrbelo za nadnapise za italijansko govoreče obiskovalce.

V sodelovanju z AGRFT iz Ljubljane pa bo zaživel klasik teatra absurda, zabavna **Plešasta pevka** Eugena Ionesca, v režiji Mojce Madon, ki bo tolmačila besedilo v luči današnjega časa, kjer vladata potreba po spektaklu in ideologija sreče.

Sezono bo sicer uvedla klasična ruska drama **Češnjev vrt** Antona Pavloviča Čehova, tokrat v neobičajno ironični luči branja mednarodno uveljavljenega tržaškega režiserja Igorja Pisona. V predstavi, ki govori o tragično smešni zaostalosti dveh nostalgikov, ki ju je čas povozil, bodo nastopili člani igralskega jedra SSG, ki ga bo v letošnji sezoni dopolnil nov član, mlad igralec Tadej Pišek. Gostja predstave bo Saša Pavček.

V lastni izvedbi bo SSG postavilo na oder tudi dramsko adaptacijo filmskega scenarija Pier Paola Pasolinija **Teorema**. Zamisel in režijo bo podpisal Sebastijan Horvat. Prav tako kot v istoimenskem Pasolinijevem filmu bo v predstavi govor o tistem, kar nas sili, da se soočimo z resnico: o absolutni, presežni ljubezni.

Skupaj bo SSG uprizorilo dve koprodukciji, otvoritveno predstavo na velikem odru in tri nove uprizoritve SSG na malem odru. Krog hišnih uprizoritev bo sklenila še otroška predstava **Kdo je sešil cesarju nova oblačila?**, ki bo uvrščena v abonma za vrtce in osnovne šole Zlata ribica. Avtorski projekt Tadeja Piška po pravljici Hansa Christiana Andersena in z izvirno glasbo Marjana Peternela ne bo postavljala v ospredje prevzetnega cesarja in njegovega samoljublja, temveč zgodbo dveh sleparjev, ki cesarja zavedeta.

Kot vsako leto bodo abonenti lahko sestavili svoj abonmajski program s kombinacijo osnovnega in treh izbirnih sklopov, v katerih se bodo prepletale dramske uprizoritve slovenskih in italijanskih gledališč, plesne in glasbene predstave. Glasbeni dogodki bodo nastali v sodelovanju z **Glasbeno matico**, s katero bo SSG tudi letos sodelovalo v abonmajskem in tudi v izvenabonmajskem programu, saj se bo novembra pričel nov cikel nedeljskih **Glasbenih matinej**, vedno pod umetniškim vodstvom Črtomirja Šiškoviča.

Prodaja abonmajev se bo začela 23. junija, posebni popusti pa bodo veljali do 29. julija.

RDEČI PROGRAM

Smeh bo pogosto prisoten v letošnjem programu SSG in to tudi v Rdečem programu, ki ne bo tokrat vseboval bolj drznih vsebin, a bo v celoti dramskega značaja s tremi izstopajočimi uprizoritvami. Iz SNG Maribor bo prihajala komedija o tretji starostni dobi **Večno mladi** švicarskega dramatika Erika Gedeona. Režiser Sandy Lopič je uprizoril zgodbo skupine upokojenih igralcev in o njihovi izjemno zabavni glasbeni terapiji. Igralci SNG Drama Ljubljana pa bodo ponovno stopili na oder gledališča Rossettija, kjer bodo gledalci SSG lahko počastili spomin na Tomaža Pandurja z ogledom veličastne predstave **Faust** Johanna Wolfganga Goetheja o neskončnem hrepenenju po vsem, kar nam je nedostopno ali nedosegljivo.

Izbirno trojico bo sklenila mednarodna, italijansko-belgijsko-francosko-švedska koprodukcija **Sestre Macaluso**, katere avtorica in režiserka je sicilska umetnica Emma Dante.

Gostujoča predstava, ki bo na sporedu samo v Gorici, bo komedija SLG Celje Dokler naju seks ne loči

MODRI PROGRAM

Modri program bo imel klasično in hkrati sodobno noto s poklonom tržaškemu ekspresionističnemu skladatelju: Slovenska Filharmonija bo namreč delila s Slovenskim stalnim gledališčem enega od svojih abonmajskih koncertov z gostovanjem projekta, ki bo nastal ob 60. obletnici smrti **Marija Kogoja**. Iz SNG Nova Gorica pa bo na tržaški oder prispela predstava **Ondina**, očarljivo besedilo francoskega dramatika Jeana Giradouxa v izčiščeni, pravljični uprizoritvi Janusza Kice. Ansambel CoraViento & Maria Keck pa bo sklenil modri sklop s predstavo flamenka **(Ni) sem**, v kateri bodo zaživela srečanja in razhajanja oseb in skupin v plesni uprizoritvi iskanja osebne identitete.

ZELENI PROGRAM

Zeleni program zaznamuje dejstvo, da bodo vse predstave na vrsti ob nedeljah v popoldanskem času in bodo opremljene z brezplačnim avtobusnim prevozom. S tem izbirnim programom bo možno sestaviti tudi Supernedeljski abonma, ki vsebuje nedeljske ponovitve predstav osnovnega abonmaja in prav tako popoldanske, gostujoče dogodke Zelenega programa. V ta sklop bo spadal tudi abonmajski izlet.

Program se bo pričel s predstavo, ki je letos prejela nagrado Tantadruj, in sicer **Trio** Gašperja Tiča v režiji Jake Ivanca. Sledil bo ogled baletne predstave **Doktor Živago** SNG Opera in balet Ljubljana. Roman Borisa Pasternaka sta priredila češka brata Jirí & Otto Bubeníček, prvi pa je tudi avtor koreografij te prve baletne poustvaritve velike romaneskne klasike, ki pripoveduje o ljubezni, a tudi o vprašanju osebne svobode.

Glasba **Beatlesov** v zborovski preobleki bo na najlepši način sklenila spored izbirnega sklopa z aranžmaji Danieleja Russa in pod vodstvom Igorja Zobina. Orkester Mitteleuropa in mešani pevski zbor Glasbene matice bosta popeljala gledalce v svet štirih glasbenikov iz Liverpoola.

KOPRODUKCIJI IZVEN ABONMAJA

Izvenabonmajski program Slovenskega stalnega gledališča bo kot vedno zelo bogat z rednimi in izrednimi sodelovanji na več področjih. Letos bosta izstopali dve zanimivi dramski koprodukciji. Prva je slovenska praizvedba monodrame **Elisabeth** avtorja in režiserja Lina Marrazza, ki ponuja večplastni portret avstro-ogrske cesarice Elizabete, njene kompleksne osebnosti in hrepenenj v obliki monologa igralke Nikle Petruške Panizon. Druga koprodukcija bo gledališki projekt Pina Rovereda in Maurizia Soldaja **Begunstva**, ki črpa iz številnih dokumentov o begunstvu in internaciji v času prve svetovne vojne na področju od Furlanije do Posočja in Istre. Projekt bo nastal na pobudo društva Studio Giallo in v partnerstvu s CSS iz Vidma.

SODELOVANJA

Vsi slovenski vrtci, osnovne šole in nižje srednje šole v Trstu in v Gorici bodo aktivno sodelovali s Slovenskim stalnim gledališčem in postali tudi letos abonenti otroških in mladinskih programov **Zlata ribica** in **Morski pes**. Višje šole bodo zbirale naknadno predstave. Lepa novost letošnje sezone je novo sodelovanje z italijansko višjo šolo, in sicer z licejem Oberdan, katerega učenci bodo začeli obiskovati predstave Slovenskega stalnega gledališča. Nadaljevalo se bo tudi sodelovanje s Tržaškim univerzitetnim središčem CUT in z mednarodnim gledališkim festivalom TACT, društvom **Raz/seljeni ter tržaškim Pen Clubom**. Ob rednih abonmajih in mini abonmajih bo gledališče tudi letos sodelovalo z Zvezo slovenskih kulturnih društev, Zvezo cerkvenih pevskih zborov in deželnim zborovskim združenjem Usci pri posebnem **Glasbenem abonmaju**, ki je namenjen izključno zborovskim pevcem oz. članom teh organizacij. Izven abonmaja bo gledališče gostilo tudi individualne in skupinske razstave društva za umetnost **Kons**, ki so tudi v prejšnji sezoni obogatile vsako abonmajsko premiero.

V GORICI

Abonmajski program za Gorico bo obsegal dve gostujoči predstavi in dva brezplačna glasbena dogodka. Vse dramske predstave so opremljene z italijanskimi nadnapisi. V abonmajsko ponudbo je vključen tudi brezplačni avtobusni prevoz za vse predstave goriškega abonmaja.

Goriška publika si bo ogledala uprizoritve SSG Češnjev vrt Antona Pavloviča Čehova, Sem pa tja Ödöna von Horvátha, Plešasta pevka Eugena Ionesca in Srhljiva lepota Marka Sosiča.

Gostovala bo tudi predstava Gledališča Koper **Trio**. Gostujoča predstava, ki bo na sporedu samo v Gorici, bo komedija SLG Celje **Dokler naju seks ne loči**, zabavna zgodba Michele Riml o življenju v dvoje, v kateri nastopata tržaška igralka Lučka Počkaj in Brane Završan.

Vse predstave se bodo odvijale v dvoranah Kulturnega centra Lojze Bratuž in Kulturnega doma Gorica, ki sodelujeta tudi pri snovanju abonmajske kampanje, vsak z enim glasbenim dogodkom. Center Bratuž je za letošnjo sezono izbral **Koncert orkestra akademije za glasbo iz Ljubljane**, pri katerem bo solo zaigral nadarjen domačin, mlad violinist Aleš Lavrenčič. Kulturni dom pa bo sporočil vsebine svojega abonmajskega dogodka na začetku jesenske abonmajske kampanje.

SCGV E. KOMEL / SNOVANJA Glasba pod cerkvenim obokom v Doberdobu

Večer, poln lepih občutkov in umetniških užitkov

Letošnji glasbeni niz *Snovanja*, ki ga prireja Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice, se je v teh dneh končal z dvema posebnima koncertnima večeroma. V petek, 17. junija, se je tradicionalni koncert *Glasba pod cerkvenim obokom*, posvečen sakralni glasbi, tokrat preselil v cerkev sv. Martina v Doberdobu, v kateri so nastopili poleg gojencev in profesorjev SCGV E. Komel tudi domači otroški zbor Veseljaki, MePZ Hrast, nekdanji gojenci šole Komel in razni sodelavci.

Zelo bogat koncertni program je bil prikaz dela podružnične šole v Doberdobu in pestrega delovanja tamkajšnjega društva Hrast. Po uvodnih mislih domačega župnika g. Ambroža Kodelje in ob veznem tekstu, s katerim je različne točke povezovala Iris Risegari, so najprej zapeli otroci na različnih tekmovanjih večkrat nagrajenega zbora Veseljaki pod vodstvom Lucije Lavrenčič. Iz zvonkih, čistih glasov so se zaslišali stari gregorijanski motiv *Salve Regina, Jagnje Božje* iz Quaggiatove maše *Gospod je moj pastir* in *Pie Jesu* sodobnega skladatelja A. L. Webberja. Po solističnem nastopu čelistke Ilarie Soranzio (razred prof. F. Magrisa), ki je zaigrala znan *Preludij iz Suite v G duru* J. S. Bacha, so Veseljaki ubrano in natančno zapeli še slovito Mozartovo *Ave verum*, ki jo je oplemenitila spremljava godalnega kvarteta. Nato so se predstavile komorne skupine. Trio - Ivana Gerin, flavta; Simon Gerin, violina in Marianna Meroni, violončelo - je zaigral *Andante* in *Gavotto* iz Händlovega *tria v A duru*. Nato je ljubko izzvenel še priljubljeni glasbeni trenutek družinskega kvarteta, ki ga sestavljajo Riccardo Conte - violina, Frančišek Tavčar - violina, Michela De Castro - klavir in Marija Viktorija Tavčar - zvončki. Izvajali so arijo *The flower of the Quern*, škotskega skladatelja Jamesa Scotta Skinnerja. Kvartet violončel - Jurij Lavrenčič, Marianna Meroni, Ilaria Soranzio in Federico Magris - se je predstavil s skladbo za štiri violončele *Weihegesang op. 65 (Slovesni spev)*, nemškega skladatelja in virtuoza violončela Friedericha Grützmacherja. Zelo občutena je bila še izvedba znane teme iz filma *Schindler's List* sodobnega ameriškega skladatelja in dirigenta Johna Williamsa, ki so jo interpretirali Aleš Lavrenčič, violina, Jurij Lavrenčič, violončelo in Hilarij Lavrenčič, klavir, ki je skladbo učinkovito priredil za trio.

Drugi del koncerta je mojstrsko izoblikoval mešani zbor Hrast, ki ga zavzeto vodi že od leta 1985 domačin Hilarij Lavrenčič. Zbor je najprej doživeto zapel skladbi *Kyrie* in *Ehre sei Gott in der Höhe* iz dela *Deutsche Liturgie (Nemška liturgija)* skladatelja Felixa Mendelssohna Bartholdyja. Zbor je globoko občuteno izvedel še Quaggiatovo skladbo *Otche Nash (Oče naš)*. Na sporedu je bil še Godalni orkester sedanjih in nekdanjih gojencev ter profesorjev SCGV Komel in sodelavcev Arsatelierja, ki je publiki pod temperamentno taktirko Hilarija Lavrenčiča ponudil sijajna *Adagio* in *Presto* iz Vivaldijevega koncerta *Alla rustica* v G duru.

Koncertni večer se je končal z izvajanjem mogočne *Aleluje* iz Händlovega oratorija *Messiah*, ki ga je mogočno zapel MePZ Hrast ob spremljavi orkestra in vseh solistov. Bučno ploskanje publike, ki je zasedla vse razpoložljive prostore v cerkvi, je nagradilo nastopajoče in sodelavce, ki so pomagali pri organizaciji tega z vseh vidikov uspelega koncerta.

Kot je bilo napisano na koncertnem listu, je večer potekal v duhu večletne skrbi za pomembne ideale in gojenja glasbene kulture v družinah, ki je žal v našem prostoru postala redkost.

Društvo goriških upokojencev

Meddržavni balinarski turnir v Sovodnjah

Tudi letos je Društvo slovenskih upokojencev za Goriško organiziralo meddržavni ženski balinarski turnir v Sovodnjah ob Soči na balinišču pri Kulturnem domu Jožefa Češčuta. Organizatorji in tekmovalke so se zbrali 16. junija ob 8. uri. Ker vreme jim ni bilo naklonjeno, so se morali odločiti za pokrito balinišče in se odpeljali v Renče. Pozdravu odbornika Emila Tomsiča je sledilo žrebanje skupin in kmalu zatem se je tekmovanje začelo. Po jutranjih urah so se vse balinarke vrnile v prostore sovodenjskega Kulturnega društva za dobro poskrbljeno kosilo. Še zmeraj je nagajalo deževno vreme, tako da so se balinarke in sodelavci morali vrniti v Renče za finalne tekme. Na prvo mesto so se uvrstile upokojenke iz Ajdovščine, ki so prejele zlato medaljo in pokal občine Sovodnje ob Soči, druge uvrščene so bile Renčanke in si zaslužile srebrno medaljo, tretje mesto je pripadlo članicam društva iz Vrtojbe, četrto pa balinarkam iz Deskel, ki so prejele bronasto medaljo, za katero je poskrbelo Društvo goriških upokojencev. Društvo se zahvaljuje vsem, ki so se trudili in pomagali, da je turnir dobro uspel. Iskrena zahvala naj gre Venčetu, ki vsako leto skrbi za peko mesa na žaru. Zahvala gre Emilu Tomsiču in Ani Tomsič za organizacijo in uspešen potek tekmovanja ter balinarkam iz Sovodenj in odbornicam, ki so pripravile obilo sladkega peciva. Turnir je potekal res v pravem vzdušju. Posebna zahvala naj gre darovalcem pokalov, občini Sovodnje ob Soči in Zadružni banki Doberdob in Sovodnje. Dobrodošla je vsaka oseba, ki bi se rada vključila v dejavnost balinarskega krožka.

(at)

S 1. strani

Sen kresne ...

Enotnost, državotvornost, ponos, identiteta. Vemo, da gre za pojme, ki so v rutini vsakdanjosti v matični domovini, mrtva črka na papirju. Žal. A v tem trenutku so še kako pomembni. Zaradi njihove simbolne sporočilnosti. Državotvornost je že dalj časa pojem, ki je v političnem leksikonu "rezerviran" izključno za projekt osamosvojitve. In precej za tem morda še za projekt pridruževanja EU. Prav tako se o enotnosti v političnem žargonu govori samo še v pretekliku. Če izvzamemo osamosvojitev, je enotnost slovenskega naroda v novejših časih povezana samo še s proslavljanjem zmag Tine Maze in Petra Prevca. Prvi premier samostojne in demokratične Slovenije Lojze Peterle je na nedavnem srečanju pod lipami v Gorici pravilno ugotovil, da enotnost Slovencev v skupnem množičnem navijanju na Zlati lisici ali v Planici ni dovolj. A za zdaj imamo (samo) to.

Peter Prevc

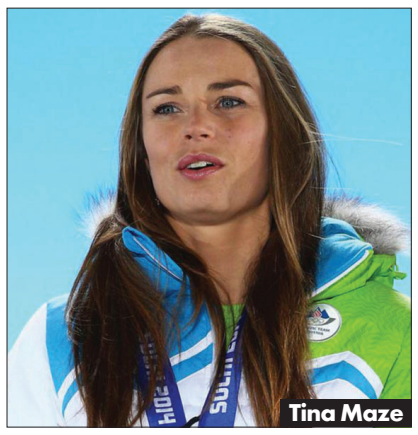

Tina Maze

Ja, in seveda... pojem demokracije in demokratičnosti. Tudi ta beseda spremlja svečane priložnosti, kakršna je bila prejšnji teden v Ljubljani. Kljub temu da ob omenjanju osamosvojitve prepogosto ni omembe, da je bil 25. junija 1991 storjen tudi zadnji korak iz nedemokratičnega v demokratični sistem. Take amnezije so vse bolj izrazite, ko vse pogosteje poslušamo tarnanje (tudi pri mlajših generacijah), kako da je bilo nekoč življenje boljše.

Kruta realnost

Sloveniji so pred 25 leti vile rojenice in sojenice napovedovale prihodnost nove Švice. A glej ga, zlomka. Tako kot v najbolj osovraženih pogodbah je tudi tukaj bil drobni tisk, ki ga je marsikdo spregledal. Tam je pisalo, da je za "slovensko Švico" potrebno ponotranjiti tudi osnovna pravila poštene igre, ki prepoveduje sleparjenje, goljufije in podobno.

Tako je Slovenija doživela veliki bančni pok, ki se je razgalil decembra 2013. 5 milijard evrov slabo (ali klientelistično) podeljenih kreditov, ki so raztreščili idejo o novi Švici. Po bančnem poku in po kratkem "previdnostnem" premoru so se bančniki, ki so pomagali kopati luknjo, že spet znašli na ključnih položajih. Poglejmo samo nekaj zadnjih primerov. Nekdanji visoki funkcionar NLB Matej Narat je v vlogi predsednika uprave družbe Sava preprečil prodajo zdravega dela (turističnega in hotelirskega) svoje prezadolžene družbe. Vodilne kadre slabe banke, ki so želeli (legitimno) izvesti to prodajo, je vlada – glej čudo – takoj za tem poskusom zamenjala. Pa še en primer: mesto prvega moža Slovenskega državnega holdinga (upravljalca 11 milijard evrov vrednega državnega premoženja) je v približno istem obdobju zasedel še en nekdanji funkcionar NLB – Marko Jazbec. In ravno Jazbec je februarja letos v nadzorni svet najpomembnejše slovenske banke – še vedno govorimo o NLB – med drugim imenoval Antona Ribnikarja – nekdanjega izvršnega direktorja črnogorske NLB in Antona Macuha, člana uprave NLB – Tutunske banke. Skratka, ljudje, ki bi morali očistiti NLB in (širše) gospodarski sistem, so tisti, ki so bili zraven, ko se je kopala kreditna luknja.

Realno-politična slika Slovenije je še vedno taka. A kljub temu je, da se vrnemo k izhodišču, praznovanje potrebno. Zaradi nekega pozitivnega naboja. Zato, da bi bilo trenutkov enotnosti kaj več kot samo ob zmagah Petra Prevca in Tine Maze. Ovrednotenje samostojnosti (in prehoda v demokratični večstrankarski sistem!) je nujno. Vsako leto znova. Pa čeprav danes številni Slovenci doživljajo ta dan (samo) kot čustveni dogodek in ga ne zaznavajo kot pomembno politično pridobitev. Simptomatično pri tem je dejstvo, da je letošnja osrednja proslava imela za rdečo nit filmček, v katerem je Boris Cavazza pojasnjeval življenjske modrosti malemu dečku, ki je s čelado in smučkami v rokah sanjal, da bo nekoč postal kot Peter Prevc.

Grmada

A vseeno, taka obeleževanja so potrebna. V Sloveniji in v Evropi. Tudi zato, da bi se v prihodnosti izogibali novim brexitom in podobnim kritičnim situacijam. Obletnica osamosvojitve s prehodom v demokracijo je trenutek, ki je v zavesti slovenskega državljana tesno povezan z razumevanjem Slovenije kot države. Tako kot je pri Italijanih zavedanje lastne države in naroda povezano s praznovanjem 2. junija, dneva politične izbire za republiško državno ureditev. Gre torej za praznovanje političnega in demokratičnega trenutka. Pa še en podoben primer: Francozi praznujejo svoj državni ponos 14. julija – na dan, ko se je s padcem Bastilje v zgodovino simbolno vtisnilo politično geslo svobode, enakosti in bratstva. Torej še tretjič – državotvornost povezana s političnimi principi demokracije.

Kje je tukaj Evropska unija? Simbolni elementi, ki določajo politično širino, so v javnosti odsotni. A povprečni Evropejec ve za obstoj evropskega "dneva državnosti"? Retorično vprašanje. V splošni zavesti je močno odsoten 9. maj – dan Evrope. In odsotno je tudi poznavanje razloga za izbiro tega datuma. 9. maja 1950 je takratni francoski minister Robert Schuman s posebno deklaracijo spregovoril o novi obliki sodelovanja med evropskimi državami, ki bi preprečila vojne na stari celini. Posledica tega je bila Evropska skupnost za premog in jeklo, ki je vključevala šest ustanovnih članic današnje EU. To ni bil ekonomski dogovor. To je bil "mirovni sporazum" v skladu s Schumanovo deklaracijo: obstoj take skupnosti je onemogočal članicam vsakršno skrivno oboroževanje (za orožarsko industrijo sta bila jeklo in premog tedaj bistvenega pomena).

Evropsko unijo danes pojmujemo kot ekonomsko in finančno tvorbo, zavesti o njeni politični razsežnosti pa še ni. Ameriški zunanji minister Henry Kissinger se je sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja spraševal, na katero telefonsko številko mora poklicati, če želi govoriti z Evropsko unijo. Te številke še danes ni. In na tej točki se je sen kresne noči letos spremenil v grmado za Evropsko unijo, kot smo jo doslej poznali.

Domoljubje vendarle prevladujoča želja in misel ob državnem prazniku

Trpko spoznanje ob tem, da se plenjenje države nadaljuje

Proslavljanje 25-letnice obstoja države je sicer potekalo tako, kot so to določili scenariji sedanjih oblastnikov, to je vlade oz. koalicije, in tistega dela opozicije, ki ga navdihujeta Janez Janša in njegov miselni krog s trditvijo, da se je Slovenija pred četrt stoletja sicer osamosvojila, ne pa tudi osvobodila. Kljub zatrjevanju predsednika države Boruta Pahorja v govoru na uradni proslavi ob Dnevu državnosti, da se je Slovenija poenotila v iskanju demokratične usmeritve za svojo prihodnost, so razmere v državi povsem drugačne, v marsičem celo dramatične. Ne zgolj zaradi odpora vlade filozofiji in trditvam, da Slovenija še ni osvobojena, pač pa tudi zaradi zaskrbljenosti, kako bo na slovenski položaj vplival izid referenduma v Veliki Britaniji, kjer so volivci odločili, da država izstopi iz EU. Dogaja se tudi upor vladi, ki poskuša zamenjati nadzornike v Luki Koper, čeprav le-ta dobro posluje in gospodari tako, da Luka postaja najbolj donosno državno podjetje v Sloveniji.

Govorci na proslavah – na obeh največjih in mnogih manjših - in raznih drugih srečanjih v čast osamosvojitve, so sicer, hvala Bogu, poudarjali pomen domoljubja, vrednote, ki naj bi veljala pri graditvi in razvoju nove države, vendar pa so izkušnje krute, boleče za ljudstvo in državo. Slovenski škofje so v pastirskem pismu, izdanem ob 25-letnici države, opozorili, "da ni vsaka država takoj to, kar bi morala biti, da bi bila po Božji volji in v blagor državljanov. Skupaj z državno neodvisnostjo smo se tedaj odločili tudi za pravno, demokratično in socialno družbo. Že tedaj pa smo slutili, da bo osamosvojitev povzročila zaostanke pri uveljavljanju načela o pravni državi, kajti ta je prvi in najvažnejši temelj države". Zelo neposreden, vendar objektiven je bil nagovor ljubljanskega nadškofa metropolita Stanislava Zoreta pri maši za domovino v stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani. Povedal je, "da smo po osamosvojitvi, namesto da bi gradili državo in demokratično razmišljanje trdno zasidrali v življenje ljudi, začeli na državo gledati kot na fevd, morebiti celo kot na vojni plen, ki si ga je treba razdeliti in čim več koristi pridobiti zase in za svojo skupinico somišljenikov, da ne rečem pajdašev. Namesto da bi gradili, se je začelo plenjenje države. Vsi tisti, ki so plenili in morda še plenijo, pa tudi vsi tisti, ki so to plenjenje omogočili, nosijo moralno in zgodovinsko odgovornost pred našim narodom, ki so ga oropali za sedanjost in tudi za kar nekaj prihodnosti".

Foto STA

Kardinal Franc Rode pa je v članku, objavljenem v Slovenskem času, časniku za družbo in kulturo, zapisal, "da tisti, ki se tako oklepajo oblasti od leta 1941 naprej, se tudi trudijo na vso moč, da bi zmanjšali zgodovinski pomen slovenske samostojnosti, ki so jo po sili razmer sprejeli. Zanimivo je, da je strah pred Cerkvijo združen tudi s strahom pred svobodno in demokratično Slovenijo. Skrbijo, da njihov mit o narodnoosvobodilnem boju ne bi zbledel, zato skušajo kar se da razvrednotiti junake osamosvojitve, Janeza Janšo, Antona Krkoviča in druge. Namesto da bi jim postavili spomenike, jih pošiljajo v zapor in dovolijo si celo trditev, da brez OF in KP ne bi bilo slovenske države, čeprav so bili prav oni najbolj proti njej. Sam cenim prizadevanje predsednika Slovenije Boruta Pahorja, da bi pri spravi vendarle storili korak naprej, a brez zgodovinske resnice nam preostane zgolj spotikanje v somraku polresnic. Od tod tudi sedanja brezciljnost in zastoj, dolgčas in razočaranje. To ozračje še zastrupljajo nekatera novinarska peresa, in sicer tako močno, da v Sloveniji skoraj ni moč dihati. Ni čudno, da mladi odhajajo na tuje. Kot narod smo pred 25 leti zamudili edinstveno priložnost zaživeti polno in sproščeno, veselo in ustvarjalno. Pustili smo se prevarati. Kdaj bomo spregledali"?

Podobna mnenja in ocene o slovenski državi v četrt stoletja po njeni osamosvojitvi navajajo tudi nekateri drugi vplivni in znani Slovenci. Brane Senegačnik je v že omenjenem časopisu Slovenski čas zapisal, "da so bile v petindvajsetih letih vse spremembe v državi v glavnem takšne, da se je z njimi čim manj spremenilo, zaradi česar sta se gospodarska in kulturna gosposka iz prejšnjega sistema ohranili v novi, času primerni obliki". Pisatelj in akademik Alojz Rebula je svojemu razmišljanju o današnji Sloveniji dal naslov *Poliskrena petindvajsetletnica*.

Prepričan je, "da je danes v Slovencu tako malo narodne zavesti, da slišiš kdaj grozljivo besedo, da je koga sram biti Slovenec".

David Tasič, nekdanji politični zapornik in vidni član Odbora 2014, opozarja, "da je Slovenija že dolgo in še vedno globoko potopljena v socializem. Zaradi tega se državljani in državljanke ne zavedajo več vseh njegovih še vedno živih pojavnih oblik. Ugotavljam, da zdaj živimo v čudni mešanici socializma in tranzicijskega kapitalizma, ki pa se od tistega, ki ga poznajo na zahodu, razlikuje po tem, da je najbolj grob, divji in izkoriščevalski. To je poseben slovenski tranzicijski kapitalizem, ki ne priznava družbenih pravil in norm, kakršne so že zdavnaj uveljavili na zahodu".

V središče polemik in obračunavanj ob obletnici osamosvojitve je bil vključen tudi slovenski jezik, ki bi ga vlada na nekaterih učnih in izobraževalnih ravneh rada nadomestila z angleščino. Opozicija takšno namero odločno zavrača, "saj je ljubezen do slovenskega jezika temelj slovenstva, njegove ustvarjalne rasti in življenjske moči. Slovenskih besed imamo nekaj več kot 400.000. Posebno bogastvo slovenstva je, da ima naš jezik v svetovnem merilu največje število narečij glede na število prebivalstva, ki jezik uporablja kot materni jezik".

Če povzamem tokratno pisanje, je treba poudariti, da sta dve proslavi osamosvojitve potrdili stanje, ki je bilo že znano. Potrjeno je bilo, da je država politično, ideološko in tudi glede napovedi o njeni prihodnosti razdeljena. Cerarjeva vlada vztraja pri politiki že urejene in trdne države, ki pa se mora prizadevati za tesno sodelovanje tudi z zdaj oslabljeno EU. Po prepričanju Janeza Janše in njegovih somišljenikov pa bo v Sloveniji desnica prej ali slej ponovno prišla na oblast. Meni, da Slovenijo sedanji oblastniki potiskajo v napačno smer in to ne bo moglo trajati v nedogled.

Kot zanimivost, ki lahko sodeluje pri sprostitvi duha, poročam še, da v tolminskem muzeju na posebni razstavi prikazujejo spominsko cerkev Sv. Duha v Javorci. Cerkev so leta 1916 zgradili vojaki 3. gorske brigade avstro-ogrske vojske. Poseben pečat ji dajeta secesijsko obdelan notranji prostor in v hrastovo ploščo vžgana imena 2565 padlih avstro-ogrskih vojakov. Danes je Javorca na Poti miru prostor srečavanj in spomina na padle na soški fronti. Zato bi morda lahko tudi tam pripravili spominske slovesnosti, podobne tistim v Ruski kapelici pod Vršičem.

Marijan Drobež

Ljudsko odločanje o predlogih državljanov

Participativni proračun

Vipavci so na glasovanju odločili, katere projekte bo izvedla občina Ajdovščina v naslednjih dveh letih v okviru proračuna. Predloge za projekte pa so podali državljani. Ajdovski župan Tadej Beočanin iz levičarske SD je tako hotel določanje o delčku proračuna prepustiti prebivalcem posameznih naselij. Gre za idejo tako imenovanega participativnega proračuna, ko predloge podajo in izberejo državljani sami, brez odločanja občine. Tako je vsaj na papirju. V resnici pa so predloge državljanov pred glasovanjem najprej odobrili in izbrali na občini. Med predlagatelji pa so bili celo – politiki. Tako se je zgodilo, povsem v nasprotju z duhom pobude, da je predlog podal celo samo podžupan Alojzij Klemenčič iz desnosredinske SDS, ki sodeluje v županovi vladajoči koaliciji.

Na glasovanju so bila tudi malce nenavadna pravila, da se s točkami od ena do tri ovrednotijo trije predlagani projekti. Če je kdo označil samo en projekt, je bila glasovnica neveljavna. To pa je v nasprotju z načelom, ki velja na vseh slovenskih volitvah, da je veljavna glasovnica vsaka, kjer se da ugotoviti volilčevo voljo. Uradnih rezultatov še ni, neuradno pa so udeleženci nedeljskega glasovanja večinoma glasovali za gradnjo cest ali drugih uporabnih javnih površin ter za turistično usmerjene projekte. Daleč najslabša udeležba je bila v samem mestu Ajdovščina, kjer je največ točk (227) dobil projekt ureditve blokovske soseske Ribnik. Več kot trikrat večjo podporo sta dobila prvouvršena projekta v drugih naseljih sredi doline. Vzhodno od Ajdovščine so podprli izgradnjo igral (852), zahodno od mesta pa ureditev okolice cerkve v Dobravljah (740). Kar deset različnih predlogov je bilo podanih v najzahodnejšem delu občine. Tu je prvo mesto osvojila učna pot okrog cerkvice Sv. Pavla nad Vrtovinom (655). Na Gori so se prebivalci najbolj ogreli za nove mize in klopi ob znamenitem Otliškem oknu ter tamkašnji kolesarski in pešpoti (371). Podobno so razmišljali na južnem koncu doline, med Vipavskimi griči, kjer so na prvo mesto postavili nadgradnjo turistične krožne poti (340).

Tudi med drugimi izglasovanimi projekti, ki jih je bilo skupaj 31, je precej turistično obarvanih idej: poti za turiste, spominska soba Matije Vertovca, poti okoli Vipavskega Križa, ohranjanje stavbne dediščine, nove športne površine in kulturno-zgodovinski vodnik za Stomaž in Skrilje. Izvirna pa je tudi ideja o zasaditvi javnega zeliščnega vrta v Ajdovščini, ki bo uresničena v naslednjih dveh letih.

Tino Mamić

Razmeroma neznani kotički Vipavske doline bodo postali dostopnejši: pod Vipavskim Križem bodo kmalu nove poti, povezane s pravim malim baročnim "muzejem Antona Cebeja" v cerkvi v Dobravljah.

Mestna občina Nova Gorica

Novosti na območju železniške postaje v Novi Gorici

Območje ob železniški postaji v Novi Gorici je v zadnjem času doživelo kar nekaj pozitivnih novosti. V neposredni bližini na Erjavčevi ulici je Mestna občina Nova Gorica Društvu humanistov Goriške, Zavodu Kinoatelje - Šmihel, KUD-u KREA Nova Gorica in Društvu primorskih arhitektov predala v uporabo objekt nekdanjega mejnega prehoda Carinarnico, v kateri že nastajajo nove kulturne vsebine. Gre za medkulturno središče oziroma stičišče sodobne kulture, umetnosti, zgodovine in humanistike V prostorih novogoriške železniške postaje je Kulturni dom Nova Gorica v sodelovanju z AREA57/15, Zavodom za kulturo, izobraževanje in turizem Nova Gorica ter Kulturnim domom Gorica pred kratkim odprl Kulturno-informacijsko stično točko, ki tako prebivalcem obeh mest kot tudi ostalim obiskovalcem nudi informacije o dogodkih in znamenitostih v obeh Goricah ter v širšem prostoru. Pred kratkim pa je z železniške postaje Nova Gorica začel voziti avtovlak do Mosta na Soči. Avtovlak skozi bohinjski predor že povezuje Bohinjsko Bistrico s Podbrdom ter Mostom na Soči. Od nedelje, 12. junija, naprej pa se pot

avtovlaka podaljšuje še od Mosta na Soči do Nove Gorice. Po tej progi vozi v obe smeri ob sobotah, nedeljah in praznikih med 12. junijem in 31. julijem ter 3. septembrom in 25. septembrom. Od 1. do 28. avgusta pa bo vozil vsak dan. Iz Nove Gorice ob 6.31 odpelje proti Mostu na Soči, od koder je mogoče nadaljevati pot do Bohinjske Bistrice. Z Mosta na Soči proti Novi Gorici pa se vrača ob 21.50.

Novogoriška mestna uprava je vsem navedenim novostim dodala še eno: na območje novogoriške železniške postaje je namestila lesene klopi za oddih in bolj prijetno počutje obiskovalcev tega območja.

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (22)

Mariza Perat

Sreda - 3. marca - 14. prikazovanje

Pri votlini je bilo prisotnih približno 3.000 oseb. Bernardka je prišla zjutraj kot vsak dan, zmolila svoj rožni venec, toda Gospe ni bilo. Bernardka se je popoldne znova vrnila k votlini in tokrat imela prikazanje.

Proti večeru se je znova napotila v župnišče in sporočila, da Gospa želi imeti kapelo. G. Peyramale je odvrnil:

"Če Gospa želi kapelo, naj pove svoje ime! Poleg tega naj na njeno besedo vzcvete rožni grm ob votlini!"

"Če pove svoje ime in vzcvete grm, ji bomo postavili kapelo, ki nikakor ne bo majhna", je ponovil.

Četrtek - 4. marca - 15. prikazovanje

Prišel je tako zadnji dan napovedanih 15 prikazovanj. Vsi so pričakovali, da se bo tega dne zgodilo kaj posebnega. Že pred zoro se je ob votlini, na pobočju okrog nje in na bližnjem travniku trlo ljudstva. Mnogo je bilo orožnikov, ki so jih tja poslali, da bi vzdrževali red. Kmlau zatem je dospela Bernardka. Videnje je potekalo mirno, brez kakšnih izrednih dogodkov.

Po videnju je množica pritisnila za Bernardko ter odšla z njo prav do doma, kjer je vidkinja skoro do večera morala brez prestanka odgovarjati na njihova vprašanja. Takoj zatem se je vrnila k župniku, g. Peyramalu, ter mu sporočila, da Gospa ni povedala imena in da tudi grm ni vzcvetel. Pač pa je spet ponovila, da želi imeti kapelo.

Kip Brezmadežne v lurški votlini z napisom

Ljudje so tudi po tem videnju še prihajali k massabielski votlini, Bernardke pa v tem času ni vleklo tja. Hodila je v šolo in se učila katekizem, da bi se tako pripravila na prvo sveto obhajilo.

Zadnja tri prikazovanja

Četrtek - 25. marca - 16. prikazovanje

V noči med 24. in 25. marcem se je Bernardka nenadoma prebudila. Ni je mučila naduha, ne, pač pa je znova začutila tisti silni klic, ki jo je vabil k votlini in kateremu se nikoli ni mogla upreti. Tako je zjutraj že navsezgodaj z materjo odhitela na kraj prikazovanj. Upala je, da ob votlini ne bo nikogar, a se je motila. Bilo je prisotnih že kakih 100 oseb. Praznik Marijinega Oznanjenja je namreč v vseh vzbudil trdno pričakovanje, da se bo tega dne Gospa znova prikazala.

Bernardko je ob prihodu k votlini tokrat čakalo presenečenje: Gospa je že stala tam, vsa lepa v svojem rajskem sijaju. Zdelo se je, da jo čaka. Bernardka je v veliki sreči nad zopetnim snidenjem pokleknila. Gospa je smehljaje zrla nanjo in takrat se je deklica opogumila in jo vprašala:

"Gospa, bi bili tako dobri, da bi povedali svoje ime?"

Gospa se je nasmehnila in ni odgovorila. Bernardka je znova ponovila vprašanje, toda Gospa se je še naprej smehljala. Medtem se je nebeška Obiskovalka z zgornjega dela votline spustila v spodnjega, kot je to storila vedno, ko je govorila z vidkinjo.

"Bi povedali svoje ime, prosim?" je spet zaprosila Bernardka.

Gospa je ljubeznivo zrla na srečno deklico, ki je zdaj, že četrtič, zaprosila:

"Gospa, bi bili tako dobri, da bi povedali svoje ime?"

Tedaj je nebeška Poslanka razprostrla roke, ki jih je imela dotlej sklenjene, pri čemer ji je rožni venec zdrknil proti zapestju, in jih povesila proti zemlji. Nato je roke zopet sklenila, jih približala prsim, dvignila oči proti nebu in dejala:

"Jaz sem Brezmadežno Spočetje!"

V istem položaju je polagoma izginila.

Bernardka je vstala, prekipevajoča od sreče in nezaslišane milosti, ki je je bila deležna.

Po videnju so ljudje Bernardko obsuli z vprašanji:

"Kaj je rekla Gospa? Kaj je rekla?"

Bernardka ni odgovorila, ampak sama pri sebi kar naprej ponavljala besede, ki jih je slišala, saj teh besed ni poznala in ni vedela, kaj pomenijo. Uršula Nicolou, ki je stala poleg nje, jo je nestrpno vpraševala:

"Kaj je rekla Gospa? Kdo je?"

Bernardka se je nasmehnila in odgovorila:

"Ne pravi tega nikomur! Rekla je: "Jaz sem Brezmadežno Spočetje!"

Uršula pa je besede takoj zaupala prijateljici in ta jih je seveda povedala naprej. Bernardka je medtem hitela proti župnišču in kar naprej ponavljala Gospejine besede, v strahu, da bi jih ne pozabila. Ko je dospela do župnišča, je sunkoma odprla vrata in na ves glas zaklicala:

"Jaz sem Brezmadežno Spočetje!"

Župnik Peyramale je obstal ko vkopan in se zmedeno zastrmel v deklico. Le kaj pravi? Bernardka se je medtem nekoliko umirila in bolj razločno povedala:

"Gospa je povedala svoje ime. Rekla je: "Jaz sem Brezmadežno Spočetje."

Župnik je še dalje brez besed strmel v deklico. Ko si je nekoliko opomogel, je vprašal:

"Pa veš, kaj te besede pomenijo?"

"Ne, gospod župnik, ne vem. Gospa še vedno želi kapelo", je čez čas tiho dodala.

Gospod Peyramale ni vedel, kaj naj reče.

"Pojdi zdaj domov!" je končno dejal. "Dal te bom poklicati čez nekaj dni".

Pozneje je Bernardka odšla na dom g. Estrada in njegove sestre. Tu je znova povedala besede nebeške Gospe in ponovila njene kretnje, ko je Gospa povedala svoje ime. Gospod Estrade in njegova sestra sta ob tem prizoru bila ganjena do solz. Bernardka presenečenja in velikega veselja zaradi Gospejinih besed pa še vedno ni mogla razumeti in je zato vprašala, kaj pravzaprav pomenijo.

Ko so ji razložili njihov smisel, je njeno srce vzdrhtelo od sreče. Gospa je torej v resnici bila Sveta Devica!

/ dalje

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednik** prof. Peter Černic
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **uprava@noviglas.eu**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 000000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: ICRAITRRES0
ali **IBAN:** IT 67 M 05484 12401 001570069280, **SWIFT** ali **BIC koda:** CIVIIT2C
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B – Videm.
Tel. št. 0039 0432 299664 – Faks 0039 0432 512095 – E-mail info@publistarudine.com
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
To številko smo poslali v tisk v torek, 28. junija, ob 14. uri

Tudi v Sloveniji močno prisotna bolezen današnjega časa

S povišanim krvnim tlakom se sooča že skoraj polovica odraslih

Visok krvni tlak ali hipertenzija je kronična bolezen sodobnega časa, ki dosega razsežnosti globalne epidemije. Po podatkih svetovnega združenja za hipertenzijo ima povišan krvni tlak že vsak četrti odrasel človek na svetu oz. 1,8 milijarde ljudi. S povišanim krvnim tlakom se sooča že skoraj polovica odraslih Slovencev, opozarjajo v UKC Ljubljana.

Bolezen nima simptomov, zato se večina ljudi sploh ne zaveda, da ima visok krvni tlak. Med zdravljenimi pa je kar 75 odstotkov takih, ki zaradi neupoštevanja zdravnikovih navodil in nerednega jemanja zdravil nimajo dobro urejenega krvnega tlaka. Tudi zato je zadnja leta tema svetovnega dneva hipertenzije Poznaj svoje številke - spoznaj svoj krvni tlak.

Brez zdravljenja se možnost za možgansko kap poveča za sedemkrat. V Sloveniji možgansko kap doživi okoli 4400 ljudi na leto, okoli 2100 jih umre. Še pogostejša je invalidnost. Dolgotrajno povišan krvni tlak je tudi vzrok za okvare srca, ki se prav tako lahko končajo usodno. Akutni koronarni sindrom doživi okoli 5000 bolnikov na leto, približno 700 jih umre, so navedli v Univerzitetnem kliničnem centru (UKC) Ljubljana.

Na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje (NIJZ) pred torkovim svetovnim dnevom hipertenzije opominjajo na pomen zdrave prehrane in zdravega življenjskega sloga, s katerim lahko vplivamo na preprečevanje pojava zvišanega krvnega tlaka. To je namreč eden najpomembnejših dejavnikov tveganja za obolevnost za kronične nenalezljive bolezni, so opozorili. Med glavnimi krivci za nastop hipertenzije so prekomerno uživanje soli, nezadostno uživanje zelenjave in sadja, čezmerno uživanje alkohola, prekomerna telesna masa in debelost ter nezadostna telesna dejavnost. Zato je zdrav življenjski slog zelo pomemben v preprečevanju zvišanega krvnega tlaka, je poudarila predstojnica Centra za upravljanje programov preventive in krepitve zdravja na NIJZ Jožica Maučec Zakotnik.

Bolezni srca in ožilja so še vedno vzrok za 38 odstotkov celotne umrljivosti prebivalstva. Skrb vzbujajoča je predvsem prezgodnja umrljivost, ki je pogosta že po 40. letu starosti in se s staranjem še stopnjuje. Pričakovano trajanje življenja se z razvitostjo družbe sicer podaljšuje, še vedno pa zaradi neustreznega načina življenja veliko ljudi umre prezgodaj, so opozorili na NIJZ. Izpostavili so anketno ugotovljene podatke, da se pojavnost arterijske hipertenzije v zadnjem desetletju povečuje predvsem med moškimi. Najpogostejša je arterijska hipertenzija pri najstarejših, ljudeh z najnižjo stopnjo izobrazbe oz. pri najnižjem družbenem sloju. Kot so navedli na NIJZ, prebivalci tega družbenega sloja jemljejo tudi največ zdravil proti zvišanemu krvnemu tlaku.

V tem tednu bodo na pobudo sekcije za arterijsko hipertenzijo Slovenskega zdravniškega društva v zdravstvenih domovih in drugih ustanovah po Sloveniji potekale meritve krvnega tlaka in ozaveščanje o preprečevanju in obvladovanju arterijske hipertenzije.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (114)

SRČNI INFARKT

Do srčnega infarkta pride, ko se zaustavi tok krvi, ki prehaja z ene strani srca na drugo. Če dotoka krvi takoj ne zagotovimo, bo ostal predel srca, ki ni prejel dovolj kisika, poškodovan in bo začel odmirati.

Srčni infarkt predstavlja prvi vzrok smrti na svetu. Kako ga preprečiti? Kako se tej velik nadlogi izogniti?

Veliko ljudi ima že genetsko predispozicijo za srčni infarkt. Telo nam nenehno govori in na njem lahko razberemo srčni deficit oziroma stanje, ki se pojavi veliko let pred resnim obolenjem. S srčnim deficitom nam telo sporoča, da se srce energetsko šibi in da se morebitnim posledicam bodočega bolezenskega stanja, v tem primeru infarkta, lahko izognemo.

Srčni infarkt nastane v veliki meri zaradi arterioskleroze; maščobe se z leti nabirajo na stenah žil (koronarnih, ki dovajajo kri in kisik srcu), dokler tu ne nastane plak. Ta se lahko zlomi in tako nastane krvni strdek, ki se veča in lahko posledično zavira dotok krvi in kisika do srca.

Miokardni infarkt – termin mio pomeni mišico, kardio pa se nanaša na srce, infarkt pa pomeni izumrtje tkiva zaradi pomanjkanje kisika.

Kot vsaka mišica tudi srce potrebuje stalni dotok kisika. Brez krvi in kisika se celice srca poškodujejo, človek pa to občuti kot bolečino oziroma pritisk v prsih ali neenakomerno bitje srca. Če ne zagotovimo dotoka krvi, celice srčne mišice odmrejo.

Srčni infarkt predstavlja proces, ki se razvija nekaj ur, oziroma deficit, ki nastaja nekaj let.

Znaki, ki nakazujejo srčni infarkt, so:
- pritisk v prsih
- bolečina v prsih
- hitro bitje srca
- pomanjkanje sape
- potenje
- bolečina po roki, hrbtenici
- pri ženskah bolečine v trebuhu
- vrtoglavice
- izguba zavesti

Veliko ljudi pa je brez tako imenovanih akutnih simptomov.

Deficit srca imamo, ko se srce začne energetsko šibiti; to se že predhodno nakazuje z aritmijami, palpitacijami, s srčnim poskakovanjem, srčnim nemirom, nerednim bitjem srca itd. Srce lahko zanemarjamo in šibimo vrsto let, tudi do skrajne točke, srčnega infarkta.

Ostali znaki, pomembni za samoopazovanje, ki kažejo na deficit srca, so:
- težko prenašanje toplote
- zatekanje nog
- občutek težkih nog
- zgodnje jutranje vstajanje (4. ali 5. ura)
- občasno poskakovanje srca
- povišan krvni tlak
- rdečica v obraz
- povišana telesna teža
- hitra zadihanost

Preventivno lahko ukrepamo!

/ dalje

www. saeka. si

Nekoč skoraj zapuščena vas

Dordolla, kraj domišljije in vode

Nekako pred enim letom je bilo, ko sem si, na Postaji Topolovo, obljubila, da obiščem Dordollo, nekoč skoraj zapuščeno vas v Julijskih Predalpah, ki je sedaj zaživela v polno, z mladostnim zanosom tistih, ki jih ni strah samote, divjine in vasi, ki še diši po preteklosti. V življenju je sicer vedno tako, da za tiste načrte, ki so ti najbolj pri srcu, nikoli ne najdeš časa. In tako je šla mimo jesen, potem še zima in nazadnje pomlad. Šele ko se je razcvetelo poletje, sem našla čas in se s polnimi žepi radovednosti odpravila v ozko nedrje Aupaske doline, da pogledam, kje se Dordolla sploh nahaja in kako je tam.

Iz Mužca se cesta dviguje, vozimo se mimo zelo majhnih, skoraj popolnoma zapuščenih naselij, kažipotov in kolovozov. Pot gre ves čas ob reki, bregovi so ostri in skalnati, dokler nekje na polovici doline na svoji desni ne zagledamo ceste, ki se vzpenja, poslikane skalnate brežine in lesenega kažipota. Dordolla. Še nekaj ovinkov navzgor in pred mano je vas, ki je že marsikomu ukradla srce.

Z možem parkirava na velikem parkirišču pred gostilno, z avtom itak v vas ne moreš, preozke so ulice in poti, ki jih hiše vklepajo v svoja tesna in tiha naročja. Dordolla je vsekakor drugačna, že na prvi pogled razumeš, da je edinstvena. Zaradi arhitekture in zaradi barv. Zaradi strmine tudi, ki pa obiskovalcu ne "teži" preveč. Navkreber nas namreč žene radovednost. Prvi vtis je, da je to mesto raznolikosti, kaosa, idej in barv, drugi, da Dordollo objema voda. Od vsepovsod. Pravi objem. Voda in barve, voda in nepalske molitvene zastavice, voda in vrtovi vsepovsod. In poti, ki gredo samo navzgor, med hišami in med najrazličnejšo šaro. Dordolla daje prišleku vtis, da je polna, prepolna vsega. Tudi prebivalcev. In tudi mladine.

Troje steza pelje iz vasi na različna razgledišča. Tu so klopca, tabla in pogled na strehe in na Creto Grauzario. Ta mogočna skalnata gora dobesedno pada na vas. Gleda skozi vsako okno in se zrcali v vsaki luži. Nad vsako streho so njene skalnate strmine. Dordolla in Creta Grauzaria sta eno in isto. In vse naokoli razgledišč voda in slapovi, potoki in grabni, žuborenje in kapljanje. Dordollo nekateri imenujejo gorske Benetke, zaradi vode, ki je vsepovsod, zaradi barv in zaradi ozkih ulic. Bregovi, ki jo obdajajo, so strmi in porasli z zelenjem, ni prave gorske pokrajine, takoj nam je jasno, da smo še v predgorju, v Predalpah, pa čeprav na višini 630 metrov nad morjem. Vsaka krpa zemlje, celo tiste, ki se nahajajo tesno med hišami, so obdelane. Po nekaterih vrtovih raste trta. Med hišami zori oves. Podnebje je še vedno milo, tla rodovitna, ljudje skrbni in delavni.

Prebivalci Dordolle niso samo tujci, ampak tudi domačini, ki so se tu rodili, odšli v svet zaradi revščine in sanjali o vrnitvi. Ko so jim mladi tujci, ki so se zaljubili v strme bregove in skalnate razglede, pokazali, da je tu mogoče živeti tudi v 21. stoletju, so prišli in se jim pridružili. Sedaj vas utripa ob dogodkih, turisti prihajajo, celo tisk in mediji poročajo o zakotnem karnijskem naselju, kjer se življenje začenja na novo, kjer mladi dokazujejo, da se da živeti tudi v tistih krajih, ki jim pravimo obrobni, osamljeni, oddaljeni od civilizacije. Sama priznam, da ne razumem ljudi, ki so se dobesedno zaljubili v ta strma pobočja in ozke ulice, kjer hiša sloni na hiši in kjer se streha zliva v streho. Jaz bi tu ne živela, priznam. Rada imam sončne, odprte pokrajine, rada imam obzorja, strmine pa so mi le cilj nedeljskih izletov. In Creta Grauzaria se preveč strogo dviguje v nebo in ga obenem zakriva. Sprašujem se, kakšne so tu zime, koliko je sonca, kakšne so tu jeseni, ko je megla. Priznam, da se v Dordollo nisem zaljubila. Zaljubila pa sem se v sen, ki so ga sanjali in ga sanjajo tisti, ki so sem prišli, v načrte, v ljudi.

Z možem greva po ozkih poteh. Vsaka hiša je obnovljena v svojem stilu. Skoraj povsod je videti, da denarja ni bilo na pretek, samo ideje so bile in načrti. Samo ena ali dve hiši sta obnovljeni tako, kot naj bi bilo treba ali kot predvideva moderno stavbarstvo. Priznam, da sta mi najmanj všeč in da imam vtis, da v Dordollo ne spadata. Preveč sta dolgočasni, enolični in vsakdanji. In nič skupnega nimata z okni, s katerih visijo gojzarji, z zajemalkami, iz katerih gleda kaktus, in s pločevinkami, ki nadomeščajo lončke za rože. Dordolla ima raje izvirnost in alternativne rešitve. Sprehod po ulicah naju z možem navduši. S fotoaparatom lovim utrinke tega svojstvenega sveta. Uživava ob barvah in majhnih detajlih. Ko prehodiva vse ulice in poznava že skoraj vsako okno, se napotiva do gostilne, za katero sem že na spletu prebrala, da je odprta vse dni v tednu.

Stavba je stara, ne vem, kdaj je bila zadnjič obnovljena. Gostilna je Dordolla v malem. Najrazličnejši stili, zbirka predmetov, pokalov, zemljevidov, knjig in slik. Mize in pijača, ob vhodu lončen kamin, ki sploh ne spada k ostali opremi, preveč je lep in moderen. In vendar vse skupaj daje občutek, da tudi gostilna, podobno kot vas, živi in se veseli vsakega dne. Lastnica je prijazna, žal ji je, da nima zelenjavne juhe, mineštre, ki bi jo mož rad naročil. Razloži nama, da se da to tipično mineštro dobiti le ob nedeljah, po naročilu, in še to najraje pozimi. Mineštra se mora namreč kuhati pet, šest ur, gostilničarka jo pripravi najmanj za deset ljudi. V njej so domač fižol, iz Dordolle, repa in krompir. Pravi, da je odlična in da se veliko Tržačanov redno vrača samo zaradi te krajevne značilnosti. Obljubiva, da bova prišla tudi midva, seveda bova prej telefonirala. Splača se, saj danes še doma nihče ne kuha šest ur mineštre. Da gredo stvari hitreje, imamo danes ekonom lonce, zamrznjene juhe, Knorr vrečke in podobno. V Dordolli tega ne poznajo, ali bolje, ne marajo.

Gostov ta dan ni veliko. Domačinki sta si vzeli odmor pri delu na njivi in sta prišli na kavo. Nekdo je gostilničarki prinesel posodico z jagodami in v zameno vzel iz hladilne skrinje sladoled. Posedeva se in dobiva vino, kruh in sir. S planine, iz Karnije. Gostilničarka prisede, radovedna sem, če je domačinka. Pove, da je rojena v Dordolli, nekaj let je živela v Franciji, ker so bili starši izseljenci, a vedno je sanjala o vrnitvi. Dordolla je nekaj posebnega. Ko so sem prišli mladi z vseh koncev sveta, je razumela, da se življenje začenja na novo. In je vzela njihove sanje za svoje.

Pove nam, da živi tu čez vse leto nekaj več kot petdeset ljudi. Največ se jih ukvarja s kmetijstvom in turizmom. Poleti je še bolj živo, saj pridejo še tisti, ki imajo tu vikend in ki so drugače zaradi dela v mestu ali v tujini. Prireditve pa se vrstijo skozi vse leto, vodi jih kulturno društvo La cort dai Gjats. Poleg obujanja tradicije, raziskav in podobnega se člani ukvarjajo tudi z vzdrževanjem krajine, košnjo nekdanjih travnikov in pašnikov, obnovo kamnitih zidov, steza in poti.

Zanima me, od kod ime. Vse vasi v Aupaski dolini imajo furlanska imena, le Dordolla zveni drugače. Gostilničarka nama pove, da je po vsej verjetnosti slovanskega izvora. Dordolla naj bi izviralo iz besede dolina, dol. Zgodovinski viri pravijo, da se je ime v zapisih prvič pojavilo leta 1335, in sicer kot Dardola. Jasno je, da ime sestavljata besedi "dar" in "dol".

Po dolgem klepetu se posloviva, z občutkom, da sva našla nove prijatelje. Še bova prišla. Ne zato, ker sva se zaljubila v strmine, zaljubila sva se v ljudi, v slogo, v načrte, v sanje.

Suzi Pertot

Novosti pod domačim košem

Jadran in Bor sta si izmenjala trenerja

V košarkarski srenji pri nas smo v teh vročih dneh priča pravemu valčku trenerjev. Jadran in Bor sta si krmarja kar izmenjala, nekaj novosti pa je tudi v drugih taborih. Novi Jadranov trener je Dean Oberdan, ki je tri sezone

Andrea Mura

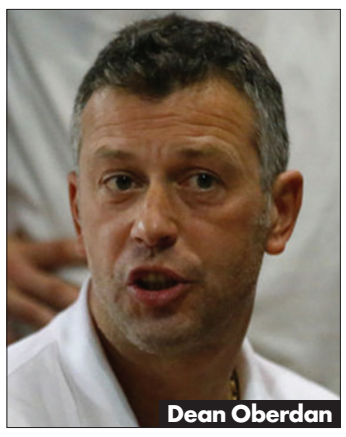
Dean Oberdan

delal na Prvem maju, na klop Bor Radenska pa se vrača Andrea Mura, ki je v zadnjih letih usmerjal Jadranove košarkarje. Mura je takoj po koncu prvenstva najavil, da je igralcem Jadrana dal, kar jim je lahko, in da je nastopil čas, da se soočijo z novim trenerjem, ki lahko prinese nove izzive. Prvo ime v beležki Jadranovega predsednika Marka Kojanca in športnega vodje Andreja Vremca je tako postal Oberdan, ki je bil polnih dvajset let steber Jadranove peterke na igrišču, in v nekaj tednih so se dogovorili za sodelovanje. Tudi pri Boru se je z Oberdanom sklenil neki večletni cikel, tako da je v bistvu končna rešitev v vsestransko zadovoljstvo. Mura se vrača na Prvi maj, kjer je zrasel in se kalil in že bil trener članskega moštva tudi v višji, državni C ligi. V tej ligi (danes z nazivom Gold), kot znano, zdaj od naših društev nastopa le še Jadran, borovci pa merijo moči stopničko niže, v deželni C ligi Silver, tako kot Breg.

Razplet je tudi povsem v duhu meddruštvenega sodelovanja, ki se je v zadnji sezoni – z vstopom po enega predstavnika vsakega matičnega društva v Jadranov odbor – spet okrepilo. Oba trenerja prisegata na pravilnost združevanja moči in sta prava profila v tej smeri, oba sta namreč vodila tudi reprezentančne mladinske ekipe. Delo v mladinskem pogonu čaka Muro tudi v novi izkušnji, treniral bo namreč šestnajstletnike Bora in Brega, ki bodo skupaj nastopali v projektu Jadran.

Pri tem sta pomembna še dva vidika. Četudi sta še mlada, tako Mura kot Oberdan pooseblja uspešnega trenerja. 36-letni strateg iz Loga v dolinski občini je Jadran že privedel do zgodovinskega napredovanja v B ligo, dosegel pa je tudi že druge uspehe. Ravno tako pa je 44-letni Tržačan na klopi Bora, društva, v katerem je začel svojo bogato športno pot, v vseh treh sezonah kot glavni trener uspešno izpolnil zastavljene cilje. Tako pri Jadranu kot pri Boru želijo zadržati čim več članov lanske, razmeroma mlade garniture, oboji imajo namreč za sabo lepo sezono z uvrstitvijo v play-off in številnimi zadoščenji. Ne nazadnje uveljavitev teh dveh trenerjev kaže - kot poudarjajo tudi v javnosti –, da je projekt o celovitem sodelovanju slovenskih košarkarskih društev v Italiji pomemben tudi zaradi vzgoje domačih, izobraženih in sposobnih trenerjev.

Novega vodjo bodo v sezoni 2016/2017 imeli tudi v D ligi pri Kontovelu, kjer je po več letih igralce pozdravil Marko Švab, moštvo pa bo vodil Sežanec Boban Popovič, v preteklosti že trener Jadrana, Bora in Sokola. V Nabrežini so pred novim prvenstvom D lige potrdili Walterja Vatovca, tudi v višji deželni C ligi pri Bregu (četudi do ponedeljka še ni bilo uradno) pa naj bi se nadaljevalo sodelovanje s Tomom Krašovcem. Kakšna bo podoba Bregove ekipe, pa še ni znano.

HC

V premislek

Ob spominu na slovensko osamosvojitev

Te dni v Luki Koper, na tiho povedano, vre. Delavci se upirajo takšni in drugačni razprodaji premoženja, ki so ga oni ustvarili. Kam bo to pripeljalo, bomo kmalu videli. Prav ta dogodek bi lahko zanetil požarček, ki bi se razplamtel ...

Spomin mi poroma na noč med 25. in 26. oktobrom 1991, ko je iz koprskega pristanišča odplula ladja z zadnjimi vojaki jugoslovanske armade. Tega dne se rad spominjam, ker se mi dozdeva, kot še marsikomu, da je nova država od tistega trenutka dalje svobodno zadihala in z njo tudi državljani.

Moj spomin pa se je tokrat zaustavil v letu 1980. Dobro desetletje pred tem dogodkom. Tedaj je goriški Katoliški glas 14. februarja prinesel zanimiv članek z naslovom *Nevarnost politične praznine na Balkanu*. V našem zamejstvu tedaj ta članek ni bil deležen posebne pozornosti, je pa bil odklonilno sprejet pri velikem delu Slovencev po svetu, kot tudi med tistim delom slovenskih izobražencev v Sloveniji, ki so bili kritični do tedanjega jugoslovanskega ustroja.

Člankar analizira, kaj naj bi bilo po Titovi smrti v Jugoslaviji. Naslonil se je na knjigo nemškega novinarja A. Strohma *Jugoslawien ohne Tito (Jugoslavija brez Tita)* . Knjiga je bila v tisem času precej brana, vendar resnični poznavalci jugoslovanskih razmer so pri branju lahko postavili kar nekaj vprašajev. Avtor A. Strohm je v knjigi poudaril, da Jugoslaviji grozita tedaj dva dejavnika. Prvi dejavnik je notranja sestava države, saj je bila prav v tistem času zelo nekompaktna. Zunanji vpliv pa je bil izredno močan iz Sovjetske zveze. Prav Sovjetska zveza naj bi po avtorjevem mnenju posegla tudi v jugoslovanski razpad, če bi do tega prišlo. Ko pisec članka analizira sovjetske grožnje in raznolikost jugoslovanskih narodov, zapiše: "Razbitje Jugoslavije bi bilo leglo novih spopadov". Potem ugotovi, da bi po razpadu Jugoslavije na Balkanu nastal politični vakuum, podoben tistemu, ko je razpadla Avstro-Ogrska. V to praznino bi vskočila neka druga velesila ... Nato nadaljuje: "Če bi se, kar Bog ne daj, Jugoslavija po Titovi smrti zrušila, po krivdi njenih narodov ... bi neizbežno pristali jugoslovanski narodi v političnem prostoru Sovjetske zvete ... Alternativa je samo ena, ali Jugoslavija, kot samostojna država, ali pa bi dobili status sovjetske province". Zanimiv je avtorjev konec: "Če je v kakem odgovornem politiku jugoslovanskih narodov kaka taka skušnjava po razbitju Jugoslavije kot države, bi pred navedeno alternativo ne smeli niti za trenutek oklevati; Jugoslavija kot država mora obstati, kar je edino jamstvo pred velikoruskim imperializmom in komunizmom za jugoslovanske narode. Pri tej izbiri ne sme odločati romantično čustvo, temveč logični politični razum, ki so ga poznali Janez Ev. Krek, dr. Anton Korošec in tudi številni Hrvati ob koncu prve svetovne vojne, ko so se odločili za Jugoslavijo".

Razmišljanje nas je popeljalo v del naše narodne zgodovine in je vredno pozornosti. Pogledi, kot jih je imel pisec, so bili pogledi vseh tistih, ki so se zavedali, da se bo z razpadom Titove Jugoslavije marsikaj spremenilo, še posebej v Sloveniji, kot tudi v našem zamejstvu. Ta sprememba ne bo samo na političnem, pač pa predvsem na gospodarskem področju. Zato so v tistem času skušali v časopisih z najrazličnejšimi informacijami umetno podaljševati obstoj jugoslovanske države, še zlasti zato, ker so od nje imeli takšno ali drugačno korist.

Članek, ki je bil objavljen že leta 1991, nam prikazuje, kako smo se v tistem času velikokrat varali, ko smo ob določenih zapisih, ki so se tedaj pojavljali v slovenskem tisku, pa tudi v našem zamejstvu, mimogrede prezrli resnično stanje, ki je bilo tedaj v Jugoslaviji. Tako smo tudi podlegli miselnosti, pa tudi želji in upu posameznikov, ki so s tedanjimi določenimi jugoslovanskimi interesi krojili javno mnenje zamejcev. Med njimi so bili tudi jugonostalgiki, ki tega niso javno pokazali, danes pa jih razkrivajo prav takšni zapisi.

Ambrož Kodelja

Izola

Karmel Kleva in kopališče za slepe

Morda se tisti, ki ste poznali pokojnega Karmela Klevo, sprašujete, kakšno zvezo ima ljubiteljski umetnik samouk s kopališčem za slepe. Pa jo ima. Prejšnji petek opoldne je bilo na obali, ob morju, ki se je bleščalo v svetlobi sonca, slovesno odprtje prenovljenega kopališča za slepe, ki ga brez Karmela Kleve po vsej verjetnosti ne bi bilo nikoli ali pa vsaj še dolgo ne – prav on je namreč s svojo donacijo omogočil prenovo in gradnjo novih objektov na plaži za slepe. Slepi in slabovidni ljudje iz vse Slovenije, ki bodo prišli v Izolo na počitnice, se naužili miru, morja, sonca in svežega morskega zraka, mu bodo prav zagotovo zelo hvaležni. Za tiste, ki ne vedo, kdo je bil Karmel Kleva, pa še nekaj besed o njegovem življenju in delu.

V zaledju Izole je majhna vasica Malija. Nekoč strnjenim istrskim hišam z dih jemajočim pogledom na sečoveljske soline so se danes pridružile tudi novogradnje, ki pa žal večkrat bolj kazijo kot krasijo podobo krajine, saj so prevelike in prav nič "istrske". In davnega 26. februarja leta 1922 se je v tej vasi, v hiši s številko 100 rodil Karmel Kleva. Oče Jožef je bil že v letih in vdovec brez otrok. Mama Marija je bila prav tako vdova – njen prvi mož, Anton, je padel na fronti v prvi svetovni vojni. Ostala je sama s tremi otroki, starimi 11, 7 in 4 leta. Jožef in Marija sta se poročila leta 1921. Ko se je čez leto dni rodil Karmel, je bil oče neizmerno srečen. Postali so šestčlanska družina. Oče se je Karmelu veliko posvečal in Karmel si je za vse življenje zapomnil njegove modre nauke. Ko pa mu je bilo šest let, so očeta pokopali.

Karmel je uspešno dokončal obvezno šolanje, ki je bilo tedaj v italijanskem jeziku. Najbolj mu je bilo všeč računstvo. Želel je nadaljevati šolanje. Mama je hotela, da gre v semenišče, Karmelova tiha želja pa je bila postati trgovec ali mizar, a oboje je bilo zanj takrat nedosegljivo. Dve leti je bil vajenec v kovinarski delavnici v Izoli. Ker je bilo Slovencem prepovedano govoriti v materinem jeziku, je vajeniško dobo prekinil in z bratom sta obdelovala domačo kmetijo. Obdobje fašizma je vsestransko prizadelo slovenski življ v Istri, "le misli v naših glavah so bile še svobodne", se je spominjal Karmel.

Mlad se je poročil, deset dni po poroki pa je že nosil vojaško uniformo. Evropa se je namreč znašla v 2. svetovni vojni. Leta 1943 se je vrnil domov in se ves srečen posvetil družini in delu na kmetiji. Naslednje leto so istrske kraje zasedli nemški vojaki. Njihovo hišo so preuredili v vojaški štab, družina pa se je morala zateči k ženinim staršem. Karmel se je vključil v enote za varovanje pomembnih objektov na obali. Po vojni je bil Karmel izvoljen v krajevne, nato še okrajne in okrožne organe oblasti. Bil je zadolžen tudi za preskrbo hrane in drugih dobrin, saj je primanjkovalo vsega. Nato je bil poslovodja trgovine na Maliji, kasneje pa vodja odkupovalne postaje kmetijskih pridelkov v Kmetijski zadrugi Izola. Ko je začelo kmetijstvo v slovenski Istri nazadovati, je kot vodja blagovnega prometa dejavnost zadruge razširil na hrvaško Istro. Ker je bilo delo zelo naporno in mu je začelo pešati zdravje, je ponovno prevzel trgovino v Maliji in tu ostal do upokojitve.

Do upokojitve je bilo njegovo življenje eno samo garanje in težaško delo. Zdaj pa "so se odprli ventili, iz mene je kar naenkrat izbruhnila nepotešena želja po ustvarjanju, želja izraziti vse, kar se je dolgo leta nabiralo v meni", je zapisal Karmel. Zdaj je imel čas, da uresniči tudi drugo željo, ki je tlela v njem že od otroštva in mladosti – ustvarjati z lesom, ki ga je naravnost oboževal. Ničesar ni vedel o delu z lesom, a v njegovi glavi so se začele pojavljati podobe živali, ljudi in pokrajine, upodobljene na lesu. Na nekem izletu v Brkine je v gozdu videl, kako podirajo drevesa. Prosil je gozdne delavce, da mu dajo kos lesa, ki ga je zagledal na tleh. V naslednjih dneh je nastajala podoba istrskega oslička. Ob ustvarjanju je čutil slast in zadovoljstvo in želja po upodabljanju je rasla. Izkoristil je vsak kos lesa, ki mu je prišel pod roke, lipo, afriški les iz luke Koper...

Ustvarjal je v delavnici v svoji hiši na Maliji, ki je do preselitve v Izolo ni skoraj nikoli zapustil. Zdelo se mu je vredno ostati v okolju, ki hrani toliko lepega in pristnega. "Vse moje življenjske radosti in bolečine so se rodile na Maliji. Dedno sem vezan na istrsko zemljo, ki mi je darovala življenje, vzela tri otroke, prizadejala tudi mnogo gorja, vendar je zame bila in ostala edina inspiracija in večna ljubezen", je povedal. Rad je imel naravo, živali, kmečka opravila in ljudske običaje. V naravi je vsak dan odkril kaj novega. K temu ga je gnala otroška radovednost, ki ga ni nikoli zapustila.

Cenil je istrske ljudi, ki so v 20. stoletju preživljali zelo težke čase, a so ohranili svoj način življenja in običaje, predvsem pa jih je pokonci držalo trdo in pošteno delo. Hotel je ohraniti spomin na te male ljudi, kmete in težake, ki so istrski zemlji dali vse, tudi življenje, če je bilo potrebno. Njegovi leseni reliefi prikazujejo ljudi pri kmečkih opravilih, prizore iz družinskega življenja, na primer tihe zimske večere ob kaminu, kartanje, pa tudi kak družinski prepir, ko žena zagrozi možu, da ga bo z metlo po glavi, ali sobotno kopanje v lesenem škafu. Rad je upodabljal osličke, ki so mu bili prispodoba za delo, garanje in vztrajnost, peteline kot čuvaje domačega ognjišča in jelene kot prispodobo nedotaknjene divjine narave, gozdov in svobode. Pa tudi boškarine, istrske vole z dolgimi rogovi, ki so bili kmetom v veliko pomoč pri oranju. V drugem obdobju svojega ustvarjanja je začel upodabljati tipične istrske kamnite hiše, ograde in gospodarska poslopja. Istrske gručaste in strnjeno pozidane vasi na hribih so se mu zdele nekaj najlepšega in najtrajnejšega, kar premorejo naši kraji.

V skoraj dveh desetletjih, dokler mu ni opešal vid, je ustvaril na stotine lesenih reliefov. Večino jih je podaril prijateljem in sorodnikom. Ljudje so se kar navadili na to, da so prišli k njemu, če so rabili darilo za nekoga. Rekli so, "bo že Karmel dal". Tako njegova umetniška dela krasijo domove različnih ljudi po vsem svetu.

V osemdesetih letih se je v Istri zgodil kulturni preporod. Pisatelj Marjan Tomšič je začel zbirati ljudske pripovedke in pravljice in pisati romane o istrskih ljudeh. Glasbeno izročilo je oživljala skupina Istranova. Glasbenik iz te skupine, Luciano Kleva, tudi znan fotograf in likovni umetnik, je skupaj s tedanjim ravnateljem izolske mestne knjižnice, Slavkom Gabercem, šel večkrat na obisk h Karmelu na Malijo. Oba je očaralo njegovo delo. Slavko Gaberc je Karmela zelo cenil in spoštoval in povabil ga je, da svoja dela razstavi v izolski knjižnici. Zelo znan hrvaški založnik je na odprtju razstave ravnatelju Slavku Gabercu svetoval, naj pripravi obsežno likovno fotomonografijo Karmelovih del. A žal se nikomur, niti založbi Lipa, ni zdelo vredno prispevati niti dinarja...

Karmel Kleva je svoje reliefe razstavljal še v rojstni vasi Malija, okoliških krajih, Kopru in drugod. Za svoja dela je prejel tudi priznanje občine Izola in denarno nagrado, ki jo je nato podaril Medobčinskemu društvu slepih in slabovidnih Koper, Društvu distrofikov Slovenije, tretjino pa je namenil za ohranjanje svojih likovnih del. Tiste reliefe, ki jih niso odnesli prijatelji, je namreč podaril kulturnemu društvu v Maliji. Obljubili so mu, da bodo dela stalno razstavljena v vaški galeriji in primerno zaščitena in oskrbovana. Upajmo, da so svojo obljubo tudi izpolnili in tako prispevali k ohranitvi te neprecenljive likovne dediščine.

Karmelovo mnenje je bilo, da bi se morali Slovenci bolj posvetiti ohranjanju lastne kulturne in naravne dediščine, ne pa izgubljati časa z iskanjem zunanjih in notranjih sovražnikov. Zdelo se mu je, da svojo dediščino še najbolj ogrožamo sami.

V zadnjem obdobju svojega življenja je Karmel Kleva pisal tudi spomine. V štirih velikih zvezkih je zapisal spomine na življenje v vasi Malija, spomine na starše, otroštvo, mladost, vojna leta, družino, ki si jo je ustvaril. Ko beremo te vrstice, lahko občudujemo njegov izjemni spomin, kleno besedo in jasno izražanje, zdravo razmišljanje in globok občutek za ljudi in družbene krivice. Spominski zapisi Karmela Kleve so prav tako kot njegovi leseni reliefi dragocena etnološka dediščina in pisni dokument nekega časa. Njegova želja in želja gospe Nade Rener je, da bi ti spomini izšli v knjižni obliki.

Lahko samo upamo, da se bo vsaj zdaj našel založnik, ki se bo zavzel za to, da končno izide fotomonografija likovnih del Karmela Kleve, obogatena z njegovimi spominskimi zapisi. Tako bi se velikemu dobrotniku vsaj posthumno dostojno zahvalili za vse, kar je sam dobrega storil, dokler mu je bilo še dano.

Pripravila Špela Pahor

Dar za Lavričevo knjižnico

Knjige so svete

Kaj storiti s starimi knjigami, ki zaradi različnih vzrokov ostajajo na podstrešjih in garažah? Starinarnice niso ravno pogoste in ne jemljejo vseh knjig. Mali oglasi pa tudi niso najbolj učinkoviti, ko gre za večje kupe knjig.

Civilna iniciativa Čaven je tako zbrala tri škatle knjig in jih podarila ajdovski Lavričevi knjižnici. Gre za kakovostno strokovno literaturo in leposlovje, ki je zaradi prostorske stiske iskala svoj novi dom. Na podoben način je Čaven pred leti doniral knjige ajdovski knjigobežnici. "Knjig se ne meče stran. Knjiga je namreč temelj naše nacionalne zavesti. Knjiga je sveta. Je pa res, da je zaradi padanja bralne kulture in poplave računalniških medijev knjiga v marsikaterem domu postala nebodigatreba. Velikokrat celo roma v smetnjak. Lavričeva knjižnica pa bo te knjige, katerih vrednost ob nakupu precej presega tisočaka, ohranila. Tiste, ki ne bodo ostale na njihovih knjižnih policah, pa bodo bodisi prodali bodisi podarili naprej", je povedal Tino Mamić v imenu civilne iniciative Čaven. Dodal je še, da slovenske knjižnice zaradi novih teženj v branju v zadnjih letih povsem spreminjajo svojo dejavnost. Bralno kulturo širijo na najrazličnejše izvirne načine, pripoveduje Mamić: "Postajajo prava kulturna središča, polna ljudi ob vseh možnih urah. Poglejmo samo novogoriško knjižnico, ki bi jo bilo vredno posnemati. Lavričeva knjižnica išče mnoge nove poti do bralcev. Zato naj tudi osebno povabim vse Vipavce, ki se mudijo v mestu, naj se oglasijo in v senci ob hladnem Hublju vzamejo v roke kako knjigo ali časnik".

MR

Ljubljana / Razstava v NUK

V obljubljeno deželo - Slovenke v ZDA

V Narodni in univerzitetni knjižnici že tradicionalno vsako poletje pripravijo razstavo, povezano z izseljenci. Tokratno pozornost namenjajo Združenim državam Amerike, še danes v ljudski zavesti "obljubljeni deželi". Z namenom, da ne bomo pozabili njihovega poguma, drznosti in boja s predsodki, predvsem pa njihove vloge pri ohranjanju slovenstva v daljni deželi, predstavljajo zgodbe izseljenk, poznanih in pa tistih nevidnih žensk, ki so običajno potisnjene v ozadje. Tudi tam so, tako kot tiste doma, vzdrževale "ognjišče" in skrbele za to, da se je družina zbirala in ohranjala slovenski jezik in kulturo.

Kot tipična izseljenska zgodba je predstavljena zgodba Micke iz Poljanske doline nad Škofjo Loko, ki je po pristanku na Ellis Islandu postala Mary, sledijo ji zgodbe slovenskih pisateljic, žurnalistk, javnih delavk, kmetic in gospodinj, ki so prav vse pustile svoj pečat v slovenski izseljenski zgodovini. Srečali bomo prve tri Slovenke, ki so odšle v ZDA po zaslugi svojih bratov misijonarjev sredi 19. stoletja: Antonijo pl. Baraga, poročeno Höffern, Polono Pirc, poročeno Noč, ter Marijo Trobec. Predstavljajo dve vidni "Američanki" slovenskih korenin, Marie Prisland, ustanoviteljico Slovenske ženske zveze in revije Zarja/The Dawn, ter Ano Praček Krasna, eno najbolj znanih ameriških Slovenk, ki se je po več kot petdesetih letih iz Amerike nazadnje vrnila v domovino. Tu so še pišoče Slovenke druge generacije Mary Jugg Molek, Irene Planinsek Odorizzi ter Rose Mary Prosen in pa zaradi različnih razlogov v obljubljeno deželo odseljene pesnice, pisateljice in učiteljice Milena Šoukal, Katka Zupančič, Angela Gospodarič, Mara Cerar Hull in Josephine Janežič.

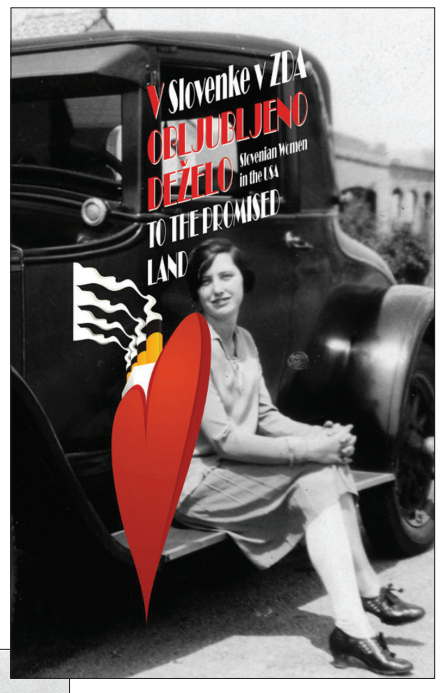

Skupaj štirinajst zgodb, ki govorijo o pogumu, želji po boljšem življenju in slovenski srčnosti. Naj tokratno izseljensko zgodbo pripovedujejo ženske!

Razstava bo odprta do 26. novembra 2016.

Avtorice razstave so: Helena Janežič, Veronika Potočnik ter Špela Velikonja.